1970
29

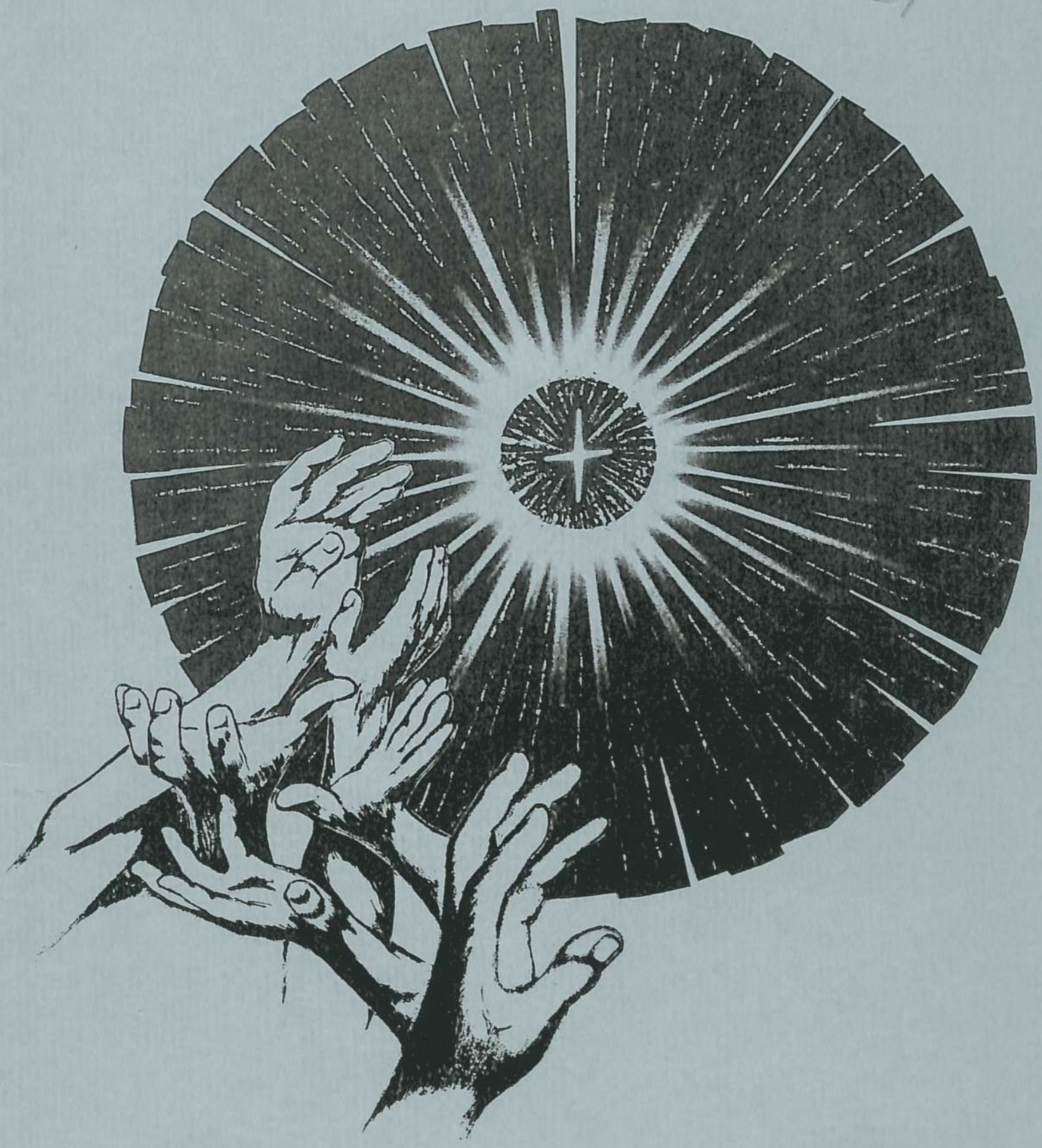

MŪSŲ SPARNAI

OUR WINGS - Lithuanian Protestant Journal, est. 1951
PUBLISHER - Lithuanian Ev. Reformed Church, est. 1555
ADDRESS - 5230 So. Artesian Ave., Chicago, Ill., 60632, U. S. A.

TURINYS

		Psl.
* * *		
* * *		
* * *		
Stud. Laima Gerulytė	TROŠKIMAS (viršelis)	
Dail. J. J. Neimanai	VINJETĖS	
Kun. St. Neimanas	NEPASITIKĖKIME KLAIDINANTIEMS PRANAŠAMS	2
Kun. J. Pauperas	REFORMACIJOS VERTYBĖS	6
V. Karosas	LIETUVOS REFORMACIJOS TEMA	11
M. Tamulėnas	REFORMATŲ BAŽNYČIOS AMERIKOJE	19
M. N.	SENTIMENTALUS PRISIMINIMAS	20
M. Nauburas	PIRMAJAM LIET. EV. GIESMYNUI 400 METŲ	21
M. Tamulėnas	BIRŽŲ PILĮ PRISIMINUS	25
Dagys	DULKĖ	31
Kun. Ansas Trakis	V PLF SUSIRINKIMAS IR POLITIKA	32
Fr. Skėrys	LIET. LIUTERONŲ VEIKLA V. VOKIETIJOJE	41
Dail. Dagys	MENAS IR KŪRĖJO LAISVĖ	47
J. Kregždė	XXIII TREMTIES SINODAS	49
* * *	REFORMATAI APIE LIET. ENCIKLOPEDIJĄ	57
Elena Stofelienė	KUNIGAS FRIDRIKAS BARNELIS	58
Kun. St. Neimanas	KUNIGAS VYTAUTAS KURNATAUSKAS	64
M. Karaša	ATSISVEIKINIMAS SU KUN. V. KURNATAUSKU	67
Halina Dilienė	PROF. KONSTANTINAS REGELIS	69
Kun. St. Neimanas	REMBRANDT	70
Kun. A. T.	NAUJAS MATEMATIKOS DR. IR PROFESORIUS	72
P. L.	ŠVIESA ŠVIES IR RYTOJ	73
* * *	KONFIRMACIJOS	74
* * *	AKADEMINIS JAUNIMAS	76
* * *	KRONIKA	79

LEIDĖJAS - Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegija Tremtyje
REDAKCINĖ KOMISIJA - Petras BRUŽAS, Eugenius GERULIS, Jokūbas KREGŽDĖ, Palmyra LAMPSATIENĖ, generalinis superintendentas kun. Stasys NEIMANAS, Jonas PALŠIS, Arvydas RAMONIS
REDAGUOJA - Jokūbas KREGŽDĖ, 2439 W. 51- St., Chicago, Ill., 60632, U. S. A.
ADMINISTRUOJA - Jonas PALŠIS, 5718 S. Richmond St., Chicago, Ill., 60629, U. S. A.
TIRAŽAS - 2000 egz.
KAINA - AUKA

REDAKCIJA rankraščius taiso, trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsniai su autorių pavarde, slapyvarde ar inicialais nebūtinai reiškia leidėjo ar redakcijos nuomonę.

MŪSŲ SPARNAI

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

ĮSTEIGTAS 1951 1970 GRUODIS Nr. 29

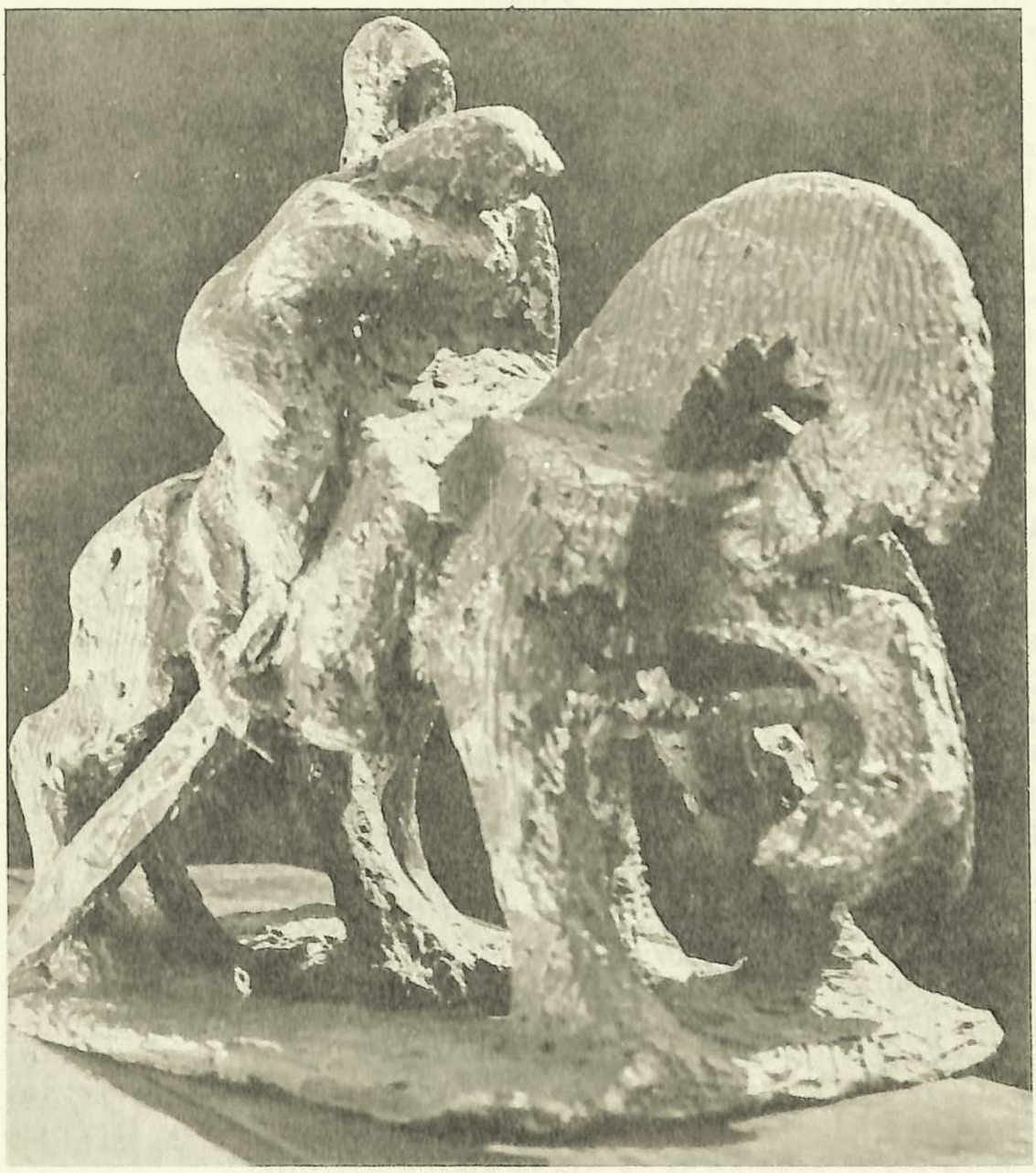

GELBĖK ŽŪSTANTĮ VALDOVĄ! (bronza) *DAGYS*

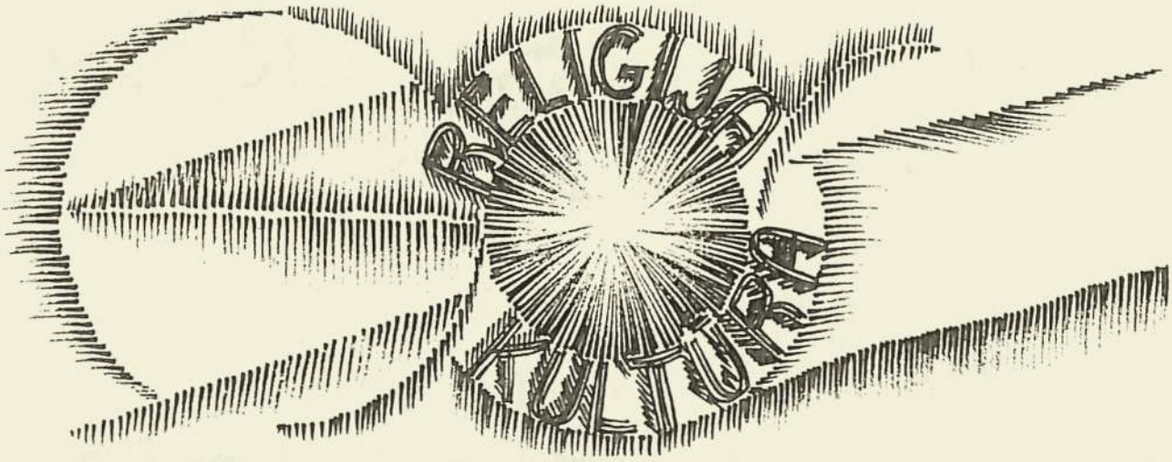

Kun. St. NEIMANAS

NEPASITIKĖKIME KLAIDINANTIEMS PRANAŠAMS

"Tai tu žodžių tokio pranašo arba sapnuotojo neturi klausyti, nes Viešpats jūsų Dievas jus mėgina, kad ištirtų, ar jūs Jį iš visos širdies ir iš visos sielos mylite" (5 Moz. 13, 3).

Mieli Biržų gimnazijos auklėtiniai, iš toliau atvykę artimieji! Suvažiavote atžymėti savo mokyklos 50 metų jubiliejų ir prisiminti savo ten praleistą laiką. Vakar ir šiandien, tur būt, smarkiau plakė jūsų širdys, kuomet po ilgų nesimatymo metų, po gausių pergyvenimų ir keblių kelionių turėjote progos susitikti su savo mokyklos draugais, prisiminti senus jaunystės laikus pergyventus tėvynėje. Prisiminėt, tur būt, ir savo kai kada griežtus mokytojus, kurie siekė jus lavinti ir supažindinti su savo ir kitų kraštų gyvenimu, kad paruošus jus tolimesnei kelionei, pripratinus prie drausmės ir tvarkos, kad ir mokyklą baigę būtumėte drausmingi ir tvarkingi jūsų pačių gerovei.

Visi esame ypatingo Lietuvos istorijos laikotarpio mokyklos vaikai, - nepriklausomos tėvynės pirmoji karta ir laida, kuri žengė ir pasitikėjo Lietuvos himno žodžiais, kad šviesa ir tiesa mūsų žingsnius lydės. Bet tos pačios mokyklos mokiniai, tų pačių mokytojų auklėtiniai, šias sukaktuves skirtingai ir atskirai mini: - vieni tėvynėje, kiti tremtyje, - skirtingai nušviesdami platesnei visuomenei praeitį.

Kai skyrėtės nuo gimnazijos, jūsų noras ir pasiryžimas buvo tarnauti savajam kraštui, saviesiems; papildyti nepriklausomos Lietuvos darbuotojų ir kovotojų gretas, kelti savo krašto gerovę. Bet staiga mūsų visų numatyti planai ir norai pasikeitė, nes Dievas mus mėgina, - išėjusius ir tėvynėje pasilikusius, - kad ištyrus, ar mes Jį iš visos širdies ir iš visos sielos mylime.

Kuomet mūsų tėvų ir protėvių noras ir pastangos išsipildė, kai mums išaušo trumpam laikui nepriklausomo gyvenimo laikotarpis ir galėjome laisvai mokykloje semtis žinių ir prisidėti savo darbu

prie atgimstančios,nuo svetimo jungo nukentėjusios, tėvynės atkūrimo,-tuomet pradėta(griaunant Lietuvos atstatymo darbą) iš svetur atneštos naujos mintys skleisti, prievarta jas skiepyti, žadant rojų, visiems dar laimingesnį, geresnį gyvenimą. Klaidingieji pranašai,brutalia jėga remdamiesi, ir lengvabūdžiai sapnuotojai, savo melagingu skelbimu ir arogantiška veikla savo atsiekė:perskirdami suskaldė kraštus,žmones, šeimos narius dvasiniai, ideologiniai ir fiziniai. Kuomet vieni pasitraukėme toliau nuo tų vilingų pažadų ir utopinių idėjų skleidėjų bei vykdytojų, kiti gi, įtikėdami klaidingiems pažadams, ar dėl savo tvirto nusistatymo pasilikti, dabar, noromis nenoromis, privalo dirbti, gal net patys prievartaudami savo sąžinę ir, neatsilaikę prieš spaudimą, kenčia savyje nerimą. Išėjusieji gi į laisvąjį pasaulį, dažnas kenčia save kaltindamas, kodėl nerodė daugiau drąsos,atsparumo kovoje už savo teises ir savo išvykimu suteikęs kančias pasilikusiems saviškiams, kuriuos okupantas ištrėmė.

Skirdamiesi nuo savo mokyklos,tur būt, niekas savo atsisveikinimo žodyje-nei jūs auklėtiniai, nei mokytojai neminėjote žodžio "baimė". Tuomet nė vienas iš jūsų nebūtų patikėjęs, jei būtų buvę jums pasakyta: "Pasaulyje turėsi baimės". Kaip jauni, pilni jėgų darbuotojai tikėjote, jei jau ne platusis pasaulis, tai bent tėvynė Lietuva jums priklauso ir niekas neturi teisės ir negali į ją kėsintis.Kalbėjote apie kūrybingą ateitį, statybą, našumą, drąsą. Tai būdingi jaunų žmonių šūkiai. Bet ir pats Kristus žodžio "baimė" nevengė vartoti,tuo pabrėždamas tiesą, kurios mes, nepažinę gyvenimo, vengiam. Kuomet jūsų mokytojai atsisveikinimui padrąsinančius žodžius tarė linkėdami jūsų tolimesnėje gyvenimo kelionėje pasisekimo,tai Vyriausias Mokytojas nuo jūsų neslėpė,kad pasaulyje turėsite suspaudimą, bet kartu ir ramino, kad nenusigąstumėte, nes Jis nugalėjęs pasaulį.

Pasilikti baimėje, reiškia būti pragare, -nepavydėtina padėtis. Žmogus kenčia baimę dėl savo paties paskirties ir mintys,kad viskas ką darėme, ko siekėme ir dėl ko kovojome bei kentėjome neturi prasmės, neviltingos ir neišsilaikančios, yra ta žmogų lydinti paslaptinga baimė,stabdanti jo veikimą. Pataikauti gundytojui, vykdyti reikalavimus priešingus įsitikinimams, yra kančia ir tuomet atrodo, kad nebėra kelio atgal, kelio sugrįžti, pabėgti. Tačiau, kaip krikščioniškų įsitikinimų ir pažiūrų pasekėjai neturime tokiame nusiminime pasilikti, nes pats Viešpats sako "bet",-Aš nugalėjau tą pasaulio baimę. Kuo daugiau įsižiūrėsime į Kristaus kovos būdą pasaulio baimę nugalėti, tuo daugiau nyks ir mūsų tarpe nusiminimas, baimė ir susirūpinimas dėl savųjų ir pasaulio ateities,tuo daugiau atsiras savanorių tarnauti tam,kad dabar esanti ir paniką kelianti baimė pranyktų ir kad Dievo karalystė augtų.

Vienas mokytojas, klasės mylimas ir gerbiamas, padarė tokį

bandymą:klasei davė rašto darbą; padiktavęs temą, pasakė:"Aš palieku klasę. Tikiuos ir laukiu iš jūsų,kad jūs vienas nuo kito nenusirašysite". Susilaukta žymiai daugiau blogų pažymių, negu paprastai, nes nei vienas mokinys nuo kito nenurašė. Kai mokytojas paklausė,kodėl mokiniai nepasinaudojo tokia proga,jam buvo atsakyta : "Mes to nedarėme, kadangi mes jus mylime ir gerbiame". Šis pavyzdys mums primena pasirinktą apmąstymui tekstą apie mėginimą. Ar jauni, ar seni,-daugiau, ar mažiau gyvenimą pažinę, žinome ką reiškia gundymas. Visi būname paduoti gundymui. Pavojaus metu argi lengva buvo padaryti sprendimą:palikti tėvynę, savuosius, tarnybą, nuosavybę, arba prisitaikyti, gyvenimo santvarkai iš pagrindų pasikeitus, prie naujų, griežtų reikalavimų ir pasikeitimų, nesuderinamų su mūsų turėtu nusistatymu? Ar lengva buvo jaunam, tik pradėjusiam veikti, nepažinusiam gundytojo, nei jo naujų idėjų, nei klastingų jo kėslų, apsispręsti ir atsisakyti nuo siūlomų gerų sąlygų,vietos,kur galėjo aklu paklusnumu kitų sąskaiton greit aukštai iškilti? Galima būti geru, tvirtu žmogumi, bet tokiais atvejais ne vienas susvyruoja.

Iš kur, tačiau,ateina gundymas? Skaitome:"Dievas mus gundo", kitaip tariant, Dievas leidžia, kad mes gyvenime būtumėme gundomi. Jis, betgi, mus apdovanojo laisvo apsisprendimo valia-geram ar piktam; mums patiems pavesta daryti mūsų asmenišką sprendimą. Viešpats nori matyti:ar esame apsisprendę Jam, ar gundytojui, gėriui ar piktam savo jėgas pašvęsti. Užtinkame žmones, kurie nevengia Dievą minėti, bet pagundos metu neatlaiko. Tatai pastebėta perversmo metu. Tą žmonių silpnybę aprašo Goethe Fausto operoje, kurios įžangoje pasakyta, kad žmogaus veiklumas, atsparumas gali greit pranykti, užmigti. Žmogus pats save myli ir siekia sau ramybės, todėl siunčiamas gundytojas, kad žmogų išjudintų, kad veiktų kaip piktasis. Goethe tame veikale sako:"Gundytojas turi nuo Dievo parėdymą žmogų jaudinti, kitaip tariant, žmogų suvedžioti, kad žmogus savo meile prie Dievo neužmigtų. Žmogaus meilė Dievui pasirodo,kai mes Jį daugiau mylime,negu piktą ir prieš pagundą atsilaikome. Gundymai yra bandymai, testai, kurie pagal Dievo valią vyksta. Būti krikščioniu yra kartu būti kovotoju,kas ne visuomet lengva ir patogu. Ir Dievas tai daro taip, lyg tas mokytojas su savo klasės mokiniais juos bandydamas. Bandymą galima išlaikyti, jei tikrai Jį sekame, Jį ir Jo žodžio klausome. Dabokimės, kad ir dabar, laikui praėjus, nebūtumėme suvedžioti tvirtinant:tas pikta nėra jau taip pikta, kad pasikeitė ir nesą ko jo bijoti. Mūsų meldimu tebūna, kad Dievas pripildytų mūsų širdis tikra Dievo meile, kad patirtų, jog mes Jį iš visos širdies, iš visos sielos mylime ir Jo laikomės. Amen.

P. S.: Pamokslas pasakytas 1970. X. 4 d. Chicagoje Biržų gimnazijos 50 metų sukakties minėjimo proga.

LAISVĖ MUMS (tapyba) *DAGYS*

KO TAIP NULIŪDAI? (medis) *DAGYS*

Kun. J. PAUPERAS

REFORMACIJOS VERTYBĖS

Jau keleri metai kai protestantų spaudoje vis mažiau betenka skaityti, kas Reformacijos buvo pasiekta ir ką pats tas gilus dvasios sąjūdis iškėlė naujo ir vertingo. Palinkstama galvoti, kad dialogų ir ekumeninio artėjimo dienose ne labai tinka kelti, kas Reformacijos buvo išryškinta ir pabrėžta tikėjimo ir krikščionies gyvenimo reikaluose. Užtat ir pasigirsta dažnokai protestantų tarpe balsų, kad alkstam duonos, kuri buvo gausiai patiekiama, kai buvo gilinamasi, kas reformatorių buvo atrasta ir krikščionių bendrajai gerovei patiekta.

Pažymėsime kai kurias ryškesnes mintis, kurios buvo iškeltos Reformacijai pasireiškiant ir jos įtakai veikiant žmonių mąstymą. Reformatorių kelti klausimai vis liks prasmingi, kol žmogus sieks sau užsitikrinti dieviškųjų galių palaimos, kad jis skaitomas priimtinu ir vertingu, kad jo gyvenimas čia, pasaulyje, turi pasireikšti sąžiningu ir kūrybingu veikimu.

Reformatorių suprasta, kad Dievas yra veikiantis. Jis veikia mumyse, kad mes kartu su Juo veiktume. Tariant reformatoriaus žodžiais:-Dievas per mus veikdamas pamokslininkauja, guodžia suspaustus, šelpia stokojančius. Dievo dvasios veikiamas žmogus klauso tėvų, klauso vyresnybės, stengiasi taikoje sugyventi su kitais; nėra keršingas, geidulingas, nesusivaldantis; kitų neišnaudoja, bet kitiems padeda. Dievas nori, kad tikintieji savo tikėjimą išreikštų veiksmingos meilės darbais. Kiekvienas nenorime sau ką bloga, bet norime sau gera. Tad turime kitiems taip daryti, kaip mes norėtume, kad jie mums darytų. Nėra geresnio tarnavimo Dievui, kaip tarnauti kitiems, kuriems reikia mūsų pagalbos ir patarnavimo.

Krikščionis atsako už išorinio gyvenimo tvarką. Jis yra paklusnus vyriausybei, nes ja naudodamasis Dievas baudžia piktus ir palaiko tvarkos palaimą. Geras yra kiekvienas darbas, kuris tinka Dievo tikslams. Jei yra kilnus pats noras kurį darbą vykdyti, tai ir pats darbas bus vertingas. Gyvas tikėjimas padaro žmogų laisvą tarnauti artimui. "Krikščionis yra laisvas tikėjimu, bet surištas meile". "Mes turime savo artimui būti maži kristūs (jo naštų nešėjai). Krikščionis gyvena Kristui savo tikėjimu, o savo artimui - savo meile". Kaip Kristus pasišventęs tarnavo kitiems, taip ir aš turiu atsidavęs tarnauti savo artimui. "Stalius, batsiuvys, ūkininkas, -kiekvienas jų turi savo pareigas; jie yra lyg šventinti kunigai ir vyskupai, ir kiekvienas jų savo darbu turi tarnauti vienas kitam, tarnauti bendruomenės gerovei, tolygiai kaip kūno sąnariai tarnau-

ja vienas kitam". Jei manome, kad tik maldomis, pasninkais ir aukomis tegalime Dievui tarnauti, tai mes susiauriname savo tarnybos supratimą.

Reformacija, iškeldama paskiro žmogaus vertę ir teigiamai pasisakydama už žmogaus pareigingumą savo bendruomenei ir tautai, daug pasitarnavo tautinių kultūrų klestėjimui. Pačių reformatorių valdovai ir vyriausybės uoliai buvo raginamos steigti mokyklas ir rūpintis švietimu. Buvo laikų, kada pati Reformacija buvo suprasta kaip rimtas švietimo ir kultūros kėlimo rūpinimasis. Reformatoriams rūpėjo Dievo Žodžio skelbimas tautine kalba. Tai įrodo ir jų laiškai rašyti Pabaltijo miestų pareigūnams. Skatinta leisti Šventą Raštą tautine kalba ir tikėjimo tiesas mokyti kiekvieną jo motinos kalba. Lietuvių spausdintas žodis buvo Reformacijos poveikių skatinamas greičiau lietuviams paskleisti Dievo Žodį, kuriuo taip gausiai naudojosi kitos tautos.

Durante teigia, kad Reformacijos didžiausia dovana Europai ir Amerikai buvo sąlygų sukūrimas įvairiems įsitikinimams grumtis varžytinėse, iš ko išmokta ir mokomasi pakęsti kitų pažiūras ir branginti laisvę, -laisvę pavienio žmogaus ir paskiros tautos. Reformacijos sąjūdžio išjudinti eiliniai žmonės pradėjo reikšti nuomones, kaip jie norėtų, kad jų visuomeniniai ir bendrai tautiniai reikalai būtų tvarkomi. Sekant reformatorių mintimis buvo stengtasi kurti krikščioniškos ir žmoniškumo dora pagrįstos bendruomenės. Semiantis iš Dievo Žodžio išminties buvo siekta savo bendruomenei ir savo tautai sukurti daugiausia dvasinių ir dorinių vertybių. Reformacijos mokslas, siekiąs pagyvinti žmogaus-krikščionies pareigos jausmą savo šeimai ir bendruomenei, tuo pačiu skatina sakytą pareigą suprasti kaip paties Dievo mums skirtą pašaukimą. Mažvydas priminė Lietuvos didikams, kad jie gali būti pakaltinti, jei savo tautai nebus parūpinę galimumo išgirsti Dievo žodį tautine kalba.

Reformatorių supratimu, krikščionis turi ne vieną, bet daug pašaukimų. Kas yra tėvas, motina, sūnus, duktė, berniukas, mergaitė, -tas yra tokiu ne dėl to, kad jis tam pašauktas, bet kad jis tokiu leistas. Dievo akyse būti tėvu, motina, tai tolygiai būti valdininku, teisėju, ūkininku. Kai mes tarnaujame artimui, mes vykdome savo pašaukimą. Mūsų krikščioniškas pašaukimas yra būti krikščioniškais tėvais, sąžiningais tarnais, ištikimais valdininkais ar kariais. Mes norime, kad viskas mums tarnautų. Dievas nori visų gerovės. Jis nori, kad aš-paskiras-savo darbu, visu savo sugebėjimu tarnaučiau artimo gerovei. Dievas vykdo savo darbą, arba išvysto savo kūrybos darbą per tam tikrus asmenis, pav. teisėjas baudžia nusikaltusį. Įstatymai yra užtvankos blogiui tarpe žmonių sulaikyti.

Dievo gerumas labai didis. Jis mums davė vilną, bet ji turi būti perdirbta, kad dengtų žmogų. Dievas per žvejų, ūkininkų, tarnauto-

jų, amatininkų rankas paskleidžia tas gėrybes, kurias Jis nori paskleisti. Tad būti sąžiningu savo pašaukime-yra tinkamas tarnavimas Dievui. Patys pašaukimo darbai, kaip geri ir svarbūs būtų, jie neužskaitomi išganymo sąskaiton. Žmogus nebus išganytas dėl to, kad jis sąžiningai vykdo savo pašaukimo uždavinius. Jis išganomas dėl Kristaus nuopelno. Pašaukimo darbai apsiriboja žemėje. Dievui nėra reikalingi mūsų geri darbai; jie reikalingi mūsų artimui. Dievas pasitenkina mūsų tikėjimu. Mūsų meilę turime skirti artimui, o pats tikėjimas turi mus tam skatinti. Visokie pašaukimai ir tarnybos turi tarnauti žmonėms. Dievui mes netarnaujame savo pašaukimo vykdymu, bet prieš jį atsakome, kaip mes savo tarnybą ar pašaukimą vykdome. Dievas nori padaryti gera mano artimui mano rankomis. Dievas teikia žmonėms maistą ūkininkų, žvejų ir medžiotojų rankomis. Jis tvarką palaiko per valdovus, teisėjus ir pareigūnus. Mokymo darbą Jis vykdo per mokytojus. Jei tu esi amatininkas, tai tavo šventraštis yra tavo darbščiose rankose. Savo sąžiningumą turime parodyti rimtam savo uždavinių vykdyme. Krikščionies šventumas reiškiasi paprastais gyvenimo reiškiniais: jo sąžiningumu, paklusnumu ir pasišventimu.

Kasdienis gyvenimas, tai Dievo veikimo scena. Dievas veikia ir turguje, ir ūkio laukuose, ir maisto gamykloje. Daryti gerą turime čia, kur mes esame ir gyvename. Dievas savo Dvasios įtaka nepakeičia to, ką mes darome, bet Jis paveikia mūsų siekimus, kad mes ką darome, darytume pasišventę. "Mes esame Dievo bendradarbiai". Dievas teikia mums įvairių gėrybių, bet Jis teikia jas mums per žmonių rankas. "Ar aš Dievui tarnauju iš pareigos, ar iš tikros meilės?", taip klausė reformatorius. Jis manė, kad Dievui tinkamai tarnauti aš tegaliu visa širdimi ir visu pasišventimu, tarnauti čia, kur esu, kur kasdien sąžiningai vykdau savo darbo uždavinius. Kas aš esu ir ką aš darau, visur ir visada mane mato Viešpaties akys. Būdamas krikščionis aš niekuomet nesu "atostogose", bet visada esu pašauktas budėti, elgtis kaip pridera Viešpaties pašauktam tarnui. "Aš turiu būti Kristus savo artimui. Aš turiu savo artimo naštas nešti tokiu kantrumu, kaip Kristus". Tad krikščionis iš meilės darys kiekvienam gera. Mūsų tikėjimas yra tikras, jei jis išreiškiamas meilės darbais artimui. Dievui aš geriausiai galiu tarnauti pasišventusiai tarnaujant mano artimui. Kristus gelbėja mane, kad aš padėčiau kitam. Jo gelbėjimo darbas turi būti dirbamas mano rankomis. "Kas grynos širdies, to ir darbai bus geri".

Reformatoriaus supratimu, mes kiekvienas paskiras esame su kitu sujungti, lyg būtume vienas kepalas. Nuo mūsų turėtų kiti imtis ko jiems reikia: kantrumo, paskatinimo, sutvirtinimo. Mes esame vienas su kitu rišami bendrais ryšiais. Kaip bendruomenės narys džiaugiasi bendruomenėje esama santaika, apsauga, pelnu ir turtais, taip jis turi dalintis ir bendrais sunkumais. Kur tvarkomi

visuomenės reikalai, neužtenka lingavimų galva ir pamaldžių žodžių, bet reikalinga rimto galvojimo, blaivaus sprendimo ir sąžiningo veikimo. Reformatoriaus vis buvo teigiama, kad nei kraštas, nei miestas neturi gailėtis lėšų ir pastangų paruošti visuomenei tarnauti tinkamų žmonių. Artimo gerovei tarnauti turi būti pašvęstos visos geriausios pajėgos. Mes negalime sukrikščioninti politiką, partijas, ūkį ir prekybą, bet minėtoms sritims yra reikalingi sąžiningi žmonės. "Mes kiekvienas savo dalimi turime prisidėti padaryti gyvenimą pasaulyje geresnį". Norint pagerinti gyvenimą, reikia gerinti žmones. Įstaigos gali būti reformuojamos; žmonės tegali būti pakeisti savo mąstyme. Valdžios ir visuomenės sukurtos santvarkos, tai Dievo pylimai blogiui sulaikyti ir padėti gėriui klestėti.

Reformacija savo įtaka daug paveikė. Kur įsigalėjo jos dvasia, ten buvo keliamas tautinis susipratimas ir savo tautinės vertės pajautimas. Tokio mąstymo pasėkoje, toji tauta buvo skaitoma kultūringa, kuri į savo kalbą buvo išsivertusi Šventą Raštą. Tokių nuotaikų veikiami ir lietuviai pradėjo versti Šventą Raštą į savo kalbą. Jėzuitai, tikslu sulaikyti Reformacijos dvasios paskatintą sąjūdį, buvo priversti ruošti kunigus ir pamokytus žmones iš lietuvių tarpo. Lietuvoje pasireiškęs Reformacijos sąjūdis bent kurį laiką pasigirdo, kaip savo tautos genijų iš svetimųjų primesto jungo ir slopinimo žadinantis balsas, kuris ne visai dykai praskambėjo Lietuvoje, bet paliko žymių, kad ir šimtmečiams praėjus, lietuvis gali numanyti, iš kokių dvasios gelmių trykšta jo dvasią ir tautinę sąmonę gaivinančios jėgos. Reformatorius teigė, kad gyvas Dievo Žodis ne tik dvasiškai prikelia pavienį žmogų, bet lyg koks vaisingumą sukeliantis lietus gali užlieti ištisas tautas. Tad jis ir ragino, kad ne tik pavieni žmonės, bet ir ištisos tautos būtų pasiruošusios atsiversti pilnesniam gyvenimui, kuris reiškiasi kaip Evangelijos lietaus vaisius.

Kristaus pagalbos darbas turi būti dirbamas pirmoj eilėj mano paties tautoje. Jis man padeda, kad aš savo broliams padėčiau. Viešpaties gelbėjimo ir palaimos darbas turi būti dirbamas mano paties rankomis. Viešpats man, paskiram, suteikia įkvėpimą ir norą gerą daryti, bet aš esu Jo tikslams darbą vykdančios rankos.

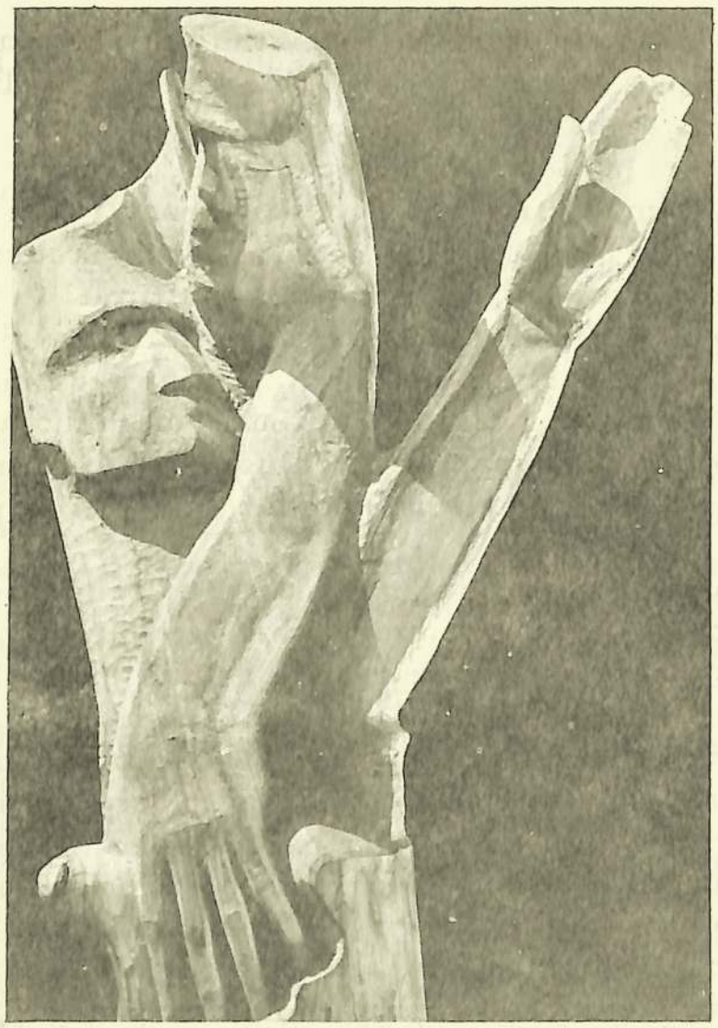

ATSTOK ŠĖTONE! (medis) *DAGYS*

RALIO, KARVUTĖS (medis) *DAGYS*

V. KAROSAS

LIETUVOS REFORMACIJOS TEMA

IV

Lietuvos Reformacija nėra vien tiktai istorinė praeitis, kaip tai galvoja lietuviai istorikai, kultūrininkai ir net kai kas iš lietuvių evangelikų šviesuomenės. XVI-XVII a. lietuvių tauta buvo pastatyta prieš likiminį sprendimą: pasukti naujuoju, dar nežinomu, pilnai nesuprastu, neišbandytu istorijos keliu, pagrįstu tautos ir žmogaus laisvės idealais, ar likti ištikimu senam Romos Katal. Bažnyčios sukurtam pasauliui, kuris savo nusistovėjusia santvarka ir tradicijomis buvo giliai įleidęs šaknis į lietuvių tautos gyvenimą. Kaip jau ne sykį esame minėję, lietuviai istorikai dar iki šiol neatidengė ir nesuprato istorinės Lietuvos Reformacijos reikšmės ir, bendrai imant, nesugebėjo nei dvasiniai, nei intelektualiniai atsipalaiduoti nuo viduramžių galvosenos. Todėl nenuostabu, kad lietuvių inteligentija, su politiniais veiksniais imtinai, negali suprasti pilnumoje Naujųjų amžių istorinės eigos.

Mūsų dienų Vakarų pasaulis, konkrečiau pasakius, Vakarų demokratinis pasaulis yra išaugęs ant Renesanso, Humanizmo ir, svarbiausia, Reformacijos dvasinių ir idėjinių pagrindų. Romos Katalikų Bažnyčia, kuri stojo kovon prieš šiuos sąjūdžius, eilėje dramatinių mūšių tapo nugalėta ir atsidūrė už demokratinio pasaulio ribų. Įdomiame straipsnyje "Jonas XXIII ir Paulius VI", tilpusiame 1970 m. "Draugo" dienraštyje, prel. M. Krupavičius patvirtino: "kad katalikų Bažnyčia atsidūrė dideliame gete, į kurį įeina ištisos tautos". Toliau, žymus lietuvių katalikų ideologas prof. A. Maceina savo ilgame straipsnyje "Bažnyčios tragika", tilpusiame 1970 m. "Tėviškės Žiburiuose", pripažino: "kad Bažnyčia darosi nereikalinga kasdieniniam pasaulio tvarkymui". Ypač po Vatikano II Susirinkimo R. Katalikų Bažnyčia įklimpo į savo prieštaravimus ir nepajėgia apginti savo pozicijų net pačioje Italijoje. Todėl mūsų amžiuje lietuvių tauta yra pastatyta istorinėje kryžkelėje ne tarp Romos ir Maskvos, kaip tai iki šiol buvo tvirtinta, bet tarp demokratinio ir komunistinio pasaulio. Taip vadinamas trečias pasaulis, į kurį įeina dauguma katalikiškų tautų ir valstybių, tėra tik idėjinių ir politinių kovų laukas tarp komunistinio ir demokratinio pasaulio. Lyginant Lietuvos padėtį su XVI a. situacija, lietuvių tauta vėl atsidūrė idėjiniame kovos lauke, kur susikerta dvi pagrindinės idėjinės sampratos: besąlyginis paklusnumas autoritetui ar asmens laisvė, despotizmas ar demokratija, - su tuo tik skirtumu, kad vietoje pirmosios Romos, paveldėtos Katalikų Bažnyčios, mūsų laikais moderniš-

kai tironijai atstovauja trečioji "Roma"-Maskva, paveldėta komunistų partijos iš carinės Rusijos. Katalikų Bažnyčia su savo politiniais, idėjiniais ir kultūriniais ramsčiais atsidūrė sulenkintos bajorijos roléje, kuri, atsisakiusi nuo Lietuvos Reformacijos, pasimetė Naujųjų amžių istorijos tekmėje ir pranyko be ženklo.

Todėl ir tenka pakartotinai tvirtinti, kad Lietuvos Reformacijos idealai nėra istorinė praeitis, bet dabartis ir ateitis. Reformacijos amžiuje lietuvių tauta, kovoje už savo valstybinę, tautinę ir asmeninę laisvę, nesugrįžo į savo barbarijos amžius, bet orientavosi į V. Europos ateitį. Mūsų amžiuje lietuvių tauta tuo labiau negali atsiremti dvasiniai ir idėjiniai į savo viduramžius, su jos feodaline santvarka, baudžiava ir dvasiniu nuosmukiu, nes tai reikštų galutiną pralaimėjimą. Lygiai taip pat lietuvių tauta negali remtis Nepriklausomybės metu gruodžio 17 perversmo diktatūriniu palikimu, nei politiniais ir idėjiniais sąjūdžiais, kurie prisidėjo prie Lietuvos demokratijos sužlugdymo. Bene vieninteliai dvasiniai ir idėjiniai kovos ginklai, kurių dėka lietuvių tauta tegali laimėti savo egzistencijos ir laisvės kovą, tėra Lietuvos Reformacijos idėjų palikimas.

Savaime aišku, kad maža lietuvių tauta negali stoti kovon vienu viena, nors ir būtų ginkluota laisvo žmogaus idealais, prieš Rusijos milžiną. Istorija skaudžiai pamokė sukilusius lietuvių partizanus, stojusius kovon prieš komunistinį okupantą. Lietuvių tautos kova tegali būti nulemta tik pasaulinio masto grumtynėse tarp demokratinio ir komunistinio pasaulio. Bet ar demokratinis pasaulis Teherano, Jaltos ir Potsdamo konferencijose neišdavė Lietuvos, kaip ir eilės kitų Rytų Europos tautų komunistinei vergijai? Ar nebuvo ciniškai paminta garsioji Atlanto Charta? Ar Vakarų pasaulis neieško susitarimo su komunistiniu pasauliu bet kuria kaina? Pagaliau, ar nejuntamas Vakarų pasaulyje moralinis pakrikimas, idėjinis palūžimas ir stoka ryžto? Tas sukelia rimtą abejonę ne vien dėl lietuvių tautos ateities, bet ir dėl viso Vakarų pasaulio likimo.

Neseniai išleistame Dean Acheson veikale "Present at the creation" I ir II Pasauliniai karai yra apibūdinti kaip pilietiniai, tiksliau pasakius, idėjiniai karai. I Pasaul. kare prezid. Woodrow Wilson buvo įstojęs į karą su tikslu: padaryti pasaulį saugų demokratijai, užtikrinti laisvą apsisprendimą pavergtoms tautoms ir sukurti tarptautinę organizaciją, kuri visiems laikams padarytų galą karams. Wilsonas nesugebėjo įgyvendinti savo idealų, nes susidūrė su nenugalimais sunkumais ne vien Europoje, bet ir pačioje Amerikoje. Vienok Amerikos pergalė V. Europoje išlaisvino daugelį tautų, tame skaičiuje ir lietuvių, iš šimtmečiais trukusios vergijos. Atsikūrė eilė naujų valstybių, kurios pasiskelbė demokratinėmis respublikomis. Wilsonas giliai tikėjo, kad tos tautos, kurios buvo imperialistinių didžvalstybių pavergtos, liks ištikimos demokratijos idea-

Biržai, 1967 m. žiema. Taip atrodo praplatinta Vytauto gatvė, žiūrint iš pietų į šiaurę

lams, nes tik demokratija tegali užtikrinti laisvę mažoms tautoms ir darbo žmonėms.

Netrukus iškilo nauji fašizmo, nacizmo ir tautiškumo vardu sąjūdžiai, kurie po kovos priedanga prieš komunizmą, anarchiją, korupciją sugriovė dar silpnas demokratines santvarkas ir jų vietoje įkūrė eilę diktatūrinių režimų. Taip beveik visa kontinentalinė Europa nusigrįžo nuo demokratijos idealų ir sugrįžo į jėgos, prestižo ir autoriteto kulto gadynę. Visos politinės partijos, idėjiniai sąjūdžiai ir paskiri kultūrininkai, stovėję žmogaus laisvės sargyboje, buvo brutaliai naikinami ir visa demokratija sarkastiškai išjuokiama. Į šį kelią po gruodžio 17 perversmo pasuko ir lietuvių tautos vadovai. Tai buvo lemtingas istorinis posūkis, nes Lietuva atsidūrė demokratijos priešų stovykloje. Tas ir suteikia nuovoką, kodėl jos laisvė nebuvo ginama Teherane, Jaltoje ir Potsdame.

Be abejonės, prie demokratijos sužlugdymo V. Europoje prisidėjo agresinga komunistinių partijų veikla, pasaulinio masto ūkinė krizė ir stoka idėjinių bei dvasinių pagrindų demokratijai tarpti katalikiškuose kraštuose.

Pradžioje fašizmas, vėliau nacizmas, nežiūrint įvairių konfliktų diktatūrinėje stovykloje, V. Europą apjungė su popiežiaus palaiminimu kryžiaus žygiui prieš komunizmą. Tam planui pritarė net Anglijos premjeras A. N. Chamberlain ir Prancūzijos min. pirmininkas E. Daladier, kuris atstovavo dešiniųjų partijoms savo kraštuose. Tokia politika privedė prie Müncheno susitarimo, Čekoslovakijos tragedijos ir II Pasaul. karo.

Winston Churchill buvo pirmas, kuris suprato ir atskleidė naciz-

mo planus. Jis įžvelgė, kad Hitleris, po kovos priedanga prieš komunizmą, planuoja sumobilizuoti milžiniškas karines pajėgas ir, pirmoj eilėj, smogti ir nušluoti karui nepasiruošusius demokratinius kraštus ir tik po šio žygio, įkūrus galingą Tretijį Reichą ir savo kontrolėje t. v. Naująją Europą, galvoti apie žygį prieš komunizmą. Su tokia Churchill'io analize pilnai sutiko prez. F. D. Roosevelt. Išaiškinus nacizmo ir fašizmo planus, anglosaksų pasaulis ėmė ruoštis lemiamai kovai. Naujai išleistame James McGregor Burns veikale "Roosevelt the soldier of Freedom 1940-45" yra atskleista II Pasaul. karo Vakarų demokratijų t. v. laisvės strategija. Roosevelt apsisprendė į nacizmo ir fašizmo paskelbtą totalinį karą demokratijoms, atsakyti pilnu fašizmo, nacizmo ir kitais vardais prisidengusių diktatūrų sunaikinimu, idant kartą ant visados V. Europoje būtų palaidota imperializmo, militarizmo ir tironijos dvasia ir tradicijos, paveldėtos iš Romos imperijos ir barbarijos laikų. Antra, - Roosevelt buvo kategoriškai apsisprendęs panaikinti visas kolonijas, nors jos ir priklausytų Amerikos artimiausiems sąjungininkams. Trečia, - buvo numatęs, vietoje bejėgės Tautų Sąjungos, įkurti galingą tarptautinę organizaciją, kuri stovėtų tautų laisvių sargyboje.

Tokio masto planui anglosaksų demokratijos, drauge su savo sąjungininkais, neturėjo pakankamai jėgų. Sovietų Sąjungos įtraukimas į bendrą kovą prieš fašizmą ir nacizmą tapo pagrindiniu uždaviniu. Anglosaksai savo diplomatiniais ir kariniais ėjimais, nežiūrint Molotovo-Ribentropo pakto, įmanevravo Hitlerį ir Staliną į tokią padėtį, kad karas tarp šių dviejų totalitarinių galybių tapo neišvengiamas. Tai buvo didžiausias Vakarų demokratijų triumfas, nes Hitlerio žygis į Rusiją išgelbėjo demokratijas nuo mirtinos grėsmės ir drauge užtikrino pergalę prieš pagrindinį savo priešą-nacizmą, fašizmą su visais jų sąjungininkais ir kolaborantais.

Šioje Vakarų demokratijų strategijoje buvo viena silpniausia vieta, tai Stalino ir viso komunistinio pasaulio nusistatymas jų plano atžvilgiu. Jei Churchill'is dėl to turėjo eilę abejonių, tai Roosevelt buvo itin optimistiškas ir jis tikėjo, kad Sovietų Sąjunga pakels didžiausią II Pasaul. karo naštą, išseks fiziniai ir dvasiniai iki tokio laipsnio, kad ilgiems laikams turės atsisakyti nuo agresingos politikos ir laikysis taikaus sugyvenimo su Vakarų demokratijomis. Teherane, o ypač Jaltoje, paaiškėjo, kad Stalinas neatsisakė nuo savo imperialistinių užmačių, bet nei Roosevelt, nei Churchill nedrįso tam griežtai pasipriešinti. Vakariečiai turėjo žinių, kad Maskva su Berlynu veda Stockholme slaptas derybas dėl galimo Sovietų Sąjungos pasitraukimo iš karo veiksmų, kas sugriautų visus strateginius planus. Antrą vertus, karas prieš fanatiškus japonus pareikalavo iš amerikiečių didelių aukų ir, pagal ekspertų apskaičiavimą, galutinis Japonijos paklupdymas pareikalaus dar virš 2 milijonų aukų.

Biržai, 1967 m. žiema. Kęstučio gatvė, žiūrint nuo pašto į vakarus

Todėl Roosevelt'ui, vėliau ir Trumanui, itin rūpėjo įtraukti Sovietų Sąjungą į karą prieš Japoniją. Atominė bomba dar nebuvo pagaminta, ir tas anglosaksus derybose su Stalinu pastatė nepalankion padėtin. Sovietams tiesioginiai nei vienoje konferencijoje nebuvo paaukota nė viena valstybė, bet Sov. Sąjungai buvo daromas kompromisas laiduojant jai tariamą saugumą. Pagal Jaltos susitarimą Lenkijai buvo pripažintos suverenumo teisės, bet jos politiniame gyvenime buvo leista veikti tik trims partijoms: valstieč. liaudininkams, socialistams ir komunistams. Visos kitos partijos, kaip antidemokratinės, turėjo būti likviduotos, o kolaborantai turėjo būti baudžiami visu griežtumu. Panašios santvarkos buvo numatytos visoms Rytų Europos valstybėms, išskyrus Pabaltijo kraštus, kurių likimas turėjo būti sprendžiamas taikos konferencijoje. Netrukus Stalinas sulaužė visus susitarimus, brutaliai paglemžė valdžią Rytų Europoje ir pradėjo šaltąjį karą prieš visą Vakarų pasaulį. Tuo pačiu subyrėjo visi ankstyvesni Roosevelt'o planai ir teko paskubomis sudaryti šaltojo karo strategiją, pagal kurią turėjo būti remiamos visos valstybės, neišskyriant nė diktatūrinių bei antidemokratinių sąjūdžių, jei tik pastarieji stojo aktyvion kovon prieš komunizmą. Šaltojo karo strategija palaužė Vakarų demokratijų moralę ir žmogaus laisvės idėjinę galią, ką itin pademonstravo Vietnamo karas. Šiuo metu V. demokratijos atlieka pagrindinę savo strategijos peržiūrą ir nesunku atspėti, kad netolimoje ateityje jos vėl turės sugrįžti į savo istorinį pašaukimą: stovėti žmogaus laisvių, idealų ir principų sargyboje, ir visai atsipalaiduoti nuo visų sąjūdžių ir ištisų tautų, kurioms tokie idealai yra nepriimtini. Demokratija, prie-

šingai totalitarizmui,niekuomet neprimesdavo karu, smurtu ar apgaule savo idealų kitoms tautoms ar valstybėms,nes žmogaus laisvė,taip ir ištisų tautų, tegali būti pasiekta tik per laisvą apsisprendimą. Tačiau demokratija nei moraliai, nei ginklu, nėra įpareigota ginti tokias tautas ar valstybines santvarkas, kuriose viešpatauja toje ar kitoje formoje priespauda, smurtas ir žmogaus dvasinis ir fizinis pavergimas. T. Jefferson demokratijos nusistatymą suformulavo sekančiai:"Sukilimas prieš tironus-tai pasitarnavimas Dievui". Praktiškame gyvenime, tiek paskiram žmogui, tiek tautoms ir valstybėms, tenka skaitytis su gyvenimo realybe. Tiek praeityje, tiek dabartyje, demokratijoms teko sueiti į glaudžius santykius su aiškiai antidemokratinėmis ir net despotinėmis valstybėmis ar priešingais politiniais sąjūdžiais, jei tokia politika buvo padiktuota susidariusios strateginės padėties. Tokia proga prisakoma daug komplimentų ir veikia propagandiniai malūnai, bet vos tik politinė ar strateginė situacija pasikeičia,tuomet vietoje gražbilystės, prabyla kietas tiesos žodis.

Šitą gyvenimo tiesą pradėjo suprasti antroji,gal daugiau trečioji lietuvių išeivijos karta. Lankydami amerikietiškas mokyklas (ne parapijines), ypač coledžius ir universitetus, turėjo progą ne tik teoretiniai susipažinti su laisvo žmogaus filosofija, bet ir įsisąmoninti šiuos idealus ir principus. Tuomet iškilo vidujinis dvasinis lūžis, po kurio turėjo ir turi sekti aiškus apsisprendimas: ar likti ištikimam demokratijos idealams ir tuo pačiu nusigręžti nuo savo tautos,kuri pasuko antidemokratiniais keliais, ar atsisakyti nuo demokratijos idealų ir merdėti visą gyvenimą lietuviškame gete, vardan lietuvybės ir katalikybės. Šis idėjinis procesas buvo pagreitintas vykusios ūkinės depresijos ir artėjančio karo prieš nacizmo ir fašizmo grėsmę. Depresijos metu į menkiausį darbą turėjo pirmenybę tas ateivis, kuris priklausė amerikietiškoms organizacijoms ir savo veikla galėjo įrodyti ištikimybę demokratijos idealams. Ateiviai su aukštuoju mokslu beveik visi buvo įsijungę į politines ar idėjines amerikietiškas organizacijas,kuriose buvo aptariamas būsimas karas prieš pagrindinį demokratijos priešą-nacizmą ir fašizmą. Kadangi Lietuva po gruodžio 17 perversmo buvo įrikiuota į demokratijos priešų stovyklą, tai savaime iškilo galimybė, kad lemtingose kovose lietuviams išeiviams teks stoti kovon ne vien prieš bendrą priešą, bet ir prieš savo tautą. Tokia galimybė buvo itin reali, nes naciai darė spaudimą į Lietuvos vyriausybę žygiuoti drauge prieš Lenkiją ir atsiimti Vilnių. Kritišku momentu Dėdė Samas jokių sentimentų ir net meilės gimtajam kraštui nepripažįsta. Kaip 1776 m.anglosaksai pakėlė revoliucijos vėliavą prieš savo karalių, pavadinę tironu, vardan žmogaus laisvės, taip kiekvienas ateivis, jei jis savo valia apsisprendžia tapti Amerikos piliečiu, yra įsipareigojęs ginti demokratijos idealus ir, reikalui esant, stoti į

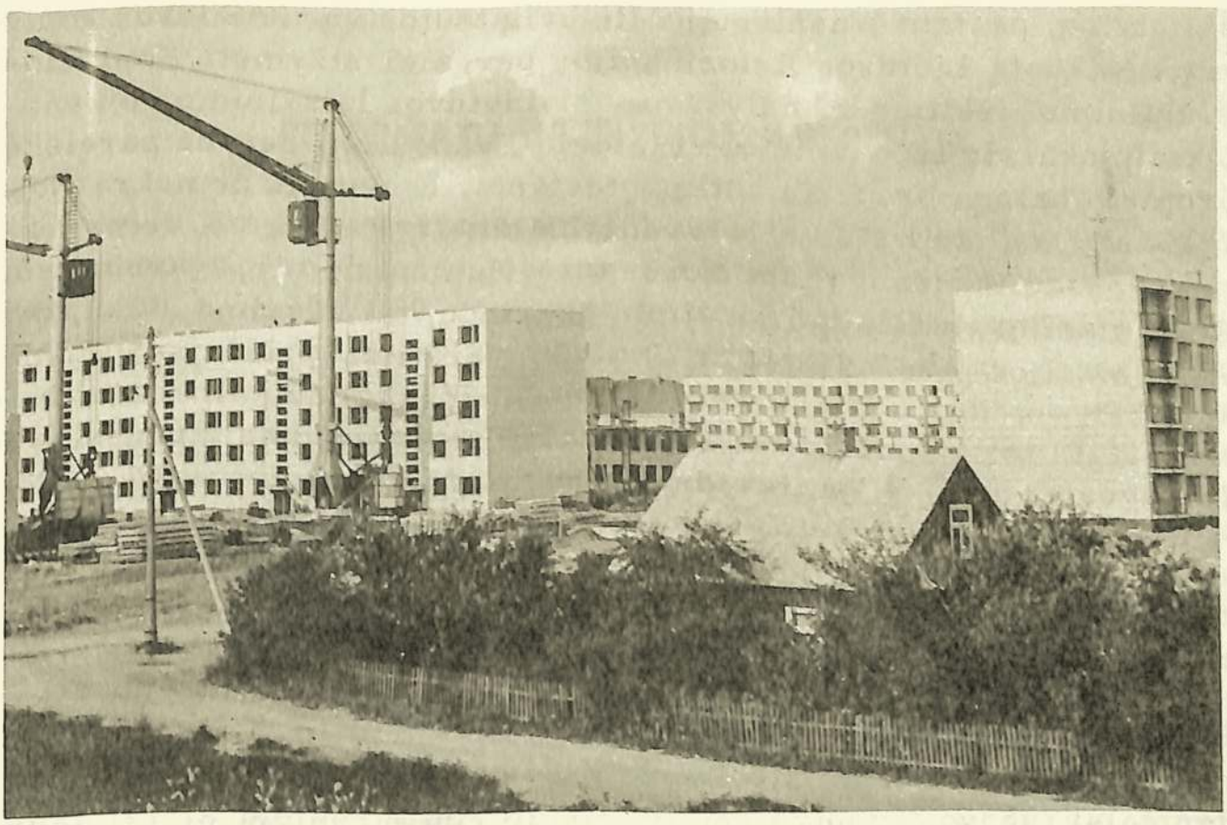

Biržuose naujas gyvenamasis kvartalas statomas buvusioje tuščioje aikštėje tarp gimnazijos rūmų ir Agluonos upės. *Biržai, 1969.IV*

kovą net prieš savo tautą, jei pastaroji yra demokratijos priešų pusėje. B. Franklinas tai nusakė trumpai: "Man tėvynė ten, kur gyvuoja laisvė".

Tokiam apsisprendimui nepajėgi buvo senesnioji lietuvių karta, atvykusi į šį laisvės kraštą ar tai prieškariniais, ar pokariniais laikais, nes tėvynėje, sužlugdžius Lietuvos Reformaciją, užviešpatavo konservatizmo, sentimentalizmo ir besąlyginio paklusnumo autoritetui dvasia. Todėl nenuostabu, kad senosios kartos lietuviai ateiviai užsidarė savo sukurtuose getuose ir puoselėjo savo atsivežtą dvasinę kultūrą, atsiribojęs nuo anglosaksų demokratijos idealų ir Amerikos gyvenimo. Jie niekuomet nerengė jokių Amerikos minėjimų, jie nevertė lietuvių kalbon Jefferson, Franklin, Hamilton, Lincoln ir kitų raštų; jie net neparuošė lietuvių kalboje Amerikos istorijos ir bendrai vengė supažindinti lietuvių tautą su V. demokratijos dvasiniais ir idėjiniais pagrindais. Neveltui A. Olis, antros ateivių generacijos lietuvis, turėjęs aukštą postą vietos administracijoje ir būdamas ALTo vicepirmininku, III Amerikos Liet. Kongrese, įvykusiame Chicagoje, savo atidaromoje kalboje pasakė: ". . . kadangi lietuvių išeivija yra daugiau negu abejotino lojalumo Amerikai, tai Lietuvos vadavimo reikalas turėtų būti perleistas į tikrų ir žymių amerikiečių rankas. . . ".

Nepriklausomos Lietuvos išeivija, išreikšdama savo idėjinį nu-

sistatymą, pastatė Washingtone lietuvių tautos vardu Šiluvos koplyčią, dedikuotą Lietuvos Reformacijos pergalei atžymėti. Koplyčios šventinimo iškilmėse dalyvavo visi Lietuvos laisvinimo veiksnių pirmininkai, ir tik vienintelė Lietuvių Evangelikų Taryba pareiškė protesto balsą. Nereikia būti protestantu, o vien tik demokratijos šalininku, kad supratus Šiluvos idėjinę mįslę. Kadangi V. demokratinis pasaulis išaugo ant Renesanso, Humanizmo ir, svarbiausia, Reformacijos dvasinių ir idėjinių pagrindų, tai savaime aišku, kad Reformacijos priešai buvo ir liko demokratijos priešais. Su tokiu nusistatymu nei politiniai, nei idėjiniai, nei, pagaliau, kultūriniai lietuvių tauta toli nenužygiuos. Tai buvo istoriniai įrodyta žlugus Didž. Lietuvos Kunigaikštijai, bet, deja, buvę baudžiauninkai pasiliko ištikimi savo pavergėjų ir išnaudotojų idealams, tai yra didžioji lietuvių tautos tragedija.

Šiuo laiku mes stovime ne lietuvių tautos išlaisvinimo išvakarėse, kaip tai svajoja ir dūmoja senoji lietuvių tautos generacija, bet prie radikalaus pasikeitimo globalinėje politikoje, kurio apybraižas jau matome Vietnamo karo likvidacijoje, kanclerio W. Brandto Rytų politikoje; egziliniams veiksniams vargu bebus vietos, jei jų kredencialai tebuvo išduoti buvusių diktatūrinių režimų, ar remiami antidemokratinių sąjūdžių bei veiksnių. Atėjo laikas pakartoti Maironio mestą šūkį: "Užtrauksim broliai naują giesmę, kurią jaunimas tesupras...". Tik naujoji lietuvių išeivijos generacija, atsipalaidavusi nuo viduramžių galvosenos, romantinių svaičiojimų ir klaidingų autoriteto sampratų, pažinusi Naujųjų amžių istorijos dėsnius, tegali pasukti lietuvių tautos laisvės kovą realia kryptimi, kaip tą savo laiku padarė, po baudžiavos panaikinimo, iškilusi lietuvių inteligentija, kuri perėmusi iš sulenkėjusios bajorijos vadovavimo vairą ir, atsisakiusi nuo visų primestų unijų, pasuko lietuvių tautą į nepriklausomybės ir demokratijos ateitį. Šis istorinis kelias, pirmą kartą nubrėžtas Lietuvos Reformacijos, dabar vėl iškyla visoje savo pilnybėje. Pakartokime kng. Jonušo Radvilos mintį: "Jei Lietuva netaps evangelišku kraštu, tai išnyks kaip tauta ir valstybė iš istorijos". Pakeitę terminą "evangelišku" mūsų laikų sąvoka "demokratiniu", gausime pilną supratimą, kuriuo keliu tegali žengti lietuvių tauta, jei nori išsikovoti ne vien sau laisvę, bet iš viso išlaikyti savo egzistenciją.

M. TAMULĖNAS

REFORMATŲ BAŽNYČIOS AMERIKOJE

Keturios Amerikos protestantų denominacijos, su bendru narių skaičiumi apie 700,000 asmenų, savo kilmę išveda iš Olandijos. Tos denominacijos pagal savo dydį yra:Reformatų Bažnyčia Amerikoje, Krikščionių Reformatų Bažnyčia, Olandijos Reformatų Kongregacija ir Protestantų Reformatų Bažnyčios Amerikoje.

Kadangi visos Bažnyčios savo pasivadinimuose turi pagrindinį žodį "Reformatų", tai ir visa grupė yra žinoma kaipo Reformatų Bažnyčios. Visų tų Bažnyčių nariai save laiko palikuonimis Olandų Reformatų Bažnyčios,kuri XVI a. buvo Jono Kalvino iš Genevos įkurta Olandijoje. Laike pirmųjų savo gyvenimo metų Olandijos protestantų reformacija buvo paliesta žiaurių persekiojimų, kurie sutapo su Olandijos kova dėl nepriklausomybės nuo Romos katalikiškos Ispanijos.

Pirmieji Olandijos ateiviai Amerikoje su savimi atsinešė ir savo tikėjimą. XVII a. pradžioje kolonijoje, kuri buvo žinoma Naujojo Amsterdamo vardu, vėliau tapusiu New Yorku, buvo keletas olandų reformatų parapijų. 1628 m.kun. Michael, atvykęs iš Olandijos, suorganizavo tai, kas dabar yra Marble Collegiate Church on Fifth Ave, -seniausią Amerikoje Bažnyčią. Dabartiniu laiku tos žymios Bažnyčios kunigu yra dr. Norman Vincent Peale,į kurią dabartinio prezidento Nixono šeima, gyvenant jiems New Yorke, eidavo melstis.

Imigracijai besitęsiant reikėjo organizuoti daugiau parapijų, tai Bažnyčios tėvams teko pagalvoti, kaip paruošti kunigus vietoje, kad jų nereikėtų kviesti iš Olandijos. Jie įkūrė New Brunswick'e, N. J., pirmąją Amerikoje teologijos seminariją,iš kurios vėliau išsivystė Rutgers universitetas.

Kai Anglai 1664 m. paėmė Naująjį Amsterdamą,imigracija iš Olandijos smarkiai sumažėjo. Olandijos Reformatų Bažnyčia Amerikoje iki XIX a. vidurio augo labai pamažu, bet nauja imigrantų banga staigiai pakėlė Bažnyčios narių skaičių. Kai kurios olandų parapijos,visoje savo pilnumoje,persikėlė į vakarinį Michiganą, Iową ir Wisconsiną. 1867 m. Bažnyčios vardas buvo formaliai pakeistas į Reformatų Bažnyčia Amerikoje.

Šiandie Reformatų Bažnyčia Amerikoje turi daugiau 900 parapijų su apytikriai 400,000 narių. Ji konservatyvi doktrinoje, pabrėžia Biblijos autoritetą, kur Dievo žodis yra apreikštas. Valdosi, kaip presbiterijonys, tik kiek pakeista forma.

1857 m. du Michigano kunigai ir tam tikras parapijiečių skaičius, po ginčo dėl kai kurių doktrinų, atsiskyrė nuo Reformatų Bažnyčios Amerikoje. Jie sudarė atskirą bažnytinį vienetą, kuris vėliau tapo dabartine Krikščionių Reformatų Bažnyčia. Ji turi daugiau nei

600 parapijų su kiek daugiau nei 275, 000 narių.

Olandijos Reformatų Kongregacija su 15 bažnyčių ir apie 3, 000 narių yra amerikoniška atžala reformatų grupės, kuri XIX a. atsiskyrė nuo valstybinės Olandijos Bažnyčios.

Protestantų Reformatų Bažnyčia Amerikoje sudaro kitą mažą vienetą su apie 1, 500 narių ir išblaškytų 19-je parapijų. Ji buvo įkurta 1926 m. po Krikščionių Reformatų Bažnyčios schizmos.

SENTIMENTALUS PRISIMINIMAS

Žiema nudažė juodą naktį
Baltai, šviesiai ir stebuklingai...
Kalėdų varpo dūžių takte
Rudens nostalgija pradingo.

Ant kiemo laukia puošnus važis, -
Iškėlęs galvą prunkščia bėris, -
Už kluono miškas, lyg miražas,
Šilkinėj duknoj pasinėręs...

Aukštai žvaigždučių milijonai
Be paliovos į žemę šviečia...
Bėriukas kerta sniegą kojom-
Už mūsų liekasi Smaliečiai...

Rovėja, Papilio miestelis-
Staiga kairėn bėriukas sukas,
Kol prie raudonojo Mūrelio
Iš važio ritamės netrukus.

Bažnyčia apjuosta šventoriaus
Kalėdų šviesą gatvėn žeria!
"Tyli naktis!"-išplaukia choru,
Naujai užgimusiam Karaliui!

M. N.

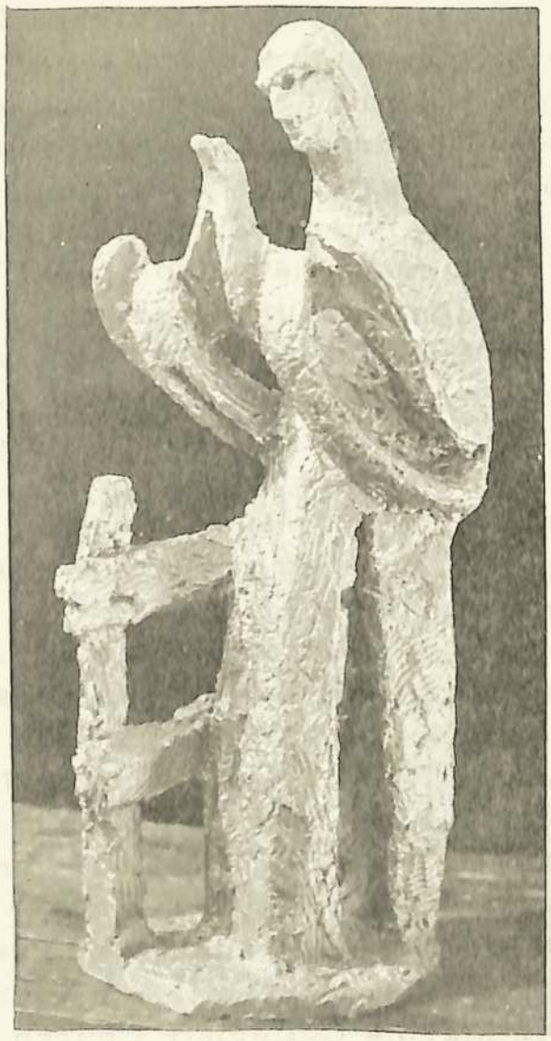

POETAS IR PAKŠTIS (bronza) *DAGYS*

M. NAUBURAS

PIRMAJAM LIETUVIŲ EVANGELIKŲ GIESMYNUI 400 METŲ

Dar būdami tremties stovyklose, mes minėjome pirmosios lietuviškos knygos 400 metų sukaktį. 1547 m. teologijos studentas Martynas Mažvydas Karaliaučiuje išleido savo "Catechismusa prasty Szadei". Tai pirmoji knyga parašyta lietuvių kalba. Toks pirminis žygis teikia jam lietuviškos knygos tėvo vardą. O 23 metus vėliau, taigi 1570 m., pasirodė jau ir pirmas pilnas lietuvių evangelikų giesmynas. Tai epochinės reikšmės įvykiai, kaip D. Velička pažymi, "dėjo pagrindus lietuvių spaudai ir išvedė lietuvių kalbą į viešąjį kultūrinį gyvenimą".

Ir mūsų krašte, reformacijos eigoje, buvo pradėta bažnyčiose giedoti lietuviškas giesmes. Toks bendras giedojimas savo gimtąja kalba buvo liaudies mėgiamas, -jis sėkmingai jungė parapijiečius krikščioniškon bendrystėn ir padėjo nustelbti tuomet dar užsilikusius pagonybės papročius.

Mažvydas jau savo katekizme buvo atspausdinęs 11 giesmių su gaidomis, kurios greit paplito žmonėse. Nors jis vėliau ir pridėdavo prie kiekvienos spausdinamos knygos ir keletą giesmių, jų vis dar būta per mažai. Tai jaunieji kunigai papildomai pradėjo kurti lietuviškas giesmes arba jas versti iš kitų kalbų. Neraštingi parapijiečiai giedodavo atmintinai. Bet neįprasti žodžiai, pridėti tų laikų kalbai, buvo nevienodai suprantami; -įsibrovė ir nukrypimų. O pats giedojimas dažnai nueidavo į liaudies melodijas, kurios pamaldose netiko. Būtinai reikėjo daugiau giesmių, surašyto teksto ir su gaidomis. Net pati valdžia ir dvasinė vyresnybė ragino kunigus ruošti didesnį ir savarankiškesnį giesmyną.

Nuo 1549 m., kunigaudamas Ragainėje, Mažvydas visą laiką rašė naujas giesmes arba vertė jas iš kitų kalbų. Be to, jis kvietė draugus ir bendradarbius prisidėti ir iš jų surinkdavo paruoštą medžiagą. Tyrinėtojų yra jau susekta, kad bemaž visą pirmąją giesmyno dalį surašė pats Mažvydas, o antrajai daliai jis gavo giesmių iš bendradarbių. Mažvydas visą tą medžiagą atsidėjęs ruošė spaudai, bet jam nebuvo lemta darbą užbaigti, - 1563 m. jis staiga mirė.

Tada visus rankraščius perėmė Mažvydo pusbrolis Baltramiejus Vilentas, lietuvių ev. kunigas Karaliaučiuje. Kiek papildęs ne visiškai užbaigtą darbą ir gavęs iš kng. Albrechto tiems laikams gana stambią pašalpą, - 53 kapas grašių (sidabro lazdelių), Vilentas rūpinosi giesmyno spausdinimu. Tuomet spaustuvių įrengimas dar nebuvo ištobulintas, tai visas spausdinimo darbas užtruko apie 7 m.

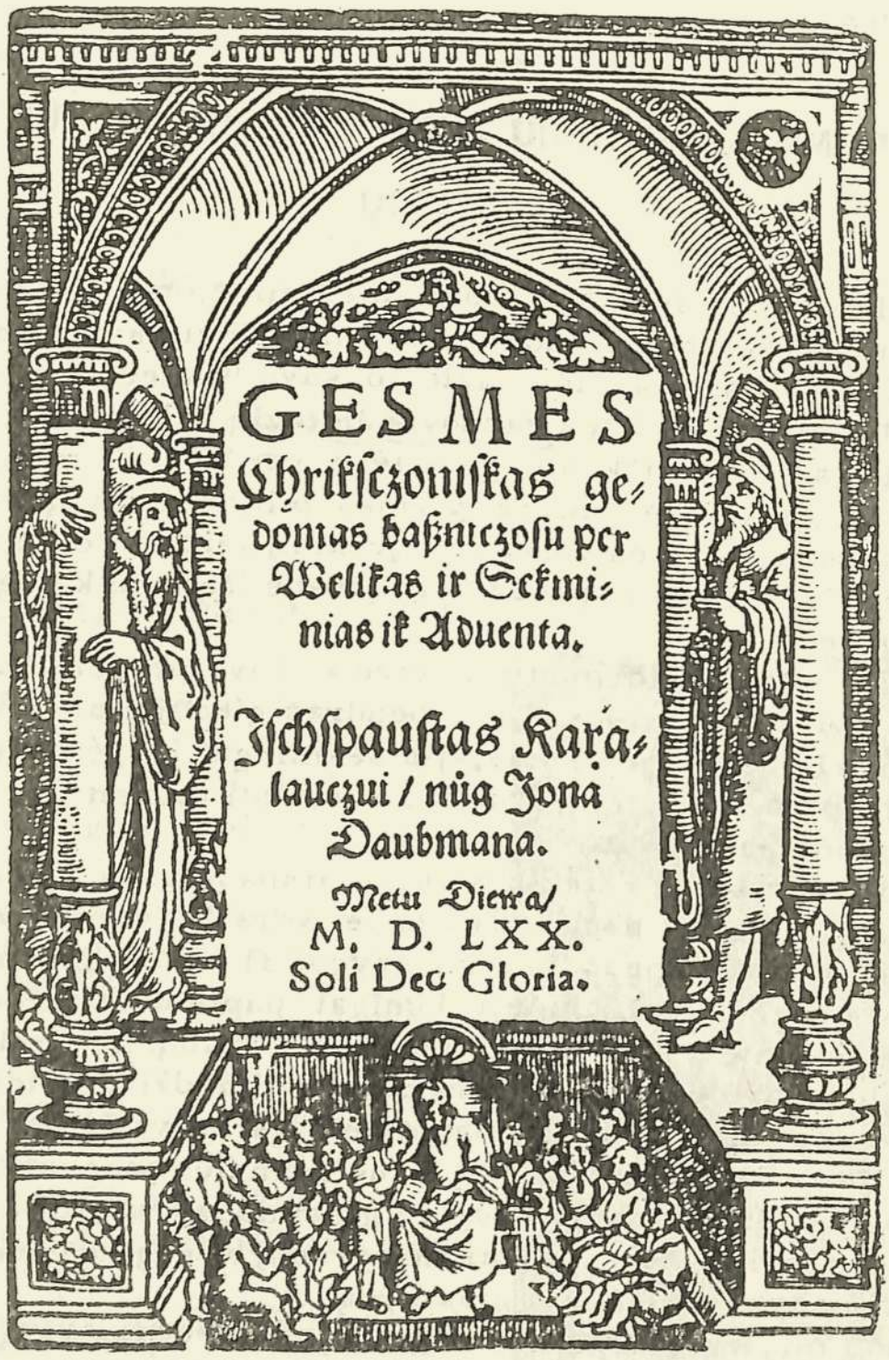

Prieš 400 metų Karaliaučiuje atspausdinto evangelikų GIESMYNO titulinis lapas

1566 m. buvo užbaigta pirmoji giesmyno dalis: "Gesmes Chriksczioniszkas gedamas Baszniczosu per Aduenta ir Kaledas. . ."Toje pirmoje dalyje ant 91 puslapio buvo atspausdinta:31 giesmė, priekyje-paties Mažvydo parašyta lotynų kalba prakalba, o tarpe giesmių-penkios maldos.

1570 m.išėjo viešumon ir antroji jau žymiai stambesnė giesmyno dalis,kuri ant 350 puslapių turėjo 104 giesmes. Taigi, visas giesmynas yra stambi 444 psl. knyga, turinti 135 giesmes ir 16 maldų. Giesmės jau buvo pritaikintos visiems metų sekmadieniams ir šventėms.

Lietuvių Evangelikų Tarybos giesmynų parodai rengti komitetas (iš k. į d.): pirm. kun. Kostas BURBULYS, senj. kun. Ansas TRAKIS, gener. suprt. kun. St. NEIMANAS, lic. kun. Jonas PAUPERAS. Sienoje kaba paveikslai: kng. Mikalojaus Radvilos Juodojo, Karaliaučiaus universiteto, Tolminkiemio ir Tilžies lietuvininkų bažnyčios

Tokiu darbu buvo sukurti pagrindai lietuvių giedojimui; jais pasekė ir vėlesni giesmynų leidėjai. Netgi naujausios laidos giesmynuose aptinkame Mažvydo giesmių, tik jau mūsų laikams pritaikinta kalba. Kai kurios giesmės vėliau pateko ir į katalikų maldaknyges, o viena kita mažvydinė Kalėdų giesmė ir dabar giedama lietuvių katalikų bažnyčiose (Biržiška).

Nors pats Mažvydas sukūrė apie 70 giesmių, betgi giesmynas yra kolektyvo darbas. Iki šiol jau susekta, kad bent 12 to kolektyvo narių prisidėjo savo darbo įnašais. Ir kas gi buvo tie pasiryžėliai, kurie uoliai skverbėsi pralaužti plėšinius apleistuose lietuvių kalbos dirvonuose, ir, religinio entuziazmo pagauti, pasidarė lietuviškos raštijos pradininkais?

Čia iškyla visa eilė iki šiol mažai žinomų pavardžių. Visą kūrybos darbą pradėjo ir kitus ragino 3 Albertinos universiteto profesoriai: teologai-Stanislovas Rapolionis ir Abraomas Kulvietis, ir teisių mokslininkas dekanas Jonas Kyrtoforas. Jų tarpe veikė ir jaunimo mokslintojas bei reformacijos skleidėjas Lietuvoje Jurgis Zablockis. Iš D. Lietuvos savo kūrinius prisiuntė du ev. reformatų kunigai: Jonas Šeduikionis ir Stanislovas Marcianas. Gi iš M. Lietu-

vos, daugiausia iš naujai sukurtų parapijų, savo darbus davė šeši ev. liuteronų kunigai: pats knygos leidėjas Baltramiejus Vilentas, Augustinas Jomantas iš Kraupiškio, Aleksandras Rodūnionis iš Kaukėnų, Tomas Gedkantas iš Širvintų, Mikalojus Blotnas iš Pilupėnų ir Ulrikas Mercucecius, apie kurį žinių dar neturime. Jie visi buvo Mažvydo bendralaikiai ir studijų draugai.

Jaūniems literatams pirmiausia teko grumtis su kalbos sunkumais; lietuvių kalbos rašyba nebuvo nustatyta ir teko sudaryti net naujų žodžių. O darbą reikėjo atlikti skubotai. Naujai įkurtose parapijose lietuviškas giedojimas pasidarė integralinė bažnytinių apeigų dalis. Tokiu pamaldų pagyvinimu, įprasmintu lietuviškoje formoje, buvo siekiama įgyvendinti protestantizmą krašte. Bet ir kasdieniniame gyvenime prasidėjo formuotis naujas galvojimas ir lietuvio savijauta stiprėjo. Jo atsparumas tuomet buvo ypač reikalingas, nes po Liublino unijos (1569) Lietuvon veržėsi lenkų aristokratinė įtaka.

Nors lietuviai daugumoje buvo tik būrai-baudžiauninkai, bet spausdinto žodžio įtakoje darė, kad ir lėtą, pažangą. Jų gyvenimo apraiškos šakojosi, kiek vėliau pasiekė tokias buities formas, kurias taip vaizdžiai aprašė Kr. Donelaitis savo poemose.

1570 m. giesmynas, pats pirmasis tos rūšies darbas, negalėjo būti tobulas. Perimant giesmes į vėlesnės laidos knygas, jos buvo taisomos ir papildomos. Bet knygos pareikalavimas žmonėse buvo didelis. Jau už keliolikos metų kunigai prašo, tikybinės literatūros srityje pasižymėjusį kun. J. Bretkūną, paruošti naują giesmyno laidą, kuris ir pasirodė 1587 m.

Savotiškas likimas buvo to pirmojo lietuviškų giesmių veikalo. Nedidelis skaičius atspausdintų egzempliorių paplito žmonėse, tur būt, ten greit ir susidėvėjo. Nei Karaliaučiaus universitete, nei kitose bibliotekose neišliko jų nė vieno numerio. Tai su laiku ta laida ir buvo užmiršta, o viskas, kas apie tos laidos giesmes buvo rašoma, buvo priskaitoma jau pirmiau išleistoms Mažvydo knygoms. Bet 1921 m. prof. J. Gerulis Karaliaučiaus valstybiniame archyve surado vieninteli užsilikusį tos laidos egzempliorių. Tat buvo nepaprastos reikšmės radinys. Jau kitais metais Švietimo Ministerija Kaune išleido giesmyno ir kitų Mažvydo raštų fotokopijas. Tokiu radiniu buvo ne tik užpildyta spraga lietuviškų giesmynų istorijoje, bet kartu ir sužinojome, kas buvo tie Mažvydo bendradarbiai, mūsų pirmieji rašytojai, kurių nei pavardžių iki tol nebuvome girdėję.

M. TAMULĖNAS

BIRŽŲ PILĮ PRISIMINUS

Dūksantieji Biržų piliakalnyje mūrai primena Lietuvos didingąją praeitį, kada narsūs lietuviai karžygiai kovėsi su rusais ir švedais. Tie griuvėsiai yra išlikę po trečiojo 1704 m. sugriovimo. Biržų pilį trečią kartą atstatė paskutinis iš vyriškos giminės Biržų-Dubingių reformatų šakos kng. Boguslovas Radvila, kuris baigęs 1669 m. pilį statyti, tais pačiais metais ir pasimirė. Šią modernią, tvirtą ir puošnią pilį, tokią vienintelę visoje Lietuvoje, laike Didž. Šiaurės karo sugriovė švedai. Strateginiai svarbią tvirtovę gen. maj. A. L. Löwenhaupto vadovaujama švedų kariuomenė paėmė tik po mėnesio trukusios apgulties. Švedai, paėmę tvirtovę, sudegindami visiškai sunaikino Biržų miestą, piliakalnyje buvusius gyvybinius pastatus ir tvirtovės volų dalį išsprogdino, įrengimus išsivežė.

Po Didž. Šiaurės karo Biržų kunigaikštija perėjo į Nesvyžiaus-Olikos katalikų šakos kunigaikščių Radvilų rankas. Šios šakos Radvilos, valdę ištisą šimtmetį Biržų kunigaikštiją, jokių pastangų nedėjo atstatyti Biržų pilį. Rusijos carams valdant Lietuvą, Nesvyžiaus-Olikos šakos kng. Radvilų nugyventą ir praskolintą Biržų kunigaikštiją nupirko grafas Juozapas Tiškevičius. Grafai Tiškevičiai Biržų kraštą valdė irgi ištisą šimtmetį. Jie vieton atstatyti pilį, pasistatė sau ištaigingus rūmus antroje Širvėnos ežero pusėje - Astravo dvare. Biržų pilies griuvėsiai buvo palikti žiauriam likimui.

Jau virš pustrečio šimtmečio, kaip Biržų pilies griuvėsiai liudija apie Lietuvos garsiąją praeitį. Per tą laiką griuvėsiai negailestingai oro atmainų buvo aižomi, skeldinami, naikinami. Vienok raudonos plytos, pilkšvos kalkės taip buvo gerai gamintos, mūras taip tvirtai mūrytas, kad ir po tiekos metų pajėgė atlaikyti visokias darganas ir išlikusios dvi didžiulės rezidencinių rūmų sienos ir nesusprogdintų volų mūrai iki šiai dienai tvirtai tebestovi ir impozantiškai atrodo.

Biržų pilies teritorija - keturkampė, su išsikišusiais kampuose galais, skirtais šoniniam apšaudymui. Visa teritorija iš lauko pusės apjuosta dviem volais. Vidujinis volas aukštesnis, išorinis kiek žemesnis. Nuo išorės volus skiria gilūs grioviai, kurie būdavo vandeniu apsemti. Šiuo laiku Širvėnos ežero vandens lygis yra žemesnis, Apaščios ir Agluonos upės nusekusios ir grioviuose vandens nedaug tyvuliuoja. Volai sudarė pagrindinį tvirtovės įtvirtinimą. Po volais buvo išmūrytos patalpos parakui laikyti, arklydės, kanuolėms patalpos su angomis sienose ir kitokiems kariškiems reikmenims, kurios buvo sujungtos įvairiais koridoriais. Žmonių pasakojama, kad iš pilies buvęs išvestas po ežeru slaptas išėjimas į antrąją jo pusę. Iš sausumos įvažiavi-

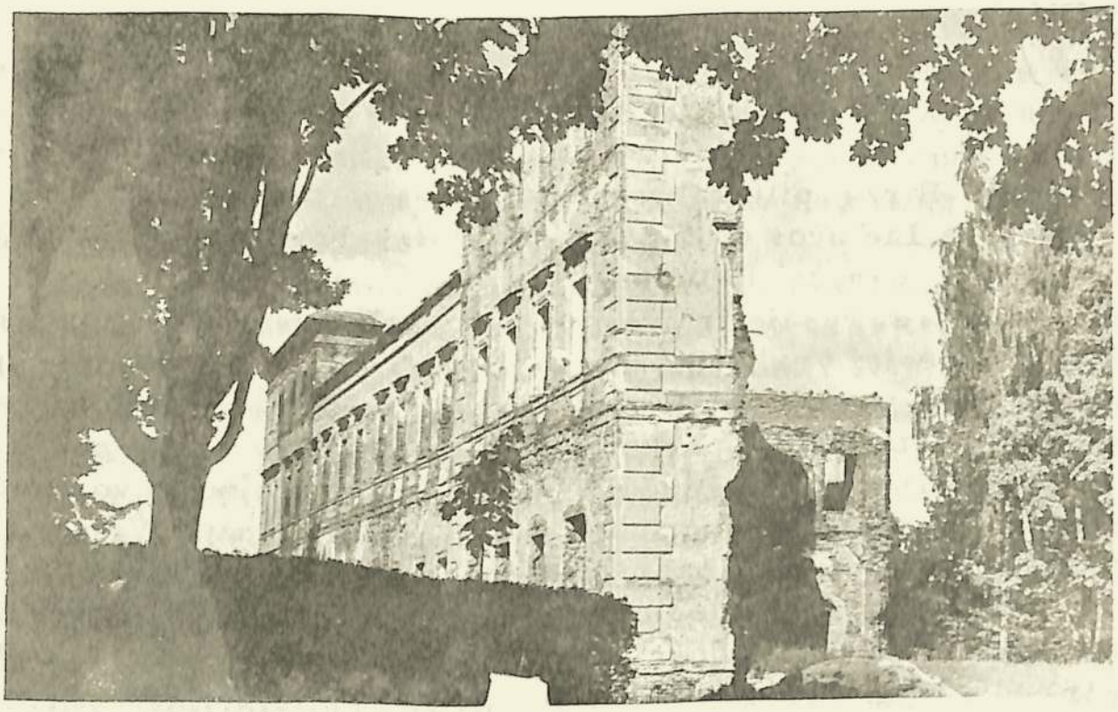

Biržų-Dubingių šakos kunigaikščių Radvilų rezidencinių rūmų Biržų piliakalnyje griuvėsiai.

mui į pilį buvo pakeliamas tiltas. Tvirtovės viduje-kieme buvo pakankamai vietos įvairiems pastatams ir kariškiems statiniams. Rezidenciniai rūmai galuose buvo trijų aukštų, viduryje-dviejų. Po visais rūmais buvo įrengti rūsiai su įvairiais iš jų išėjimais. Rūmų įrengimas buvo puošnus, pagal to laiko paskutinę madą. Rusų caras Petras Didysis, viešėjimo metu nusižiūrėjęs į Biržų pilį, panašią tvirtovę Petro-Povilo vardu pastatė Peterburge ant Nevos upės kranto.

Po Biržų pilies sugriovimo piliakalnis ilgą laiką buvo apleistas, užmirštas ir niekeno nelankomas. Grafams Tiškevičiams valdant, piliakalnyje tiesiog ant plytų laužo buvo užpilta žemės. Žemėmis buvo užpiltas įėjimas į piliakalnį ir pakeliamasis tiltas. Rūsiai užversti. Pilies kieme užveisė sodą ir tuo pilies rajoną pavertė parku. Volai buvo apsodinti medžiais, alyvų ir kitokiais krūmais. Dvaro administracija prižiūrėjo sodą ir parką.

Prieš I Pasaulinį karą, valdant grf. Alfredui Tiškevičiui, piliakalnis buvo aptvertas aukšta stačių nestorų rąstų tvora. Po 1905 m. pasireiškusių laisvėjimo prošvaisčių, Biržų miesto savanorių gaisrininkų draugija, vasaros metu, pradėjo ruošti piliakalnyje gegužines. Ten grodavo gaisrininkų dūdų orkestras ir už įėjimą gaisrininkų naudai buvo imamas mokestis. Šiaip pasivaikščioti po piliakalnį, kur jau buvo daug medžių, krūmų, gėlių ir išaugęs vaisinis sodas, žmonėms nebuvo draudžiama. 1908 m. atsidarius Biržų miesto keturklasei mokyklai, piliakalnio lankytojų skaičius žymiai padidėjo ir piliakalnis pagyvėjo. Mokiniai ir šiaip jaunimas, ypač burkuojančios porelės, pradėjo piliakalnį lankyti. Lankytojus buriančiai žavėjo nuo piliakalnio volų į

ežero pusę gražūs vaizdai, ypatingai prievakariais, kai ežero vanduo ramiai tyvuliuodavo.

Prieš I Pasaulinį karą Biržų miesto gyventojų skaičius jau buvo išaugęs virš trijų tūkstančių. Karui užėjus, vėl viskas nutilo, miestas ištuštėjo ir piliakalnis apmirė. Prieš karo pabaigą, dar vokiečiams neišėjus, pradėjo atsidaryti Biržų gimnazijos pirmosios klasės ir jaunimas vėl pradėjo keliauti į Biržus, kad įsigyti šviesos. Su jaunimo pagausėjimu ir vėl pradėjo atgyti piliakalnis.

Nepriklausomos Lietuvos laiku gyvenimas, metai iš metų, vis spartesniu tempu vystėsi. Biržų miestas statėsi, augo, plėtėsi ir grožėjo. Gyventojų skaičius priaugo iki dešimties tūkstančių. Piliakalnis ir ežeras tapo lankytojų mylima vieta.

Nepriklausomybės laikais piliakalnį administravo miesto valdyba. Ilgametis Biržų miesto burmistras Povilas Klybas, kaip išmanydamas, piliakalnį gražino ir puošė. Miesto valdyba piliakalnyje pastatė vasaros teatrą, kur įvairios organizacijos bei grupės ruošdavo paskaitas, teismus, vaidinimus, koncertus, gegužines. Ten suruošdavo per Sinodus savo vakarus ir reformatų moterų drja, kurios ilgametė vadovė buvo Klara Šepetienė. Piliakalnyje buvo įrengtos teniso, kroketo ir vaikams aikštelės.

Biržų gimnazijos vicedirektoriaus mkt. Jurgio Kutros iniciatyva, miesto valdyba, prie įėjimo į piliakalnį ir kitose ryškesnėse vietose, pastatė mūrinius stilingus bokštelius (obeliskus) su pilies kanuolėmis ir su įrašais ant keturių jų šonų apie pilies praeitį (kronika, karių skaičius, postai, ginklų rūšis ir kiekis, įvairių įvy-

Įėjimas į piliakalnį buvo pagražintas bokšteliais su patrankomis 1927 m.
Nuotrauka — P. Ločerio

Biržų piliakalnyje 1904 m. (iš k. į d.): sėdi — Stefanija MEŠKAUSKAITĖ, Alfredas NEIMANAS, Zigmas MEŠKAUSKAS, MARKEVIČIŪTĖ, Felicija NEIMANAITĖ-MAŽUIKIENĖ, Valerija MEŠKAUSKAITĖ, Marija NEIMANAITĖ; Stovi — Jonas GIEDRAITIS, Tadas GIEDRAITIS, Adolfas NEIMANAS, Vladas STANKEVIČIUS-STANKA

kių datos ir pan.). Naujas lankytojas lengvai galėjo susipažinti su svarbesniais pilies istorijos įvykiais.

Kiekviena tauta turi savo didvyrius, savo žymius karžygius. Juos prisimena, mini ir apie juos kuria legendas, kurios eina iš lūpų į lūpas. Pakilesnės tautos apie savo didvyrius rašo knygas, dažnai skelbia spaudoje ir kelia jų garbę. Lengva tai daryti laisvoms, savistovioms, nepavergtoms tautoms. Lietuvių tauta atgavusi laisvę, tuojau pradėjo prisiminti savus didvyrius. Prasidėjo istorinių įvykių aprašymai, iškilesnių veikėjų prisiminimai ir jiems prideramos pagarbos reiškimas už praeityje nuveiktus darbus. Biržiečiai savo žymiesiems, nusipelniusiems ir vertiems pagarbos asmenims pradėjo statyti paminklus. Paminklų statymas - gražus simbolinės pagarbos pareiškimas.

Pirmas paminklas Biržuose, reformatų rūpesčių dėka, buvo pastatytas 1922 m. aušrininkui poetui Stanislovui Dagiliui senojoje Vaistinės aikštėje. Tai skulptorės Ninos Gronskienės darbo bronzinis biustas ant juodo marmuro pjedestalo, apvestas žema geležine tvorele. Paminklo atidarymo iškilmės buvo suorganizuotos ne šventadienį, o paprastą turgaus dieną. Atidaryme dalyvavo skaitlinga visų tikybų žmonių minia, sausakimšai užpildžiusi visą Vaistinės aikštę. Po kun. Jakubėno pašventinimo buvo pasakyta visa eilė viešų kalbų.

Biržų piliakalnyje, priešais rezidencinių rūmų griuvėsius 1931. VI. 28 buvo iškilmingai atidarytas paminklas didžiajam Lietuvos etmonui, nevainikuotam Lietuvos karaliui, lietuvių tautos kilniam patriotui kng. Jonušui Radvilai. Tai bronzinis biustas ant pjedes-

talo atlietas pagal dailininko J. Zikaro projektą. Šis paminklas iškilo biržiečių reformatų-Biržų burmistro P. Klybo ir Biržų apskr. valdybos nario M. Mažuikos iniciatyvos dėka. Į didžias paminklo atidarymo iškilmes buvo atjojęs iš Kauno Didž. Lietuvos Etmono kng. Jonušo Radvilos I-jo gusarų pulko keturi rinktiniai būriai su šio pulko vadu pulk. P. Jackevičiumi ir su pulko orkestru. Lietuvos vyriausybę atstovavo švietimo ministeris inž. K. Šakenis. Iškilmėse žmonių buvo tiek daug susirinkę, kiek Biržai niekada nėra matę. Paminklo šventinimą atliko lietuvių kariuomenės kapelionas superintendentas kun. Jonas Šepetys asistuojant penkiems reformatų dvasiškiams.

Tais pačiais 1931 m. biržiečiai šauliai pastatė miesto aikštėje trečią paminklą - žuvusiems už Lietuvos Nepriklausomybę, pagal skulpt. R. Antinio projektą.

Apie Biržų ir piliakalnio grožį puikiai yra aprašiusi poetė-rašytoja P. Orintaitė savo romane "Paslėpta žaizda". Romano herojei atvykusiai iš Kauno į Biržus praleisti atostogų: "Labiausiai patiko didysis kunigaikščių parkas", nes "Riogsantieji rūmų griuvėsiai stebino savo didybe". Autorės herojė išplaukdavo į ežerą pasiirstyti ir plūduriuodavo ištisas valandas... "Ir kodėl niekas ten Kaune nežino, kaip čia gražu, kaip nepaprastai gaivu šioje Lietuvos gamtoje..." ir "Taip jai čia pirmą kartą suplastėjo širdis tautiniu jausmu, Lietuvos meile: štai kokių grožybių ir turtų, kokios didybės ir garbės būta jos praeityje, štai koki milžinai buvo lietuviai, mūsų tėvų protėviai".

II Pasaulinio karo pabaigoje Biržų krašte įvyko smarkios vokiečių ir rusų kautynės. 1944. VII.

Biržų piliakalnyje kng. Jonušui Radvilai paminklo atidengimo metu (iš k. į d.): Centre sėdi – Lina ŠERMANAITĖ, Juozas TATORIS, Gita LURJYTĖ; stovi — Kostas SNARSKIS, Jokūbas DAGYS, Palmyra KUTRAITĖ, Leonas ŠUKYS, Chose RUBINAITĖ, Povilas DAGYS. *Biržai, 1931.VI.28*

Žavūs Biržų piliakalnio kampeliai ir žiemos metu

30 rusų kariuomenė buvo užėmusi Biržus. Vokiečiai, laikydami Biržus svarbiu punktu, šiame ruože sutelkė 6 kariuomenės divizijas, per 100 tankų ir mėgino Biržus atsiimti. 20 kartų smarkiai puolė, atakavo ir VIII. 3 atsiėmė miestą. Kiek į šiaurę nuo Biržų įvyko smarkios aviacijos kovos. 1944. VIII. 30 rusai ir vėl paėmė Biržus. Mūšių metu, einant miestui iš rankų į rankas, buvo sugriauta daug pastatų, sunaikinta gyventojų turto ir žuvo nemažai vietinių gyventojų. Rajonas tarp pašto ir gimnazijos rūmų buvo ištisai sunaikintas. Atkaklių mūšių metu buvo sunaikinta apie 70% miesto pastatų ir įmonių. Po karo Biržai lėtai atsistatė ir tik po 25 metų pasiekė nepriklausomos Lietuvos laikų buvusį gyventojų skaičių. Biržuose, karo griuvėsių vietoje, yra iškilęs beveik naujas miestas, skirtas lengvajai ir maisto pramonei.

Biržų pilies tyrinėjimo ir archeologinius kasinėjimo darbus pradėjo XIX a. viduryje grafas E. Tiškevičius. Nepriklausomos Lietuvos laikais 1931 m. buvo išleista prof. dr. J. Yčo, surastais naujais duomenimis papildyta, knyga: "Biržai. Tvirtovė, miestas ir kunigaikštystė. Istorijos eskizas". 1930 m. darant pilyje kasinėjimą buvo rastas urvas, kuris vedė iš pilies teritorijos per volą į buvusius pilies vartus. Urvas siauras, gilus, drėgnas, tamsus. Urvas šiurpulingas, kaip ir tie laikai, kada jis buvo kastas.

Okupuotoje Lietuvoje išlikę lietuviai intelektualai, mylį lietuvių tautos praeitį, vykdo istorinius tyrinėjimo darbus ir siekia išlikusius paminklus išgelbėti nuo pražūties. Biržų pilyje buvo atlikti du kartu rūmų liekanų stiprinimo ir konservavimo darbai. Nuo 1960 m. ketverius metus buvo vykdomi archeologiniai ir geologiniai tyrimo darbai, atkasti rūmų rūsiai, pakeliamasis tiltas. Laike kasinė-

jimų buvo rasta gausybė pastatų, fortifikacinių įrengimų, atskirų laikotarpių liekanų, gausiai radinių,kurie atskleidė daug naujų dalykų. 1963 m. buvo iškirsti piliakalnio šlaituose augusieji medžiai, nes medžiai ir krūmai savo šaknimis ardo po žeme esančių mūrinių įtvirtinimų liekanas.

Biržų pilies restauracijos ir apsaugos reikalu prof. J. Jurginis ir inž. arch. J. Glemža lankėsi Stockholme karo archyve (Krigsarkivet) ir iš ten parsivežė: 1625 m. Biržų įtvirtinimų plano su pilies pylimo piūviu kopiją; 1704 m. gen. majoro A. L. Löwenhaupto vadovautos švedų kariuomenės išdėstymo aplink Biržus stovyklos ir atakos plano kopiją ir kitus Lietuvos kultūrai reikšmingus davinius. Biržų piliakalnio tvarkymo darbai iš palengva tebetęsiami. Biržus su istorine pilimi norima padaryti turistų lankymo vieta. Biržai-istorinių paminklų gausumu, jų didingumu, vandenimis turtinga aplinka, gipso kalnais bei Likėnų kurorto mineralinėmis versmėmis, -su laiku susilauks atitinkamo įvertinimo ir gausybės turistų ne vien tik iš Lietuvos.

DAGYS

DULKĖ

Ant mano stalo dulkė
Nukrito vieną syk, -
Aš ją nupūst norėjau, -
Ji tarė man-palik.
Ir palikau aš dulkę
Ant stalo prieš save,
O ji rimtai kalbėjo:
-Pažinki tu mane...
Buvau aš ponų rūmuos
Ir vargšų purvuose,
Ir daugel kartų puoliau
Į duobę kapuose...
Bet vėl iš jų pakylau
Pro dangčius uždarus,
Nes juk maža dulkelė
Pralis ir pro sargus.
Aš apibėgau žemę,
Lydėjau daug žmonių, -
Jie iškeliavę dingo,
O aš grįžau be jų.

Kai slinko metų metai
Aš vis čia gyvenau, -
Kai kas manęs nematė,
Kai kur aš mušt gavau.
Ateis dar daugel amžių,
O aš klajosiu vis,
Nes negalės įveikti
Dulkelės nei mirtis...
Varys nelaisvėn vyrus,
Valdovus surakins,
Manęs gi niekad niekas,
Kaip jų nesunaikins...
Aš visados klajosiu
Tarp rūmų ir lūšnų,
Ir palydove būsiu
Nuo lopšio lig kapų.
Tai atlėkiau šiandieną
Čionai aš pas tave,
Nes ryt ar kitą dieną
Tu eisi pas mane...

Taip palikau aš dulkę
Ant stalo prieš save, -
Tegu ji pagyvena
Kančioje ir džiaugsme.

1947 m. žiemą.

Kun. Ansas TRAKIS

V PLF SUSIRINKIMAS IR POLITIKA

Penktasis Pasaul. Ev. Liuteronų Bažnyčių S-gos (PLF) Susirinkimas, įvykęs 1970 m. liepos 14-24 d. d. Evian-Des-Baines, prie Genevos ežero, Prancūzijoje, jau vietovės susirinkimui pasirinkimu turėjo susidurti su šių dienų politika. Pirmasis kvietimas susirinkti R. Vokietijoje, Wittenberge, negalėjo įvykti, nes komunistų valdžia nesutiko įsileisti visų delegatų ir, bendrai, nepageidavo "vakarietiškai" politikuojančio suvažiavimo. Brazilijos Ev. Liuter. Bažnyčios kvietimas važiuoti jos kraštan, Porto Alegre mieste, buvo atmestas tik paskutinėse savaitėse prieš susirinkimą. Priežastis staigaus vietovės pakeitimo buvo Brazilijos diktatūra. Nors prezidentas Midici buvo pažadėjęs visišką laisvę suvažiavimui jo krašte, tačiau nuskriaustoji opozicija kėlė nepasitenkinimą: neva toks pasaulinis suvažiavimas paremsiąs diktatorių, tuo labiau, kada jis kviečiamas pasveikinti suvažiavimą. Visa eilė Europos kraštų delegatų ultimatyviai atsisakė vykti į Braziliją. PLF štabas neberado kitos išeities, kaip suvažiavimą kviesti į protestantų sostinę-Genevą, o dėl patogesnių sąlygų, ypač dėl nakvynės, buvo pasirinktas kurortas Evian, netoli Genevos, bet jau Prancūzijoje. Susirinko 210 delegatų nuo 58 Bažnyčių, apie 500 kviestų svečių, stebėtojų, patarėjų ir apie 180 korespondentų, - visų krikšč. Bažnyčių atstovai. Tik okup. Lietuvos Ev. Liuteronų Bažnyčios delegato kėdė buvo neužimta. Delegatai ir patarėjai susirinko pasiruošę temai: Siųstas į pasaulį. Pirmosios dvi sekcijos: "Siųstas su Evangelija į pasaulį" ir "Ekumenė" buvo grynai teologinės studijos; bet trečioji sekcija - "Atsakomingas dalyvavimas šių dienų visuomenėje", kėlė ir Bažnyčios politinę atsakomybę. Pastarosios sekcijos padaliniai buvo: 1) Krizė auklėjime-mokslo eksplozija ir technologinė revoliucija; 2) Socialinių keitimų reikalavimai; 3) Žmogaus teisių deklaracija ir 4) Karas, taika ir laisvė-taikos tarnyba. Šioje temoje teko ir man dirbti kartu su kitais (50) delegatais, patarėjais, stebėtojais. O šioji tema nuvedė tiesioginiai į politiką.

KAIP BŪDAVO PRAEITYJE? Juk beveik šimtmečiais pas mus lietuvius evangelikus vyravo nuomonė: "Bažnyčia neturi kištis į politiką", nes politika-valdžios, partijų reikalas. Paklusnumas bei nuolankumas valdžiai-kaizeriui buvo gyvas reikalas iki XX a. pradžios. Žinoma, tai buvo surišta su Romiečiams 13, kur reikalaujamas paklusnumas valdžiai, nes "Kiekviena valdžia iš Dievo". O gal ir palaimintas prisiminimas apie kng. Albrechtą, kuris buvo ne tik valdžios galva, bet kartu ir nuoširdus Evangelijos platintojas, aktyvus reformatorius Prūsų-Lietuvių žemėje, ne tik žodžiu, bet ir

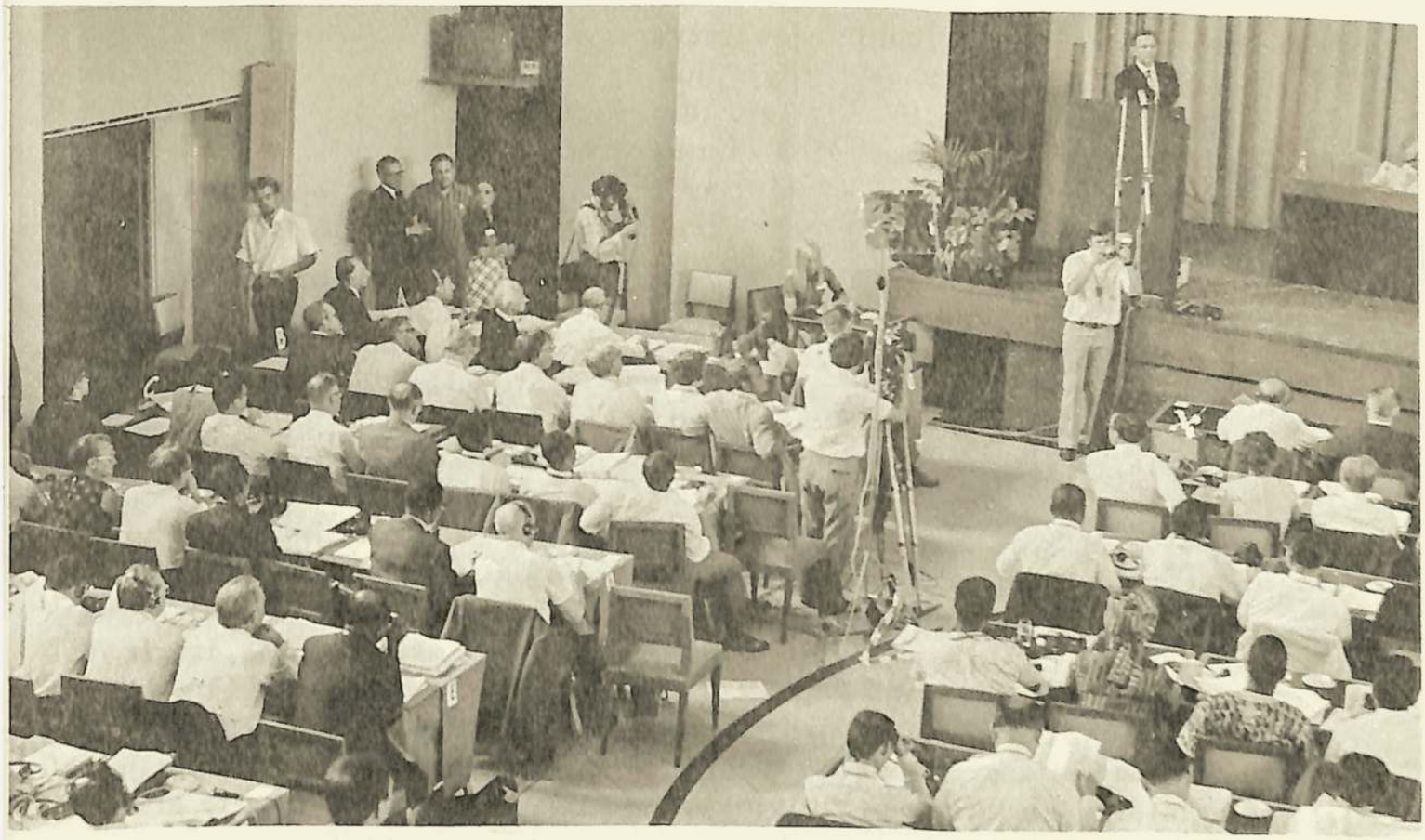

V-to PLF Susirinkimo delegatų dalis. Nuo estrados pirmoje eilėje sėdi (iš k. į d.): senj. kun. Ansas TRAKIS, latvių jaunimo delegatas Elmars ROZITIS, latvių arkivysk. Arnolds LUSIS, estų dekanas dr. Jaal TAUL, tuščioji dėdė (pažymėta X) skirta okup. Lietuvos Ev. Liut. Bažnyčios delegatui kun. Jonui KALVANUI, prof. Roberts PRIEDE ir arkivysk. Janis MATULIS iš okup. Latvijos

visokiariopa parama: leidžiant pirmąsias lietuvių tikybines knygas, statant bažnyčias, steigiant mokyklas... Panašiai ir D. Lietuvoje, kur kng. Radvilos platino Reformaciją. Nors keitėsi laikai ir valdovai, tačiau iki paskutiniųjų laikų liko gyvas nusistatymas mūsų Bažnyčiose-paklusnumas valdžiai. O tai turėjo paliudyti, jog evangelikai nesikiša į valdžios reikalus, nepolitikuoja, rūpinasi vien sielos išganymu, Bažnyčios reikalais. Buvo pamiršta, jog ir tokia laikysena yra politika, būtent-status quo politika.

Vienok mūsų praeityje buvo sąjūdžių bei pavienių kunigų, kurie norėjo "Dievo daugiau klausyti, negu žmonių". Štai keli pavyzdžiai: 1775-76 m. Šilutės ir Priekulės apylinkių baudžiauninkų sukilimas, reikalaujantis panaikinti baudžiavą (panaikinta 1807 m.); sukilo dalis liuteronų prieš 1817 m. karaliaus išleistą Bažnyčių unijos įstatymą; vieni, netpalikdami tėviškę, vyko į užsienį; kiti, neprisidėję, pasivadino senliuteroniais; dr. kun. V. Gaigalaitis ir kiti pradėjo akciją prieš valdžios nutautinimo politiką, stojo už tėvų kalbos išlaikymą, tikybos dėstymą tėvų kalba XX a. pradžioje; Tauragės klebonas kun. Martynas Keturakaitis ir kiti nebojo valdžios įsakymų nespausdinti ir neplatinti lietuviškų knygų ir net tapo "knygnešiais"

ir veikiau leidosi baudžiami ir tremiami į Sibirą...

SIGTUNA. Europos širdyje, juk ne taip seniai, net du pasauliniai karai nusinešė milijonus gyvybių. Kaip I Pas. kare iš paklusnumo kaizeriui net su Bažnyčios užmeldimais "Gott mit uns" žygiavo į mūšius, taip ir II Pas. kare "Der Führer befiehl, wir folgen dir".

Berods, jau prieš II Pas. karą sukilo "Išpažinimo Bažnyčia" ir pradėjo politikuoti, -priešintis Hitlerio sąjūdžiui ir jo valdžiai. Prisimenu Klaipėdos krašto užėmimo išvakares Bazelyje, kuomet vienas žymiųjų "politikuojančių" kovotojų-teologas, dvasiškis prof. K. Barthas reiškė gilų liūdesį, nes, anot jo, apie 150,000 sielų patenka po pražūtinga Hitlerio valdžia, o čekus, kovojančius prieš Hitlerio valdžią, padrąsino, tvirtindamas, jog jie tuo pačiu kovoja už Bažnyčią, už krikščionybę.

Tačiau naujosios protestantų politikos pradžia laikoma Sigtuna. Vokietijos evangelikų Bažnyčių atstovas ekumeninėje taryboje, Genevoje, dir. ekon. dr. kun. Hannes Schönfeld, man asmeniškai gerai pažįstamas, žinomo veikėjo kun. Kristupo Lokio žentas, ir visoj krikščionijoj žinomas kun. Dietrich Bonhöffer sušaukė 1941 m. gegužės 26-31 d. d. slaptą pasitarimą su Anglijos vyskupu iš Chichesterio ir kitais Stockholme-Sigtunoje, kur buvo įteiktas Vokietijos rezistencijos taikos pasiūlymas: pašalinti Hitlerio režimą ir atkurti naują Vokietiją socialiniais ir krikščioniškais pagrindais. Šis pasiūlymas buvo įteiktas Britanijos valdžiai, tarpininkaujant minėtam vyskupui. Bet anglų valdžia, netikėdama šios rezistencijos laimėjimu, atmetė šį taikos planą. Vienok šis pogrindis ruošėsi perversmui, kad išgelbėjus Europą iš Hitlerio valdžios. Deja, po nepasisekusio perversmo 1944 m. liepos 20 d. Sigtunos iniciatoriai, pogrindžio valdžios kabineto nariai ir kiti rezistentai, buvo Hitlerio įsakymu pakarti. Tik dr. kun. Schönfeld, kuris ėjo pogrindžio kabineto užsienio reikalų ministerio pareigas, išvengė to baisaus likimo, kadangi jis tuo metu buvo Genevoje. Sigtuna, o ypač nužudytasis kun. Bonhöffer savo pasiaukojimu ir savo raštais, tapo pokarinės Bažnyčios ir kunigų naujos protestantų politikos šaltiniu. O kankinti, bet išlikę gyvi, -kaip dr. kun. Niemöller, vysk. Lilje, kun. D. H. Lokys ir kiti, liko tiesioginiai naujos politikos inspiratoriai.

EVIAN. Pasaulio Liuteronų Federacija, prasidėjusi po II Pas. karo dėl susirūpinimo politiniais pabėgėliais-tremtiniais, pirmuose savo susirinkimuose viešai pasmerkė Sovietų Rusiją dėl Baltijos ir kitų valstybių pavergimo. Susikūrusios egzilinės Bažnyčios buvo priimtos pilnateisiais nariais, kad jos būtų pavergtųjų brolių ir sesių balsu. Be to, Eviane atsistojo ir kiti politiniai klausimai. Kadangi nūdieniai pavienių konfesijų Bažnyčių susirinkimai yra kartu ir visos krikščionijos susirinkimas, nors kitų Bažnyčių atstovai tedalyvauja svečio ar stebėtojo teisėmis, tai tas suteikia dar didesnį svorį. Taip buvo ir Evian'e. Anot naujojo PLF prezidento, -čia vi-

Baltijos kraštų egzilinių Bažnyčių delegatai: estas dekanas dr. Jaak TAUL iš Londono, latvių arkivysk. Arnolds LUSIS, latvių jaunimo atstovas Elmars ROZITIS ir lietuvių senj. kun. Ansas TRAKIS

Pasaulio Ev. Reformatų Sąjungos prez. prof. dr. Wilhelm NIESEL teiraujasi pas lietuvį delegatą senj. kun. Ansą TRAKĮ apie lietuvius reformatus

sas pasaulis ant mūsų užgriuvo su visomis savo bėdomis ir reikalavimais. Juk du trečdaliai žmonijos šiandien yra po politine priespauda, po materialiniu ir dvasiniu skurdu. Tad koks kriterijus krikščioniškai politikai ir jos akcijai? Į tai mėgino atsakyti "švedų grupė" sekančiai: 1) kai kurie mano, kad krikščionija jokiu būdu nevadovauja politinei akcijai. Tai paliekama grynai sekuliariniam autoritetui ir tam pasiduodama, lyg taip būtų Dievo sukurta ir nustatyta; 2) Kiti, priešingai tam, mano, kad tik krikščionija turi kriterijų tinkamai politinei akcijai. Todėl prieita net prie Bažnyčios valdomos santvarkos. Tuo požiūriu sukurtos net krikščioniškos politinės partijos.

Minėtoji švedų grupė ir susirinkimo dauguma atmetė tas dvi pažiūras. Eschatologinė vizija reiškia, jog tobula santvarka niekada nebus įgyvendinta žemėje. Todėl Bažnyčia visada turi kritiškai žiūrėti į santvarkas, ir nelaikyti nusistovėjusią socialinę tvarką kaip galutinę Dievo valios išraišką. Be to, krikščioniška politinė atsakomybė neturi būti manifestuojama specialių partijų formavimu. Priešingai, mes pastebime, jog mūsų pažiūromis dažnai dalinasi, naudojasi daugelis nekrikščionių ir kad reikia bendradarbiauti su skirtingų nuomonių žmonėmis. Todėl siūlomas tretysis pagrindas politiniam veikimui; pagrindas, kuris iš vienos pusės skaitosi su faktu, jog krikščioniškasis tikėjimas iš tikrųjų suteikia vadovą, o iš kitos pusės, vengia rizikos sąryšyje su teokratine pažiūra. Bažnyčia turi stoti už žmones esančius priespaudoje, prieš žmogaus pavergi-

mą ir turi padėti sukurti visuomeninę santvarką, kuri keltų kiekvieno žmogaus gerbūvį bei orumą pagal galutinę žmogiško gyvenimo pažiūrą. O tai suglaudžiant: Bažnyčia turi stengtis kurti santvarką, kuri pasireikštų socialiniu, ekonominiu ir politiniu teisingumu.

KARAS, TAIKA IR LAISVĖ. Tai III sekcijos 4-to padalinio tema. Šis studijinis darbas, kuris tęsėsi kelias dienas, šalia kitų 50 delegatų, patarėjų, stebėtojų, buvo ir man priskirtas. Pasaulyje krizių didėjimas, pradedant Vietnamu, Kambodija iki Vidur. Rytų, didėjanti įtampa Pietų Amerikoje ir Pietų Afrikoje, komunizmo ekspansija, -grąso tarptautiniu konfliktu. Riaušės, atviros ir slaptos, prieš prispaudėjus bei išnaudotojus nuolatos grąso elementariniam saugumui bei taikai. Visi jautėme atsakomybę. Bet klausimas, ką mes galime daryti tų visų pavojų akivaizdoje? Visi siekėme taikos, bet iš karto pastebėjome, jog yra įvairių taikos supratimų. Tad ir pasiūliau, kad mes pirma nusistatytume, kokios taikos mes siekiame. Priminiau du kraštutinius taikos sąjūdžius:

1) Pragos Krikščionių Taikos Sąjūdį, įsteigtą prieš 10 metų žinomo teologo prof. Hromadkos Pragoje. Jo tikslas buvo bet kokia kaina susitaikinti su Maskva. Ten įsijungė viso pasaulio "balandžiai" iš įvairių konfesijų bei kraštų. Buvo smerkiami laisvieji kraštai dėl jų "agresijų", "išnaudojimų", "diskriminacijų", o tuo pačiu metu Maskvos "bokštas" tik kilo. Šio sąjūdžio tėvas prof. Hromadka buvo apdovanotas net Lenino taikos premija. Bet jis pabudo, kuomet Maskva antrą kartą įžygiavo į Čekoslovakiją ir sutriuškino Dubčeko laisvėjimo sąjūdį. Berods, šios taikos tėvas Hromadka pastatė Maskvai ultimatumą-išsikraustyti! Bet vieton pasitraukimo Maskva paveikė, kad Hromadka pasitrauktų iš minėto taikos sąjūdžio pirmininkavimo. Hromadka baisiausiai nusivylęs ir skaudžiausiai pergyvenęs šios "krikščioniškos" taikos nesėkmę, sukrito ir nuėjo į kapus. Pasiekta "kapinių" taika ir ramybė. Į tai Čekoslovakijos delegatas sociologijos prof. A. Ziak prišaukė man: "Vakarai kalti, kad taip išėjo, bet šis taikos sąjūdis pradėsiąs vėl gyvuoti".

2) Taikos sąjūdis ar kova, kuri vyksta Pietų Vietname. Vien amerikiečiai atidavė virš 40,000 jaunų gyvybių (Rytų Vokietijos delegato replika: "O kiek nužudyta vietnamiečių?!"), kad pasipriešintų komunistinei agresijai, kad Pietų Vietnamas galėtų pasidžiaugti laisve bei nepriklausomybe, nes be laisvės negali būti taikos. Tai taikos įsitikinimas, kuris ne tik žodžiais, bet ir gyvybe paliudijamas. Prof. Tödt, pagrindinis suvažiavimo paskaitininkas iš Heidelbergo, V. Vok., pabrėžė, kad tai nesveikas įsitikinimas. Delegatas iš Michigan, JAV, pažymėjo, kad pradžioj amerikiečiai ėję daugiau su įsitikinimu, bet dabar dauguma nenoriai vyksta į Vietnamą. Mano tikslas buvo tik iškelti du skirtingus taikos siekius, kad nuodugniau pamąstytume, kokios mes taikos siekiame.

Maskvos ortodoksų patriarchato užsienio reikalų vedėjas vyr.

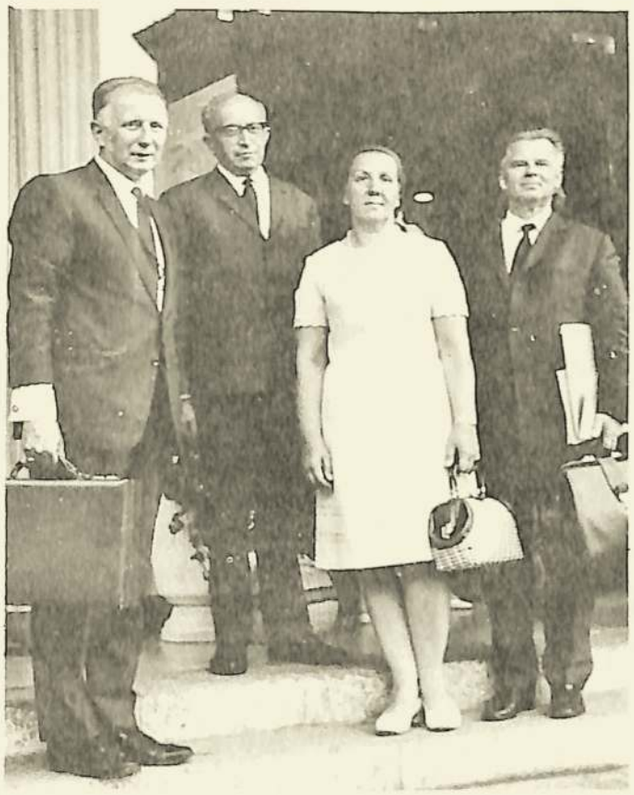

Lietuviai su okup. Latvijos delegacija: Teologijos Seminarijos rektorius prof. R. PRIEDE (viduryje) ir arkivysk. Janis MATULIS(dešinėje)

Okup. Estijos arkivysk. Alfred TOOMING su lietuvių delegatu Evian turguje

kun. Sokolovski, oficialus svečias, patiekė savo taikos supratimą, būtent (iš mano užrašų): 1) Taika yra dinamiškas procesas eschatologine perspektyva, kuomet Dievas ir žmogus veikia; 2) Taika įglaudžianti socialinius pasikeitimus revoliucijos būdu, vadinas, ne vien tik kritika, bet ir akcija; 3) Taika reikalaujanti išsiskirti iš kitų valstybių taip, kaip komunistinė Kuba išsiskirianti savo pažangumu iš kitų P. Amerikos valstybių: - beraštiškumas nuo 70% sumažėjęs iki 17%. Ten esąs socialinis teisingumas, pašalinta bedarbė. Tai esąs pavyzdys net Š. Amerikai; 4) Taika ten, kur siekiama taikos ne tik savo Bažnyčioms, ne tik sau, bet ir kitiems. Tai pozityvus reikalas.

Chilės delegatas pastarąja "taika" užsidegė. Jis tvirtino, jog jie einą su komunistais ir marksistais, nes tik jie rūpinasi krašto gyventojų gerbūviu, nes jo krašto daugumos Bažnyčia šimtmečiais nekreipė dėmesio į skurstantį čilietį, kurie sudaro daugumą. Bažnyčia veikiau susidedanti su turtuoliais, kuriems nerūpi liaudies apšvietimas nei materialinis gerbūvis, nors paskutiniais metais jaučiamas tuo atžvilgiu pagerėjimas. Bet tai vykstą per lėtai. Todėl laukiama skubaus ir nuodugnaus valstybinės santvarkos ir socialinio gyvenimo pakeitimo, o tam galį padėti komunistai.

Po to kėliau klausimą: "Kodėl Lietuvos Ev. Liut. Bažnyčios atstovo kėdė tuščia?" Šioji Bažnyčia su 27,000

narių, 26 parapijom ir turinti 8 kunigus ir 6 diakonus tarnyboje-yra priimta į PLF, bet dar nė vieno karto negavo leidimo atvykti į suvažiavimą. Ar yra religinė bei pilietinė laisvė okup. Lietuvoje? Ar galima ten vaikus mokyti tikybos? Ar galima jaunimą krikščioniškai auklėti? Ar galima bent Šv. Raštą nusiųsti į Lietuvą? Jei kas galėtų paliudyti, jog tai visa galima, tai būtų tikrai pagrindas džiaugtis, o jei to negalima, tai ten nėra laisvės, o kur nėra laisvės, ten ir negali būti taikos. Anot PLF sekretoriaus, jis negavęs net leidimo į Tauragę nuvažiuoti ir tenykštę Bažnyčią aplankyti, o tai jau 30 metų po II Pas. karo baisenybių.

Po įsiviešpatavusios tylos, staiga pašoko vyr. kun. Sokolovski tvirtindamas, jog tai pasenęs galvojimas, tai provokacija! Lietuvos ev. liuteronų grupė esanti labai maža ir silpna (bet dėl "mažojo brolio" visą laiką ir kalbame. Kodėl bijoti to "mažojo", kodėl jo neišleisti į suvažiavimą?). Toliau jis tvirtino: "Kokią laisvę krikščionys turi Sovietų Rusijoje, tokią pat laisvę turi krikščionys ir Lietuvoje" (Vėliau jis sušaukė spaudos konferenciją ir aiškino, anot "Christianity Today" korespondento, kaip "Pravdos" atstovas. Keli korespondentai kreipėsi ir į mane, kad ir aš sušaukčiau spaudos konferenciją, bet to atsisakiau). Po Sokolovskio, susijaudinęs pakilo čekas prof. Ziak, man jau iš Helsinkio laikų pažįstamas, jog jis esąs prisiekęs ištikimybę komunistinei valdžiai ir dėl to jis visa širdimi turi kovoti ir neleisiąs, kad jo valdžia būtų kritikuojama, nes kitaip jis galįs patekti į kalėjimą. Jis prašė, kad aš atsiimčiau savo žodžius. Įsiterpė R. Vokietijos delegatas, -jog aš esu pasenęs. Amerikietis delegatas dr. Preus nustebęs klausė: "Kaip tad? Kitas valdžias mes galime pulti, o komunistinės valdžios mes negalime kritikuoti, ar dėl jos net klausimą statyti?! "Pažymėtina, kad prie kiekvienos progos prof. Ziak, o labiausiai vyr. kun. Sokolovski, puolė Ameriką ir kitas politines santvarkas.

Tai tiek "karo" vaizdų, kuris ilgisi laisvės ir taikos. Būtų per platu eiti toliau į šio darbo posėdžio smulkmenas. Bendrai, prieita išvados, kad krikščionys ir Bažnyčios turi politinę atsakomybę dėl taikos ir dėl teisingumo pasaulyje. Viešpats Kristus nori pasitarnauti visam žmogui, visose jo gyvenimo srityse ir tuo pačiu visuomeninės santvarkos ir politikos šakose. Todėl Bažnyčios yra siųstos į pasaulį tarnauti taikai, turi būti taikadarės. Taika, kurios siekia krikščionys, turi pasireikšti dviejose dimensijose: sutaikinimas tarp žmogaus ir Dievo ir sutaikinimas tarp žmogaus ir žmogaus. Taika negali reikšti tik karo nebuvimo, nei status quo palaikymo atitinkamomis galiomis. Taika yra gyvenimo būdas, kuris pripažįsta kūrybingą humanizaciją. Taika yra dinamiškas procesas, kuris mus iššaukia atsakomybėn. Ji iš kiekvieno reikalauja atsakomingo dalyvavimo duotoje situacijoje. Todėl taikos ugdymas reikalauja strategijos taikai, turint omenyj daugelio dimensijų aspektus, kaip

Lietuvių delegatas senj. kun. A. TRAKIS prašo Švedijos arkivyskupo Ruben JOSEFSON nepamiršti kenčiančio artimo kaimyno — Lietuvos

tai socialinį bei ekonominį teisingumą, žmogaus teises ir kt., ir stoti į kovą prieš perversines politines sistemas visais frontais. Padrąsinti krikščionis tarnauti pasaulietinėse įstaigose, valdžiose, tautinėse ir tarptautinėse organizacijose tikslu pasišvęsti taikai.

ATSIŠAUKIMAS Į BAŽNYČIAS. Kaip kiekvienas taip ir šis susirinkimas baigėsi atsišaukimu, kurį paruošė rezoliucijų komisija. Tai gal sunkiausias darbas. Jau jos viešame posėdyje buvo patirta, jog nelengva tokio didelio ir reikšmingo suvažiavimo suvesti galus. Kad ir buvo pastebėta, jog nenorima užrūstinti Maskvos, tai vis dėlto iškėliau klausimą: "Ar galime tylėti, kuomet žinome okupuotų kraštų skaudų likimą? Ar mes nenusikalstame tuo tylėjimu?". Okup. Latvijos arkivyskupas Janis Matulis pastatė irgi klausimą: "Ar mes esame tinkamai informuoti?" Kuomet buvo keltas žydų persekiojimas Sovietų Rusijoje, tuomet pastarasis atsakė, jog jis nežinąs apie tokius persekiojimus. Latvių arkivyskupas A. Lusis, estų dekanas dr. Jaak Taul, latvių jaunimo atstovas Elmars Rozitis ir aš jau buvome įteikę raštą-rezoliuciją Pabaltijo egzilinių Bažnyčių vardu, reikalaudami mūsų okupuotiems kraštams religinės laisvės ir žmogaus teisių. Atitinkama rezoliucija to paties reikalavo ir Norvegijos delegacija. Daug kas rėmė mūsų pastangas. Buvo įteikta ir kitokių rezoliucijų, kurios smerkė Brazilijos diktatūrą, Amerikos kovą P. Vietname, P. Afrikos valdžią dėl tenykštės diskriminacijos ir t. t. Tačiau rezoliucijų komisijos pirmininkas amerikietis dr. Empie, paskutiniame plenumo posėdyje, pirmoje eilėje paminėjo, jog yra įteiktos rezoliucijos, kurios smerkia Maskvą dėl Pabaltijo kraštų okupacijos, dėl tenykštės priespaudos, dėl Čekoslovakijos užėmimo, dėl Dubčeko pašalinimo ir t. t. Komisijos vardu pasiūlė

neminėti kraštų vardų, o bendrai smerkti socialines perversijas. Tas ir buvo priimta. Tuo būdu ir Amerika, gal pirmą kartą protestantų pasauliniame susirinkime, išvengė vardinio pasmerkimo dėl Vietnamo, o mūsų pabaltiečių rezoliucija, nors nebuvo oficialiai kaip rezoliucija priimta, bet, dėka apsukraus latvių jaunimo atstovo E. Rozičio, ji buvo plenumo balsavimu priimta į dienos protokolą, kuris bus išsiuntinėjamas Bažnyčioms.

Neįmanoma šiuose rėmuose perduoti visą V-jo PLF Suvažiavimo priimtą rezoliuciją-atsišaukimą. Paminėsiu tik tai, kas liečia šio rašinio temą-politiką.

Daugelyje vietų plenumo metu buvo pasiūlytos rezoliucijos, kurios liečia krikščionių įsipareigojimus. Buvo siūloma pasmerkti plačiai paplitusius žmogaus orumo pažeidimus ir pasistengti tai pašalinti, būtent: religinį persekiojimą ir kitokios formos neteisingą priespaudą; politinių ir kitų belaisvių kankinimą; skurstančiųjų ir silpnųjų ekonominį išnaudojimą; pavienių valstybių teisių pažeidimą viešai ir subversyviai, neleidžiant joms laisvai spręsti jų pačių likimo; pavojaus visai žmonijai, kuris ateina iš atominės ir biologinės karo vedybos, nuolatos tyrinėjant ir didinant ir t.t. Bet visa tai neturi būti tik pamaldi retorika. Reikia daryti konkrečių žygių. Bažnyčios turi ištirti gyvenimo sąlygas ir atitinkamai informuoti PLF štabą, turint omeny ir kreipiant dėmesį į Žmogaus Teisių Deklaracijos sekančius paragrafus: 2-apie gyvenimą, laisvę ir saugumą; 5-apie kankynes ir baudas; 9-apie belaisvius ir tremtinius; 10-apie teisę teisingam procesui; 18-apie minties, sąžinės ir religijos laisvę; 19-apie nuomonių ir kalbos laisvę.

Ne pripuolamai, bet, veikiausiai, politiniais sumetimais iš karto buvo išrinktas naujuoju PLF prezidentu suomis Bažnyčios istorijos prof. dr. Mikko Einar Juva, o ne norvegas vysk. Fridtjov S. Birkeli. Viena, kad jis jaunas, apie 50 metų, o antra, kad jis Suomijos sūnus, to krašto, kuris savo laiku smarkiai buvo Maskvos užpultas ir po to komunistai tame krašte pasisavino išimtinas teises. Vienok tame krašte komunistų skaičius smarkiai mažėjąs. Matyt, V-sis PLF susirinkimas tikisi, jog naujasis prezidentas žino geriausią išeitį, kaip pasielgti su Maskvos agresijomis. Be to, į egzekutyvą iš komunistinių kraštų išrinktas, man iš studijų laikų Bazelyje gerai pažįstamas, teologijos prof. dr. Jan Michalko, kuris paskutiniu metu yra Slovakų Ev. Bažnyčios vyskupu Čekoslovakijoje. Pažymėtina, kad pirmuose PLF suvažiavimuose buvo išrenkami ir egzilinių Bažnyčių atstovai, bet šį kartą jie nebuvo siūlomi net į komisijas. Todėl tokia politika verčia mus budėti ir atsakomingai dalyvauti šių dienų žmonijos gyvenime.

Fr. SKĖRYS

LIETUVIŲ LIUTERONŲ VEIKLA V. VOKIETIJOJE

Vykdamas į suvažiavimą Šiaurės Vokietijoj, pakeliui užsukau į Detmoldo miestą. Kaip Vydūno Fondo pirmininkas, aplankiau Mažosios Lietuvos didelio veikėjo, patrioto ir filosofo dr. Vydūno kapą, kuris čia palaidotas 1953 m. Kapas gražiai sutvarkytas ir gerai prižiūrimas. Detmoldo miesto savivaldybėje sužinojau, kad kapo vieta užpirkta iki 1983 m. Po to ta vieta turi būti iš naujo užpirkta, arba bus su žeme sulyginta. Šia proga Detmoldo mieste aplankiau Vernerių šeimą, kur buvau maloniai priimtas. Šios šeimos trys vaikai lankė Vasario 16 gimnaziją.

LIUTERONŲ BAŽNYČIŲ TREMTYJE KUNIGŲ IR DARBUOTOJŲ SUVAŽIAVIMAS

Liuteronų Pasaulinės Tarnybos vyr. vokiečių komitetas kiekvienais metais ruošia Liuteronų Bažnyčių tremtyje kunigų ir darbuotojų teologinio pasiruošimo suvažiavimus. Praeitais metais toks suvažiavimas įvyko Pietų Vokietijoje Kristaus brolijos svečių namuose Selbitz prie Hof a. d. Saale. 1970 m. suvažiavimas vyko nuo rugsėjo 29 d. iki spalio 3 d. Šiaur. Vokietijos Ricklingene Schleswig-Holsteino evangelikų vidaus misijos svečių namuose. Suvažiavimo tema: "Į pasaulį siųstas". Suvažiavimui vadovavo ilgametis liuteronų pasaulinės tarnybos vokiečių vyr. komiteto įgaliotinis, bažnyčių tarėjas dr. kun. Ernst Eberhard iš Stuttgarto, kuris jau 10 metų rūpinasi Liuteronų Bažnyčia tremtyje. Dalyvavo 48 estų, latvių, lietuvių, lenkų ir vengrų liuteronų kunigai ir Bažnyčios darbuotojai. Lietuvių grupę sudarė: kunigai - A. Keleris, J. Urdzė, J. Stanaitis ir A. Gelžinius; Bažnyčios darbuotojai: Fr. Šlenteris, Vera Urdzienė, mkt. R. Baliulis ir mkt. Fr. Skėrys.

Kasdien vyko rytinės ir vakarinės pamaldos. Jas pakaitomis

Dr. VYDŪNO kapas Detmoldo miesto kapinėse

Lietuviai liuteronys dalyvavę Ricklingeno suvažiavime (iš k. į d.): vicesenj. kun. Juozas URDZĖ, mkt. Fr. SKĖRYS, Vera URDZIENĖ, mkt. Ričardas BALIULIS, senj. kun. A. KELERIS, kun. J. STANAITIS, Bažnyčios tarėjas dr. Ernst EBERHARD, vyr. Bažn. tarėjas kun. G. KLAPPER, garbės senj. kun. A. GELŽINIUS ir Fr. ŠLENTERIS

laikė visų penkių tautybių kunigai ir pats dr. kun. E. Eberhard. Iš lietuvių jas laikė mūsų garbės senjoras kun. Adomas Gelžinius iš Braunschweigo. Po pusryčių vykdavo Biblijos darbas. Pirmą dieną jam vadovavo vyr. bažnyčių tarėjas kun. G. Klapper iš Hannoverio. Jis pasirinko Mato Evang. 10. Antrą dieną-suvažiavimo vadovas dr. kun. E. Eberhard aiškino Jono Evang. 17. Trečią dieną Biblijos darbą vedė kun. Paulis Urdzė iš Oldenburgo. Jo tema-Apreiškimas 21.

Po kasdieninio Biblijos darbo buvo skaitomos paskaitos šiomis temomis: "Pasaulio Liuteronų Sąjunga tarp nusivylimo ir viltiesvisuotinio V-to suvažiavimo rezultatai", -skaitė vyr. bažnyčių tarėjas kun. G. Klapperis. "Evian Latvijos jaunimo delegato akimis žiūrint", -skaitė teologijos kandidatas Rozitis iš Esslingeno. "Užmirštos ir merdinčios Bažnyčios Pasaulio Liuteronų Sąjungoje", -skaitė direktorius P. von Aderkas iš Bremeno. "Nuo Porto Alegre iki Evian-brazilų reakcijos", -skaitė bažnyčių tarėjas dr. kun. E. Eberhard. "Penktojo visuotinio Pasaulio Liuteronų Sąjungos suvažiavimo teologiniai aspektai", -skaitė dr. kun. Schöne iš V. Berlyno.

Ricklingene suvažiavome ne pasvajoti apie praėjusius laikus, bet pasiklausyti aukšto lygio religinio turinio paskaitų, susipažinti su aktualiais bažnytinio gyvenimo klausimais, apie V-tą visuotinį Pasaulio Liuteronų Sąjungos suvažiavimą ir pabendrauti su kitų liuteronų Bažnyčių atstovais tremtyje. Aštuntą kartą man teko dalyvauti tokiame suvažiavime ir turiu atvirai pripažinti, kad kasmet jis vyksta draugiškoje ir krikščioniškoje atmosferoje.

Suvažiavimų rengėjas dr. kun. Eberhard numato sekančių metų suvažiavimą ruošti Bavarijoj,netoli Alpių kalnų. Paskutinės dienos vakare buvo atsisveikinimo pamaldos su Šv. Vakariene, kurią pravedė vyr. bažnyčių tarėjas kun. G. Klapper ir bažnyčios tarėjas dr. kun. Eberhard. Kitą dieną po pusryčių, atsisveikinę su suvaž. rengėju dr. Eberhard, visi išsiskirstė.

ATGARSIS IŠ V-TO VISUOT. PASAULIO LIUTERONŲ S-GOS SUVAŽIAVIMO

V-sis suvažiavimas Evian mieste rado Bažnyčioje ir visuomenėje stipresnį atgarsį, negu tikėtasi. Svarbią rolę suvaidino ginčas dėl suvažiavimo vietovės. Tik paskutinėje minutėje padarytas pakeitimas iš Porto Alegre, Brazilijoj- į Evian miestą prie Genevos ežero,Prancūzijoj. Šis suvažiavimas susilaukė didesnio susidomėjimo dėl to, kad paskelbė giliai siekiančią reformą. Šiuose 10 dienų trukusiuose pasitarimuose, nuo 1970 m. liepos 14 d. iki 24 d., paaiškėjo, kad Pasaulio Liuteronų S-ga savo išsivystime stovi beveik prie kelio galo.

Ne vienam Evian dalyviui nebuvo paslaptis, kad Pasaulio S-gos ikišioliniai darbo metodai, planai, sumanymai ir pretenzijos kai kuriose srityse taip,kaip jie buvo įkūrimo metu suprasti ir formuluoti, šiandien ir ateityje negalės būti priimti. Tas sritis, kurias

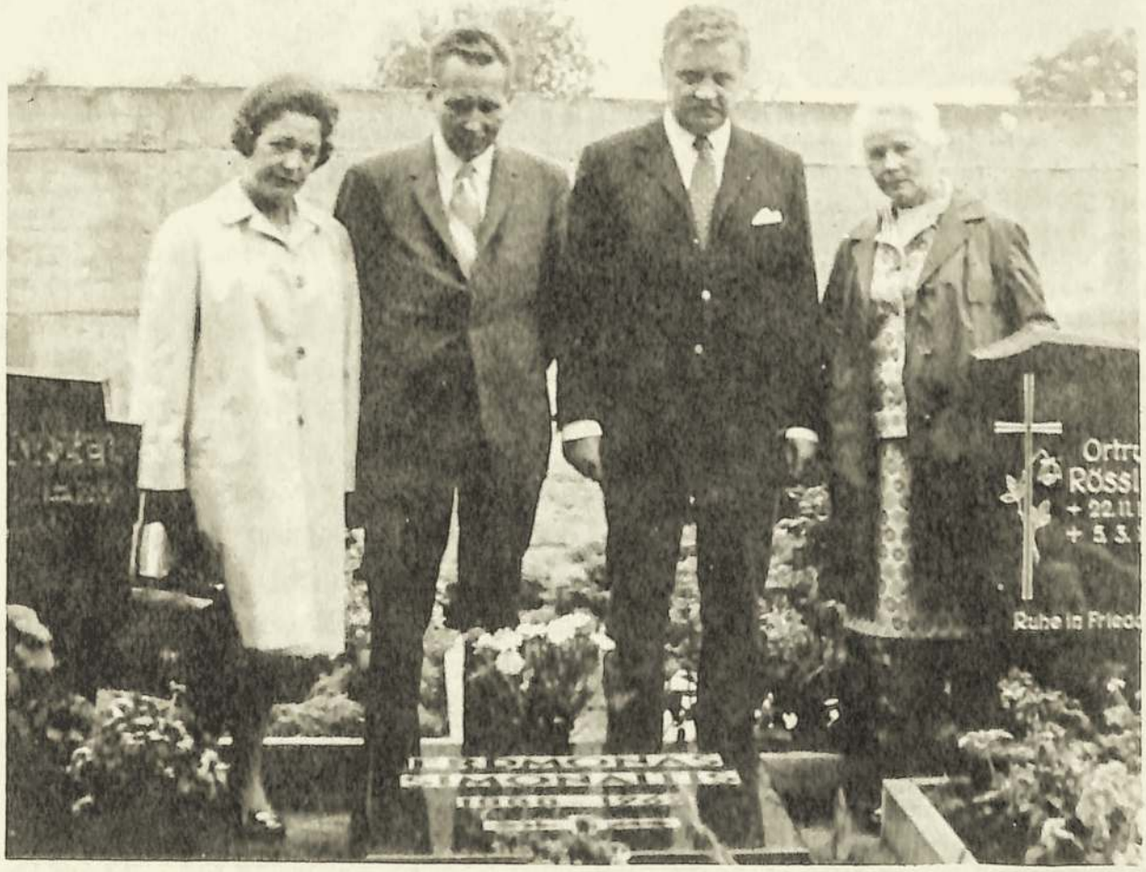

Prie Erdmono Simonaičio kapo 1970.VII.19 (iš k. į d.): LYMANTIENĖ ir „Lietuvos Pajūrio" redaktorius A. LYMANTAS iš Montreal, Canada; mkt. Fr. SKĖRYS ir Maria PUKYTĖ. *Nuotrauka — Fr. Skėrio*

Prie E. Simonaičio kapo du seni Tauragės Mokytojų Seminarijos draugai: Martynas PAKALNIŠKIS iš Wellington, N. Zelandijos, ir mkt. Fr. SKĖRYS, susitikę po 27 metų nesimatymo. Nuotrauka — Fr. Skėrio

Prie E. Simonaičio kapo 1970.VII.5 Mažosios Lietuvos Rezistencinio Sąjūdžio pirm. prof. Martynas BRAKAS su žmona mkt. *BRAKIENE iš Sioux Falls, JAV.*
Nuotrauka — Fr. Skėrio

Pasaulio Liuteronų S-ga Eviane paliko, turėtų sekti visiškai naujos sritys.

Visuot. suvažiavimas labai sunkiai bandė spręsti klausimus, su kokiais pagrindiniais dėsniais ir samprotavimais Pas. Liuteronų S-ga naują darbą turėtų pradėti. Kaip tik dabar visi Bažnyčios nariai ir Pas. Liut. S-gos draugai ir prieteliai turi prieš akis didelę darbo gausą.

PRANEŠIMAI IŠ BAŽNYTINĖS VEIKLOS

Popiečiai iki kavos būdavo laisvi ir atskirų Bažnyčių dalyviai susirinkdavo atskiriems posėdžiams pasitarti savo reikalais ir nustatyti ateities veiklos gaires. Senjoras kun. A. Keleris padarė pranešimą apie Liet. Ev. Liuteronų Bažnyčios veiklą V. Vokietijoje. Vicesenjoras kun. Juozas Urdzė padarė pranešimą apie savo su žmona privačią kelionę 1970 m. vasarą į Rygą ir Vilnių. Šiuo laiku okup. Lietuvoje yra 7 ev. liuteronų kunigai, kurie aptarnauja 27 vietoves. Be to, dar yra trys teologai kandidatai: Francas Kalvanas

(kun. Jono Kalvano brolis iš Tauragės), Čepas ir Roga. Šie trys kandidatai vieną kartą per mėnesį važiuoja studijų į Rygą. Norėdami suprasti paskaitas, jie turėjo išmokti latvių kalbą. Lietuvoje tokių teologinių seminarų nėra. Visas išlaidas jie turi asmeniškai iš savo kišenės padengti. Jų materialinė padėtis sunki, tačiau jie nesiskundžia. Didžiausia ev. liuteronų parapija ne tik Lietuvoje, bet ir visame Pabaltijy yra Tauragės parapija. Šiais metais kun. J. Kalvanas konfirmavo 62 jaunuolius, -es. 1970 m. rugpiūčio 29 d. Tauragėje įvyko Ev. Liuteronų Sinodas ir tame Sinode kun. J. Kalvanas buvo išrinktas Konsistorijos pirmininku. Be to, kun. J. Urdzė dar pranešė apie jo organizuotus suvažiavimus Bad Godesberge Pabaltiečių Krikščionių Studentų S-gos name Annabergo pilyje ir apie lietuviškas parapijas Nordrhein-Westfalen, kurias jis aptarnauja. Kun. J. Urdzė yra Vasario 16 gimnazijos ev. moksleivių kapelionas ir lankosi vieną kartą per mėnesį. Kun. J. Urdzė 1971 m. balandžio mėn., kaip lietuvių Ev. Liuteronų Bažnyčios tremtyje atstovas, dalyvaus Europos Bažnyčių konferencijoje Nyborge, Danijoje.

Garbės senj. kun. A. Gelžinius padarė pranešimą apie savo puikią kelionę į Chicagą, kur jis išbuvo 1970 m. vasarą pusantro mėnesio ir pavadavo Tėviškės parapijos senj. kun. A. Trakį, kuris buvo vienintelis lietuvis delegatas su pilnu balsu V visuot. Pasaulio Liuteronų S-gos suvažiavime. Jis laikė pamaldas ne tik Tėviškės parapijoje, bet ir Ziono ir Union Pier vasarvietėj prie Michigan ežero. Chicagoje jis susitiko su giminėmis, bičiuliais ir draugais. Visur jis buvo maloniai sutiktas ir pavaišintas.

PRANEŠIMAS APIE VASARIO 16 GIMNAZIJĄ

Mkt. Fr. Skėrys perdavė Vasario 16 gimnazijos dir. V. Natkevičiaus ir Ev. Jaunimo Ratelio sveikinimus. Padarė pranešimą apie dabartinę gimnazijos būklę, mokinių skaičių ir bendrabučio statybą. Visų turėtų būti didžiausias rūpestis-Vasario 16 gimnazijos egzistencija ir lietuvių tautos išlikimas tremtyje. Prašė visus lietuvių ev. liuteronų kunigus, Bažnyčios darbuotojus ir parapijų pirmininkus kalbinti tėvus, kurie turi mokyklinio amžiaus vaikų, leisti juos į Vasario 16 gimnaziją, nes tik čia gali jaunimas išmokti lietuvių kalbą ir tapti susipratusiais lietuviais tautiniu ir kultūriniu atžvilgiu. Visur kitur lietuviškas jaunimas nutautės ir pražus kitų tautų tarpe. Mokinių verbavimo akciją reikia būtinai pravesti ir užjūryje, nes gimnazijoje šiuo metu mokosi tik keturi mokiniai iš užjūrio ir du iš Anglijos. Gimnazija ne dėl finansų, bet dėl mokinių stokos gali užsidaryti, jei tėvai neleis savo atžalyno į lietuvių gimnaziją. Sąlygos mokiniams čia geros ir ateityje bus dar gerinamos. Mums, lietuviams, reikėtų pasimokyti iš vengrų, kurie tikrai labai gražiai susitvarkė savo gimnazijoj prie Nürnbergo ir prieauglio problemos neturi. Vengrų tėvai nesigaili lėšų ir ledžia savo vaikus į savo gimnaziją iš įvairiausių kraštų. Šiuo metu toje

Svečiai iš Chicagos Vasario 16 gimn. vėliavos aikštėje 1970.VIII.4 (iš k. į d.): mkt. vyr. skaut. A. VERŠELIS, senj. kun. A. TRAKIS, stud. ANDERYTĖ iš Berlyno, buv. vienuolė M. SAULAITYTĖ iš Chicagos, med. dr. A. TRAKIENĖ, Ona KINTULYTĖ-BOHM, mkt. Fr. SKĖRYS ir stud. M. TRAKIS. Nuotrauka — Fr. Skėrio

gimnazijoje yra 350 mokinių, 50% jų iš užsienio.

Baigę lietuvių gimnaziją mokiniai gali studijuoti visuose universitetuose, nes jie gauna brandos atestatą iš Vokietijos švietimo ministerijos. Turį Mittlere Reife, t. y., baigę šešias klases, gali įsigyti geras specialybes ar profesijas.

RICKLINGENO PRIEGLAUDA

Ricklingen Ev. Vidaus Misijų prieglaudų vedėjas kun. Schmidt padarė pranešimą apie prieglaudą. Ši prieglauda įsteigta prieš 90 metų ir joje dabar yra virš 1800 asmenų, iš jų 835 psichinių ligonių. Maistu apsirūpinama iš turimų trijų ūkių. Vieną popietę diakonas Koefer suvažiavimo dalyviams aprodė prieglaudą. Priežiūra didelis vargas, nes tuos žmones reikia prižiūrėti su meile ir širdgėla. Atsiranda pasiaukojančių žmonių, kurie tą krikščioniška darbą dirba ir šis darbas kasmet plečiamas, nes pareikalavimai dideli.

SVEČIAI IŠ UŽJŪRIŲ. 1970 m. vasarą turėjau Mannheime svečių iš įvairiausių pasaulio kraštų. Su svečiais nuvažiuodavome į Vasario 16 gimnaziją ir aplankydavome a. a. Erdmono Simonaičio kapą. Liepos 4, 5 ir 6 d. d. lankėsi Mažosios Lietuvos Rezistencinio Sąjūdžio pirm. prof. Martynas Brakas su žmona iš Sioux Falls; liepos 19 d. - Lymantų šeima iš Montreal, Canada; rugpiūčio 4 d. - senj. kun. Trakio šeima iš Chicagos ir rugpiūčio 26 d. - Martynas Pakalniškis iš Wellington, Nauj. Zelandijos. Visi svečiai buvo mielai priimti, pavaišinti ir turėjome progos pakalbėti rūpimais klausimais.

Dail. DAGYS

MENAS IR KŪRĖJO LAISVĖ

Kam visuotinoji istorija nėra svetima, tas gerai žino, kad amžių bėgyje viskas keitėsi: iškildavo ir dingdavo didelės galybės, o su jomis ir jų civilizacija bei kultūra. Iškylančios naujos jėgos lengviau gali pasinaudoti bei paveldėti buvusią civilizaciją, bet dvasiniai turtai-kultūra yra sunkiau perkeliami iš vietos į kitą vietą, arba iš vienų laikų į kitus laikus. Pagal savo gyvenamąjį būdą ir dvasią, naujosios jėgos juos (menus) turi naujai susikurti. Todėl vėlesnių laikų kultūriniai palikimai kartais būna menkesni už senesniųjų laikų, nes būna pradedami kurti iš naujo-iš nieko.

Bet būna ir taip, kai neįvyksta jokios politinės katastrofos ir staiga nepasikeičia tų visuomenių fizinis veidas, bet pagal dėsnį, kad niekas nestovi vietoje, arba ilgai nepabūna ramybėje, - pradedama kitaip galvoti, kitaip elgtis ir kitokią kultūrą kurti. Jos vykdytojai, dažniausiai, galvoja ir teigia, kad nauja būtinai turi būti ir geresnė. Tai reliatyvus dalykas. Gali būti taip, gali būti ir kitaip.

Vieną tegalima teigti: kas yra nauja, yra įdomiau. Bet kultūros pasaulyje ne visi bėga paskui besikeičiančių reiškinių įdomybes, o mėgsta gėrėtis pastoviomis ir neabejotinomis vertybėmis.

Vaikui nauji žaislai yra įdomesni už senesniuosius ir jis visada seks juos, šalin mesdamas atsibodusius. Jei menas būtų visuomeninis žaislas, tada būtų suprantamas jo pabodimas ir vis kitokio siekimas. Bet tikrumoje būna taip ir kitaip. Vieniems menas yra lyg jų pačių dalis, jų dvasios duona, su kuria jie negali skirtis; kitiems gi jis yra lyg ateinantys ir praeinantys pakeleiviai, negyveną jų dvasioje, bet įvairuoją prieš akis, kaip vaikui vis nauji žaislai. Šio būdo žmonės prie nieko neprisiriša, nieko giliai neišgyvena; jie yra laimingi matydami besikeičiančią aplinką. Atitinkamai žmonių prigimtims, vieni pageidauja tokio, kiti kitokio, o dar kiti nenori jokio meno. Todėl nuo amžių glūdumos greta viens kito ėjo vaizduojamasis ir pritaikomasis-dekoratyvinis (abstraktinis) menas. Šiomis dienomis jis labai įsijungė į iliuminaciją. O spalvotų šviesų žaidimas maloniausiai džiugina akį.

Su besikeičiančia kultūra ir jos kūryba ateina ir nauji išvedžiojimai, aiškinimai ir jos pateisinimai. Visa tai yra gera pakol kalbama apie esmę, pakol neiškraipoma istorinė tiesa bei nenusižengiama logikai, pakol oponentai nemaišomi su neinteligentais, su siauraprotčiais, pakol tik sau neprisiskiriama viską žinančių, viską teisingai nusprendžiančių dievų galia. Dažnai būna ir taip.

Aiškinimas, kad nereikia vaizduojamojo meno davesti iki atitinkamos išraiškos, kad žiūrovas patsai tai privalo pasidaryti iš jam

paduotos vaizdo schemos, yra tas pats, kai vietoje meniško literatūros vaizdelio skaitytojui būtų paduodama tik kronikos, kurios paduoda įvykius be jausmus sukrečiamųjų išgyvenimų. Tikrosios kūrybos prasmė nėra faktų padavimas, bet jų pergyvenimas.

Retkarčiais spaudoje pasirodančios mintys (kaip kadaise su parašais po nuosmūkio ženklu), kad pradedantieji ar silpnesnieji meno talentai nebūtų minimi spaudoje, kad jie neturį moralinės teisės rodytis viešumoje, -niekuo nepateisinamos, nes baimės ar pavydo pagimdytos. Pritaikindami žinomus dėsnius, galime kalbėti apie darbų vertę, bet niekas negali pasakyti visu tikslumu, kas gali būti iš jų autoriaus ateityje. Visiems yra žinoma, kad talentai įvairuoja nuo nulio iki didelių aukštumų. Bet laisvame pasaulyje niekas tenedrįsta diriguoti, ką ir kaip kas turi dirbti, arba visai nesirodyti. Svarbu, kad tas asmuo nejuodina kitų. O jei kas kitus niekina, tai yra lygus nusikaltimas ar jis būtų didelis talentas, ar menkas.

Žmogus, kaip geriausias Didžiojo Kūrėjo-Dievo kūrinys, iš prigimties yra linkęs kurti. O šiame pasaulyje kūryba buvo, yra ir bus reikalinga. Todėl niekas teneburnoja prieš silpnesniuosius, o vėlėk jiems pataria be pavydo, nes daug yra pašauktų, bet maža išrinktų. Kuklumas privalomas visiems: kaip statantiems, taip ir griaunantiems.

Dr. Adelės IVAŠKAITĖS-TRAKIENĖS bažnytinės ir tautinės 20 metų našios veiklos minėjimas. Prie garbės stalo sėdi (iš k. į d.): Ida KASPARAITIENĖ, Ona LEPERTIENĖ, gener. suprt. kun. St. NEIMANAS, Marija PAUPERIENĖ, Lietuvos gener. konsulas dr. Petras DAUŽVARDIS, dr. Adelė TRAKIENĖ, senj. kun. Ansas TRAKIS, kurt. Halina DILIENĖ, suprt. kun. Povilas DILYS, Alice BURBULIENĖ ir kun. Kostas BURBULYS. Chicago, 1970.V.16 *Nuotrauka — M. Nagio*

J. KREGŽDĖ

XXIII TREMTIES SINODAS

Kasmetiniai Sinodai ne tik pagyvina bažnytinę veiklą, apsaugo kai ką nuo šiųdieninių paraudusių, modernių skersvėjų, klystkelių, bet ir sutvirtina ryžtą toliau neatlaidžiai kovoti už žmogaus ir lietuvių tautos laisvę.

Nors Sinodo posėdžiuose dalyvauja įvairių pasaulėžiūrinių ir ideologinių pakraipų atstovai, bet juos visus jungia progreso avangarde stovinti Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia. Sinodo metu aptariami ne tik savo Bažnyčios reikalai, pasitariama visuomeninio bei kultūrinio gyvenimo reiškiniais, bet liečiama ir Lietuvos laisvės kova.

Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios XXIII Tremties Sinodas, dalyvių skaičiumi gana gausus, įvyko 1970 m. birželio 20-21 d. d. naujai įsigytoje bažnyčioje, 5230 So. Artesian Ave, Chicago, 60632. Bažnyčios pastatas virš 10 metų neremontuotas, buvo gerokai apleistas. Arčiau gyvenančių parapijiečių per pusmetį buvo gerokai apšvarintas ir privestas prie pakenčiamo stovio. Posėdžių salė dr. Paulinos Vaitaitienės buvo skoningai dekoruota tautiniu stiliumi, kas priminė lietuvišką "seklyčią" ir teikė jaukumo.

Sinode, be Chicagoje gyvenančių, iš kitų vietovių dalyvavo: pulk. M. Karaša iš Baltimores, Alf. Plepys su žmona iš Detroito, kurt. A. Šernas su žmona ir sūnumi iš Rockfordo.

Sinodą pradėjo gener. suprt. kun. St. Neimanas pamaldomis bažnyčioje. Pamokslą, paimdamas pagrindan Šv. Rašto žodžius iš Mato Evangelijos 28,20:"Aš esu su jumis per visas dienas iki amžiaus pabaigos", pasakė suprt. kun. P. Dilys. Nurodė, kad šiuo metu, mokslo ir technikos dominuojamame pasaulyje, visos krikščioniškos Bažnyčios pergyvena krizę. Vienok Kristaus atskleistos žmonijai Evangelijų tiesos visu aiškumu, su atnaujinta energija, turi būti įgyvendintos žmonėse ir tautose.

Sinodo posėdžius atidarė XXII Sinodo direktorius kurt. J. Variakojis, jnr. Susikaupimu ir tylos minute prisiminti ir pagerbti šiais metais mirę mūsų Bažnyčios nariai ir tie, kurie tebevargsta tremtyje. Sinodo direktoriumi slaptu balsavimu buvo išrinktas kurt. inž. H. Pavilonis; cenzoriumi-suprt. kun. P. Dilys; į sekretoriatą-kurt.: P. Bružas, dr. Daina Fricke ir St. Dagys; į rezoliucijų komisiją-kurt: prof. Vl. Jakubėnas, V. Karosas ir P. Variakojis.

Sinodą žodžiu sveikino Tėviškės p-jos klebonas senj. kun. A. Trakis. Savo žodyje pabrėžė, kad tik Evangelijos mokslas padarė iš džiunglių kultūringas tautas. Atkreipė dėmesį į mūsų laikų įvairias krizes, kuriose gali pasireikšti pasimetimas: orientacijos praradi-

XXIII Tremties Sinodo dalyviai po iškilmingų pamaldų. Cl

mas religinėje, ekumeninėje, tautinėje ir politinėje veikloje. Dievą, kaip moko Šv. Raštas, privalome mylėti protu. Privalome būti atsparūs prieš šių dienų įvairias žabangas, viliones, klystkelius ir nepasimesti. Kun. K. Burbulys savo žodyje pasidžiaugė, kad reformatai, įsigydami padoresnėje ir tinkamesnėje vietovėje savo veiklai bažnyčią, parodė gyvybingumą ir ryžtą. Ziono liet. liuter. p-jos vardu sveikino šios p-jos tarybos pirm. J. Anysas, linkėdamas Sinodui patvarumo ir sekmės. Sinodą sveikino pulk. M. Karaša iš Baltimorės ir Alf. Plepys iš Detroito.

Raštu Sinodą sveikino: Lietuvos gener. konsulas dr. P. Daužvardis; Pasaulio Bažnyčių Tarybos gener. sekret. dr. E. C. Blake; Pasaulio Reformatų Bažnyčių S-gos sekret. dr. M. Pradervand, pranešdamas, kad į 1970 m. kongresą, įvykst. Nairobi, R. Afrikoje, yra pakviestas ir iš okup. Lietuvos mūsų Bažnyčios atstovas, užtikrinant jam kelionės išlaidas; Š. Amerikos Presbiterijonų ir Reformatų Bažnyčių S-gos gener. sekret. ir Princetono Teologijos Seminarijos prezidentas prof. dr. J. I. McCord, paragindamas Sinodą atsiųsti savo atstovus į 1971 m. pradžioje įvykstantį kongresą Canadoje; Liet. Ev. Liuteronų Vyr. Bažnyčios Tarybos vardu senj. kun. A. Keleris; Liet. Protestantų S-gos vardu iš Los Angeles kun. M. Preikšaitis; Liet. Protestantų Parapijos vardu iš New Yorko-kun. P. Dagys; Lenkų Ev. Reformatų Bažnyčios D. Britanijoje vardu dr. kun. J. I. Haftke; dr. kun. M. Kavolis, East Dubuque, Ill.; dr. L. Finkelstein,

icago, 1970.VI.21. Nuotrauka — Kurt. L. Knopfmilerio

New York.

Sveikinimus prisiuntė šie mūsų Bažnyčios nariai:kurt. dr. M. ir A. Deveniai, Santa Monica, su auka Sinodui 50 dol. ir "M. Sp. "žurnalui 50 dol.; kurt. dr. P. Šepetys su šeima, Detroit, su auka Sinodui 50 dol. ir "M. Sp. " 25 dol. ; kurt. K. Burbulis su auka 30 dol. ; kurt. skulpt. Dagys, Toronto, su auka 30 dol.; Sal. Nastopkienė, Cleveland, su auka 20 dol. ; kurt. J. Kutra, Santa Monica, su auka 15 dol. ; L. Grinius, Akademikų Skautų S-gos evangelikų vardu, su auka 10 dol. ; M. Pesienė, Fairfield, su auka 10 dol. ; kurt. E. Railienė, Baltimore, su auka 5 dol. ; Kolegijos narys kun. Fr. Barnelis, V. Vokietija; kurt. J. Aukštikalnis, New York; D. Bobelienė, Elgin; kurt. P. Ramutėnas, N. Zelandija; J. Jašinskas, Boston; kurt. O Yčienė, Toronto; kurt. F. Mažuikienė ir A. Neimanaitė, V. Vokietija; kurt. dr. J. ir D. Kregždės, Cincinnati.

Visiems sveikinusiems žodžiu ir raštu ir už aukas Sinodas pareiškė gilią padėką.

Toliau sekė Kolegijos narių pranešimai. Prezidentas kurt. M. Tamulėnas, jnr. , priminęs, kad šios Kolegijos 3-jų metų kadencija pasibaigė, padarė platesnę nudirbtų darbų apžvalgą. Nurodė, kad paskutiniais metais šiaurinėje Chicagoje turėtos bažnyčios rajonui pablogėjus, buvo sutelktos jėgos įsigyti bažnyčią pietinėje dalyje, kur ir didžiuma mūsiškių gyvena. Šis užsimotas žygis, radęs narių tarpe platų pritarimą, dėka mūsiškių pasišventimo ir aukų tapo re-

alizuotas. Šiandie turime tinkamesnį ir ramesnį savo veiklai centrą. Nušvietė mūsų ryšius su pasaulinėmis ir amerikiečių protestantų institucijomis, -vienok apčiuopiamų rezultatų nesusilaukta. Tenka ir toliau laikytis ištvermingai mūsų nusistatymo ir tautinės linijos. Padėkojo visiems už paramą Kolegijai.

Kolegijos viceprezidentas gener. suprt. kun. St. Neimanas, apžvelgdamas mūsų Bažnyčios padėtį okup. Lietuvoje pranešė, kad senj. kun. P. Jašinskas turįs padėjėją Petrą Čepą iš Medeikių kaimo, kuris einąs diakono pareigas N.Radviliškio parapijoje ir aplankąs Papilio p-ją. Kartu jis lankąs ir teologinius kursus Rygoje.

Suprt. kun. P. Dilys pranešė apie įvyksiančią 1971 m. sausio 7 d. Niagara Falls Bažnyčių Tarybos Amerikos sekcijos konferenciją, į kurią su pranešimu kviečiama ir mūsų Bažnyčia. Tektų siųsti du delegatus. Nusiskundė, kad Lietuvių Ev. Tarybos užsimojimas paruošti ev. moksleiviams tikybos vadovėlį silpnokai judąs.

Kolegijos kasin.kurt.J.Dagys padarė pajamų ir išlaidų apyskaitas už 1969 m. ir 1970m. pirmąjį pusmetį. Taipgi pranešė apie gautas aukas,paramą bažnyčios pirkimui, apie šios bažnyčios nupirkimą ir turėtos pardavimą. Vėliau referavo Kolegijos sudarytą sąmatą sekantiems metams.

Apie Chicagos parapijos ir kolonijų veiklą pranešimą padarė gener. suprt. kun. St. Neimanas. Chicagos parapijoje konfirmuota viena, pakrikštyti du, mirė du, komunikantų buvo 98. Su pastarosios bažnyčios įsigyjimu,parapijos gyvenimas gerokai pagyvėjęs. Įsijungė daugiau naujų jėgų. Aplankyti Toronto evangelikai, laikytos ten pamaldos ir dalyvauta jaunuolių konfirmacijoje.

Iš Moterų Draugijos veiklos pranešimą padarė buv. pirmininkė kurt. H. Dilienė. Draugijos veikla daugiausia ribojosi ruoša subuvimuose. Prieš šį Sinodą moterys gerokai pasidarbavo švarindamos bažnyčios patalpas ir papuošdamos salę. Šiuo metu Moterų D-jai vadovauja kurt. K. Neimanienė.

Kurt. E. Gerulis pranešė, kad liet. ev. jaunimas veikia kaip Š. Amerikos Ev. Jaunimo Būrelis. Jie daro metinius suvažiavimus prie vandens. Šių metų suvažiavimas įvyks prie ežero Geneva, Wis., į kurį kviečiami ir vyresnio amžiaus žmonės. Liet. Ev. Jaunimo Būreliui šiuo metu vadovauja Rimas Gerulis.

"Mūsų Sparnų" reikalu pranešimą padarė redaktorius kurt. J. Kregždė. Žurnalas išleidžiamas du kartu per metus. Paskaitė skaitytojų gražius atsiliepimus ir padėkojo už rėmimą. Nusiskundė LE redakcijos šališkumu. Pav., davęs "M. Sp." žurnalo apibūdinantį aptarimą, o LE atspausdinusi tik statistinius davinius, kurie nieko nepasako apie žurnalo paskirtį (žiūr. LE XXXVI t.). Taipgi nusiskundė sunkumais su spaustuve,kuri žurnalo atspausdinimą dažnokai užvilkina, nors paruoštas originalas visada laiku pristatomas. Per tai žurnalas laiku nepasiekia skaitytojų ir dėl to apturima nuostolių.

Sinodo dalyviai prie bažnyčios

Sinodo dalyviai pietauja

Sinodalams kalba Lietuvos gener. konsulas dr. P. DAUŽVARDIS. Prie jo: iš kairės — gener. suprt. kun. St. NEIMANAS, Kolegijos prezidentas kurt. M. TAMULĖNAS, jnr.; iš dešinės — I. TAMULĖNIENĖ. Nuotraukos — kurt. L. Knopfmilerio

Kurt. V. Karosas padarė pranešimą apie Lietuvių Ev. Tarybos veiklą, kuri esanti nelanksti, pasigendama aktualiais klausimais konkretesnių pasisakymų ir sprendimų. Liet. Ev. Spaudos Centro veikimą ir uždavinius yra perėmusi Liet. Ev. Taryba.

Revizijos komisija (kurt.: J. Variakojis, jnr. ir St. Palšis) perskaitė Kolegijos ir "M. Sp." žurnalo kasose darytų revizijų aktus. Konstatuota, kad kasos vedamos tvarkingai, pajamos ir išlaidos pateisintos dokumentais.

Diskutuojant Kolegijos veiklą, Sinodas pasisakė už taupymą jėgų konkretiems uždaviniams ir vengimą menkesnių darbų ir už nepasimetimą įvykių raidoje. Gyvenimas parodė, kaip neturintį realaus pagrindo Vatikano II Suvažiavimo "dialogą". Tai tik propagandos burbulas, o ne geresnio savitarpio susipratimo priemonė.

Dėl Liet. Ev. Tarybos veiklos pagyvinimo, paliekant ją kaip aptariamąjį organą, Sinodas pavedė Kolegijai išsamiau šį klausimą apsvarstyti ir surasti jai lankstesnę veikimo formą.

Diskutuojant ev. spaudos reikalą, Sinodas, pavesdamas realizuoti Kolegijai, priėmė kun. K. Burbulio pasiūlymą: sukviesti bendrą ev. spaudos darbuotojų pasitarimą ir ten bandyti spręsti visas iškylančias problemas.

Sinodas, užgirdamas Kolegijos ir kitų organų veiklą, patvirtino: bažnyčios, esančios 5230 So. Artesian Av., nupirkimą ir turėtos bažnyčios, 1942 No. Spaulding Av., pardavimą (galutinis pardavimas įvyko 1970. VI. 19). Pareiškė gilią padėką Kolegijos sudarytai pirkimo-pardavimo komisijai iš kurt.: inž. Hermano Pavilonio, Petro Bružo ir Jono Dagio, kuri vykusiai ir gerai savo darbą atliko. Taipgi patvirtino pajamų ir išlaidų patiektas apyskaitas ir priėmė Kolegijos sudarytą 1970 metų sąmatą ir leido ja vadovautis.

Dėl L. Griniaus prašymo, skirti ev. akad. skautams dvasios vadovą, senj. kun. A. Trakis pranešė, kad tokiu esąs paskirtas lic. kun. J. Pauperas.

Kurt. St. Palšiui iškėlus kai kuriuos Biblijos vertime esamus kalbos ir terminų netikslumus, kun. K. Burbulys kvietė visus domėtis Biblijos vertimo kalba ir teikti vertimo komisijai patikslinimus.

Po šių darbų Sinodas perėjo prie Kolegijos ir Revizijos Komisijos 3-jų metų kadencijai rinkimų. Slaptu balsavimu į Kolegiją buvo išrinkti: prezidentu-kurt. Motiejus Tamulėnas, jnr.; generaliniu superintendentu-kun. Stasys Neimanas, kuris tuo pačiu eina ir viceprezidento pareigas; dvasininkai: superintendentas kun. Povilas Dilys, kun. Vytautas Kurnatauskas ir kun. Fridrikas Barnelis; pasauliečiai-kurt.: reikalų vedėju-Erika Dilytė-Hollenderienė; kasininku-Jonas Dagys; Kolegijos nariu-Jokūbas Kregždė. Kandidatais išrinkti-kurt.: Viktoras Karosas ir Petras Bružas.

Į Revizijos Komisiją išrinkti šie kurt.: Jonas Variakojis, jnr., Stasys Palšis ir Stasys Dagys.

Dėl LE pavartoto tendencingumo nušviečiant evangelikų reika-

Pietų dalyviams kalba Sinodo direktorius kurt. inž. H. PAVILONIS. Jo kairėje pusėje — viešnia iš okup. Lietuvos Olga KARAŠIENĖ. Nuotraukos priekyje iš kairės: UZNIENĖ, kurt. K. MIKELĖNAITĖ (mirė 1970.IX.6) ir pulk. M. KARAŠA iš Detroito

Sinodalus sveikina senj. kun. A. TRAKIS

Bendras iškilmingų pietų vaizdas

Nuotraukos — kurt. L. Knopfmilerio

lus ir panaudoto pravardžiavimo, Sinodas, šį klausimą išdiskutavęs, priėmė Rezoliucijų Komisijos parengtą rezoliuciją ir pavedė Kolegijai paskelbti lietuvių spaudoje.

Visiems rėmėjams, aukotojams, parėmusiems bažnyčios nupirkimą, visiems bažnyčios pastato remontuotojams, tvarkytojams, švarintojams, prisidėjusiems savo darbu ir medžiaga, Sinodas išreiškė gilią padėką.

Sekmadienį, birželio 21 d., Sinodas pradėtas iškilmingomis pamaldomis su šv. komunija. Gener. suprt. kun. St. Neimanas savo pamoksle nurodė, kad nors ir gyvename taip vad. ekumeniniame amžiuje ir gal kai kam atrodo, kad visos krikščioniškos Bažnyčios apsijungs, ar bent ras bendrą sutarimą krikščionybės tiesoms apreikšti tautoms ir žmonėms, bet gyvenimas parodė, kad tokie siekiai yra neįgyvendinami. Paskiros Bažnyčios, kaip ir atskiri organizmai, turi gyventi sau skirtu gyvenimu, idant visumoje galėtų atlikti Dievo joms skirtą uždavinį. Tokia Dievo paskirtimi egzistuoja Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia, kuri, kaip atskiras ir nepriklausomas vienetas, turi savo uždavinį lietuvių tautoje. Mūsų pagrindinis uždavinys buvo ir yra-atstovauti savo Bažnyčiai tėvynėje, nes ten jai tos teisės yra atimtos. Čia pat, po pamokslo, susikaupime apžvelgė superintendento kun. Povilo Dilio 40-ties metų kunigavimo sukaktį, maldoje prašydamas Dievo palaimos tolimesnei jo tarnybai.

Pamaldas paįvairino I. Tamulėnienė ir Br. Variakojienė išpildydamos solo ir duetu dvi giesmes, akomponuojant vargonais muz. A. Kalvaičiui.

Tradicinius pietus paruošė darbščios Moterų Draugijos narės. Pietų metu, pagerbti Sinodą, atvyko Lietuvos generalinis konsulas dr. P. Daužvardis. Tartame žodyje pasidžiaugė įgyta šioje vietovėje bažnyčia, į kurią galėsiąs ir pėsčias suvaikščioti. Priminė Chicagoje surengtą genocido parodą, kuri radusi gan platoką atgarsį amerikiečių spaudoje. Tokie ir panašūs reiškiniai prisideda prie Lietuvos laisvinimo bylos. Palinkėjo ir toliau būti tvirtiems religiniame ir tautiniame nusistatyme ir atspariems kovoj už Lietuvos laisvę.

Laike pietų ilgesnį žodį tarė senj. kun. A. Trakis. Sinodo direktorius inž. H. Pavilonis pristatė iš toliau atvykusius: pulk. M. Karašą, Alf. Plepį ir kitus svečius. Nuoširdžiai visų dalyvių vardu pasveikino iš okup. Lietuvos atvykusią ir pietuose dalyvavusią mūsų Bažnyčios narę Olgą Karašienę. Sinodo vardu padėkojo visiems sveikintojams už gražius linkėjimus, kunigams už dvasinį patarnavimą, Kolegijai už atliktą darbą, solistėms už solo giedojimą, muzikui A. Kalvaičiui už vargonavimą, mūsų žurnalo redakcijai už atliekamą didelį spaudos darbą, Moterų Draugijos narėms už Sinodo dalyvių ir svečių pavaišinimą ir visiems už atsilankymą ir dalyvavimą.

XXIII tremties Sinodas baigtas suprt. kun. P. Dilio sukalbėta malda.

REFORMATAI APIE LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJĄ

Ponas M. Tamulėnas, Lietuvių Evangelikų Reformatų Bažnyčios Kolegijos prezidentas, atsiuntė Naujienoms laišką, kuriuo prašo paskelbti šį reformatų Sinodo tremtyje nutarimą:

Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios XXIII Sinodas tremtyje nutarė plačiai lietuvių visuomenei tarti savo žodį Lietuvių Enciklopedijos reikalu.

Lietuvių Enciklopedijoje:

1. Straipsniuose religinėmis temomis, daugumoje, aprašomi dalykai ir įvykiai yra nušviesti tendencingai, neprisilaikant mokslinio metodo ir istorinės tiesos.

2. Kai kuriuose straipsniuose reformacija ir bendrai evangelikai yra vadinami: eretikais (XXV-139), sektantais (VII-345), klaidatikiais (XXXIV-132), naujatikiais (XV-136), atskalūnais (XXXIV-65), kalvinais (XXXIV-434) ir panašiais epitetais, kas nesuderinama su mokslinio veikalo orumu.

Pastaba: skliausteliuose pažymėtas LE tomas, o po brūkšnio - puslapis.

Tokių epitetų yra pilna visuose LE tomuose.

3. Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia yra pavadinta "ev. kalvinų bažnyčia" (LE XV-173).

4. Neiškelta istorinė "Unitas Lithuanica" reikšmė, įsteigta kng. M. Radvilos Juodojo 1555 m. ir stovėjusi lietuvių tautos laisvės ir savistovumo sargyboje.

5. Nenušviesta "Lietuvos religinės laisvės privilegijos", priimtos Vilniaus seime 1563 m., ir laikytina viena iš pažangiausių visoje V. Europoje, ir tuo pačiu labai svarbiu dokumentu Lietuvos istorijoje.

6. LE užimta pozicija nesideriana su mokslinio veikalo paskirtimi - duoti objektyvų faktų ir istorinių įvykių aprašymą, kuriais galima būtų remtis teisingai nuomonei susidaryti.

7. To turėtų būti išvengta leidžiamoje LE anglų kalba, anglų-amerikiečių visuomenei esant ypač jautriai istoriniam objektyvumui.

Lietuvos Ev. Reformatų
Bažnyčios Kolegija Tremtyje
Chicago, 1970. VI. 20 d.

("Naujienos", 1970. VII. 10, Nr. 161)

Elena STOFELIENĖ

KUNIGAS FRIDRIKAS BARNELIS

Kunigas Fridrikas Jonas Barnelis gimė 1871 m. birželio mėn. 25 d. Petrapilyje. Sūnus laisvo menininko architekto Jono Barnelio ir žmonos Elenos Rudolf,kilusios iš Rygos. Jis turėjo keturis brolius ir vieną seserį.Jie visi studijavo Petrapilyje ir baigę studijas ten apsigyveno: du daktarai, teisininkas ir lotynų-graikų kalbų mokytojas tenykštėje Petro gimnazijoje. Taip pat ir sesuo ištekėjusi gyveno Petrapilyje.

Fridrikas jau iš vaikystės turėjo palinkimą į teologijos studijas. Baigęs gimnaziją įstojo į Dorpato (Tartu) uni-tą, kur buvo vienintelis ev. teologijos fakultetas visoj Rusijoj. Jis savo studijas pagilino studijuodamas Jono Kalvino mokslą Lozanoje,Šveicarijoje. Studijas baigė licencijato ir hebrajų kalbos docento titulu.

Vedė Alisą Drechsler iš Pskovo, kuri buvo sesuo vieno jo studijų draugo iš Dorpato univ. Petrapilyje gyvenančių artimųjų pasibaisėjimui, jis priėmė paskyrimą į olandų ir vokiečių koloniją prie Juodųjų jūrų ir kunigavo Neudorfe ir Rohrbache. Čia gyveno žmonės, kuriuos Kotryna Didžioji ir Petras Didysis buvo apgyvendinę žemei apdirbti. Tai buvo, daugumoje, Vak. Europoje dėl jų tikėjimo persekioti žmonės-kalvinistai ir menonitai-, kurie čia buvo radę sau naują tėvynę ir savo didžiu darbštumu buvo šią Besarabijos sritį pavertę turtingu ir derlingu kraštu.Jie buvo likę ištikimi savo kalbai ir tikybai. Pagal savo gyvenimo šūkį:"Soli Deo Gloria" (Vienam Dievui garbė), jaunoji pora čia rado turtingą darbo dirvą. Visi keturi jų vaikai gimė čia. Kadangi sūnaus gimdymui jaunoji nuvažiavo į Dorpatą pas motiną, todėl kun.Fr.Barnelio jnr. gimimo vieta yra Dorpatas.

Tačiau visiškas atsidavimas savo darbui ir karštas klimatas pradėjo kenkti jauno kunigo sveikatai. Dėl šios priežasties šeima persikėlė į Petrapilį. Čia jo sveikata greit pasitaisė ir jis buvo paskirtas gimnazijos direktoriumi Weissensteine, Estijoje. Tačiau šis darbas jam buvo ne prie širdies. Kai 1910 m. mirė kun. Kurnatauskas-tėvas mirusiojo prof.dr. kun. K. Kurnatausko, -jis mielai priėmė šaukimą perimti Mintaujos parapiją Latvijoje.

Kun. Barnelis su savo šeima praleido penkerius ramius ir laimingus metus šiame kultūriniai aukštai iškilusiame mieste, kur jų dideli gabumai ir didelė muzikalinė veikla galėjo pilnai pasireikšti. Mažoji reformatų bažnyčia, virš kurios durų auksinėmis raidėmis buvo parašyta "Soli Deo Gloria", visados buvo pilna žmonių, norinčių girdėti tą linksmą žinią, kurios skelbimui kunigas jautėsi esąs pašauktas.

Licencijatas, docentas kun. Fridrikas BARNELIS
Petrapilys, 1871.VI.25 — Seirijai, 1930.VI.26

1915 m. žiemą Archangelske mirė jo studijų draugas ir kolega kun. Otto Krause ir jo našlė paprašė jį atvažiuoti palydėti jos vyrą į amžino poilsio vietą. Tris dienas ir naktis reikėjo keliauti, kol pasiekė tą miestą tolimoje šiaurėje. Po laidotuvių jis dar turėjo kurį laiką ten pasilikti, atlikti bažnytines pareigas ir laikyti pamaldas. Vietinė Bažnyčios taryba ir parapija prašė jo, kad jis persikeltų į Archangelską ir perimtų parapiją.

Grįžęs į Mintaują jis turėjo šį svarbų reikalą aptarti su savo žmona ir parapija. Pagaliau, pasitaręs su savo kolega kun. Geist Rygoje, kuris galėjo kartu aptarnauti ir Mintaujos parapiją, kun. Barnelis nutarė paklausyti Viešpaties šaukimo į naują darbą. Sunkia širdimi kunigo šeima 1915 m. birželio mėn. atsisveikino su Mintauja, kur jau buvo girdimos vokiečių patrankos. Be pačių reikalingiausių daiktų jie nieko kito negalėjo su savimi pasiimti, nes visi traukiniai jau buvo perpildyti pabėgėliais. Baldai buvo patalpinti viename baldų sandėlyje, iš kur jie po dešimties metų visai gerame stovyje, dėka lietuvių draugų, buvo pergabenti į Seirijus.

Archangelsko parapija susidėjo, daugumoje, iš užsienio prekybininkų, kurie eksportuodavo kailius, žuvis ir ypatingai medžius ir

daugeliui rusų darbininkų ir ūkininkų suteikdavo darbo. Olandai, anglai, amerikiečiai-prieš karą ir daugybė vokiečių-visi, kurie buvo ev.reformatai arba ev.liuteronai, priklausė Bažnyčiai, kuri vienintelė Rusijoje jungė abi tikybas. Parapija buvo turtinga ir todėl buvo manoma, kad ir jos klebonas galėjo turėti gerą gyvenimą. Pamaldų kalba buvo vokiečių, kurią per visą karo metą buvo leidžiama naudoti.

Po 1917 m.perversmo Rusijoje, 1918 m.Archangelskas buvo sąjungininkų kariuomenės, vadovaujant generolui Ironside, užimtas. 1919 m. rudenį sąjungininkams pasitraukus, 1920 m. vasario mėn. miestas buvo galutinai užimtas raudonosios valdžios,kurios bolševikinė sistema bematant suparalyžavo visą normalų gyvenimą. Tuojau pradėjo trūkti maisto ir kitų reikmenų. Prasidėjo dideli politiniai valymai. Sąjungininkai, apleisdami Archangelską, su savimi ėmė visus, kurie tik norėjo vykti. Daugelis turtingų užsieniečių-parapijiečių apleido miestą. Jie bandė ir kun.Barnelį perkalbėti vykti kartu su jais, o amerikiečiai žadėjo jam net didelę parapiją ir vyrus dukroms, tačiau jis ir žmona liko tvirtai nusistatę. "Geras ganytojas neapleidžia savo avių bėdoje", būdavo jų atsakymas. Tačiau sunkia širdimi jie leido jauniausiai dukrai Gudrunai ir sūnui Fridrikui su draugų šeimomis išvažiuoti (sūnus į Olandiją, o duktė į Daniją), kad išvengus didelių numatomų trūkumų. Šie trūkumai ir sunkumai pasireiškė tuojau bolševikams paėmus valdžią. Iš karto viskas pasikeitė, net iki tol naudotas senasis kalendoriaus stilius. Vietoj kovo pirmosios dienos, pasidarė kovo tryliktoji ir šimtmečius galiojęs skirtumas tarp abiejų stilių buvo bematant panaikintas. Tai, žinoma, buvo gerai padaryta. Rusų ortodoksų Bažnyčia ir šiandien dar tebenaudoja senąjį kalendoriaus stilių.

Atėjo sunkūs laikai, nes kunigas buvo laikomas ne tik nenaudingu,bet ir žalingu elementu ir todėl jis su žmona ir dukra negaudavo maisto kortelių. Vyriausioji duktė buvo mokytoja ir maisto korteles gaudavo. Laike 24 valandų jis turėjo apleisti gražią kleboniją ir apsigyveno dviejuose mažuose kambariuose pas vieną latvių parapijietį. Tačiau kunigas vis dar galėjo skelbti raminantį ir tvirtinantį Dievo žodį, nes čia buvo daug tikinčiųjų tarp pabėgėlių iš Rusijos pasienio valstybių. Jis skelbė "Soli Deo Gloria" su visa savo jėga. Taip pat ir jo žmona atlikdavo milžinišką darbą visur padėdama ir paguosdama bei stebuklingu būdu parūpindama šiek tiek maisto. Iš Pabaltijo valstybių pabėgę parapijos nariai padėdavo kuo tik galėdami. Todėl nenuostabu, kad dėl maisto trūkumo ir sunkaus darbo kunigas sunkiai susirgo. Tačiau "Kur trūkumas yra didžiausias, ten Dievo pagalba yra arčiausiai".

1918 m. bolševikų valdžia pasirašė taikos sutartį su Vokietija Lietuvos Brastoje. Karu išsikovojo ir susikūrė nepriklausomos Lenkijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos respublikos. Bolševikų val-

Iš dešinės į kairę: kun. Fridrikas BARNELIS, BARNELIENĖ, Fridrikas BARNELIS, jnr., Alice BARNELYTĖ su pakrikštyta Alice STOFELYTE, STOFELIS, Elena STOFELIENĖ, Gudruna BARNELYTĖ ir kt. Seirijai, 1922 m. vasara

džia buvo priversta sudaryti su naujomis valstybėmis sutartis, pagal kurias visi jų piliečiai, kurie tarp 1914 ir 1920 m. tas valstybes buvo apleidę, vėl galėjo atgal sugrįžti. Šis susitarimas lietė ir kun. Barnelį su šeima. "Miręs ganytojas negali padėti savo avims", buvo posakis gydytojo, kuris jį, pagaliau, privertė pasinaudoti latvių parapijonų kvietimu grįžti kartu su jais į Latviją.

Vienintelis saulėtas įvykis sunkią 1920 m. vasarą buvo vyriausios dukters susižiedavimas su vieninteliu, dar Archangelske pasilikusiu, pirkliu Corneliu Stofeliu iš Deventer, Olandijoje. Idealų pilnas jaunasis vyras buvo pasilikęs ir vis nenorėjo tikėti, kad nebus įmanoma, kaip privačiam asmeniui, gyventi ir dirbti Sovietų Sąjungoje. Vieną saulėtą rugsėjo sekmadienį kun. Barnelis atliko šiame mieste savo paskutinę bažnytinę apeigą sujungdamas jaunųjų porą. Ši apeiga taip pat įnešė šviesos į pilką parapijiečių gyvenimą tais sunkiais laikais. Po to, jaunoji pora išvažiavo į jaunojo tėvynę. Tada tik, pagaliau, kun. Barnelis, sunkiai sirgdamas ir išbadėjęs, su žmona, vaikais ir daugybe kitų, apleido nekurenamuose

gyvuliniuose vagonuose kadaise taip turtingą ir gražų miestą. Neįsivaizduojami buvo trūkumai šioje, tris savaites trūkusioje, kelionėje. Jau buvo atėjęs spalis su šaltu oru ir atvykimas į Rygą visiems keleiviams buvo kaip rojus. Kunigo šeima buvo mielai priimta Detlev šeimos, kuri juos labai nuoširdžiai prižiūrėjo ir aprūpino. Ministeris, buvęs parapijos narys Archangelske, parūpino šeimai latvių pilietybės dokumentus, kurie vėliau buvo pakeisti į Lietuvos pilietybės dokumentus. Reformatų kolegos Latvijoje ir Lietuvoje-kun. P. Jakubėnas, K. Kurnatauskas ir J. Šepetys-padėjo kuo tik galėdami. 1921 m. jis jau buvo tiek sustiprėjęs, kad galėjo priimti savo kolegos Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios general. superintendento kun. P. Jakubėno pasiūlymą klebonauti mažoje reformatų parapijoje Seirijuose.

Tai buvo maža ir labai neturtinga parapija, o bažnyčia ir klebonija buvo karo apgriautos. Ši parapija ilgai nebuvo turėjusi kunigo, tačiau kun. Barnelis su žmona matė čia Viešpaties šaukimą tarnauti šiai neturtingai parapijai. Neapsakomai sunkūs buvo čia pirmieji metai ir labai daug nenuilstamo darbo įdėjo kun. Barnelis su žmona. Beveik visai nebuvo pinigų; šaltis ir vėjas ėjo pro sienų plyšius. Vienintelis bendravimas tebuvo su keliais parapijiečiais, žydu daktaru ir kataliku vaistininku. Parapija gi, -labai pamažu grįžo prie Bažnyčios ir pradėjo siųsti savo vaikus konfirmacijos pamokoms. Tačiau ir čia atsirado Viešpaties atsiųsta pagalba.

Ponia Kremer, savininkė kadaise buvusio didelio Metelių dvaro, kuri dėl skyrybų su pirmuoju vyru buvo pasidariusi reformatų parapijos nare, aplankė kun. Barnelį su šeima ir pamėgo šiuos drąsius ir linksmus žmones. Ji norėjo visur ir visados padėti ir dėka šios draugiškos moters visas gyvenimas palengvėjo. Po pirmųjų sunkių metų pasidarė klebonijoje jauku, parapija kunigą ir jo šeimą mėgo. Vienuma nyko, nes susisiekimas su tolimesne apylinke pasidarė geresnis. Lietuva greitai progresavo. Draugai ir kolegos lankydavosi. Žentas iš Olandijos įsigijo didelę daržininkystę Kaune. Jaunesnioji gi duktė, kuri savo jaunyste ir linksmumu buvo tėvams daug padėjusi sunkiais laikais, ištekėjo už olandų profesoriaus, kuris buvo paskirtas dėstyti naujame Kauno universitete. Kiti du vaikai taip pat atvyko į Lietuvą. Sidabrinėms vestuvėms sinodo nariai išrašė baldus iš Mintaujos, o vasaros metu didelis apleistas klebonijos sodas buvo tikras rojus. Greit Seirijai vaikams pasidarė tėviške, o taip pat greit pasirodė ir anūkai, suteikdami visiems daug džiaugsmo.

Kun. Barnelis aktyviai dalyvavo ekumeniniame darbe ir buvo Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios atstovu 1925 m. liepos mėn. įvykusioje steigiamojoje konferencijoje Stockholme kartu su Švedijos vyskupu Söderblom, prof. Cramer iš Olandijos ir kt. Iš ten atėjo gražus atvirukas, sveikinantis su gimimu 10,701-mo reformato

Iš kairės į dešinę: sėdi — kun. Povilas JAKUBĖNAS, kun. Konstantinas KURNATAUSKAS, KURNATAUSKIENĖ, GRUŽAUSKIENĖ, Elena KURNATAUSKAITĖ; stovi — kurt. Boleslovas GRUŽAUSKAS, teol. stud. Vytautas KURNATAUSKAS, kun. Fridrikas BARNELIS, diakonas Jonas MIZARAS. Kelmė, apie 1926 m.

Lietuvoje (sūnaus Petro Stofelių šeimoje). Jis taip pat atstovavo Liet. Ev. Reformatų Bažnyčią ekumeninėse konferencijose: Prahoje, Lozanoje ir kituose miestuose, vykdamas vienas arba su žmona.

Drąsiai ir ištikimai atliko jis ir jo žmona savo darbą. Jiems buvo didelis džiaugsmas, kad jų sūnus studijavo teologijos mokslus Kauno universitete. Dar didesnė laimė buvo, kada Viešpats leido savo ištikimam tarnui pergyventi džiaugsmą išgirstant žinią, kad jo sūnus Fridrikas 1930 m. birželio mėn. 25 d., dalyvaujant visiems sinodo dalyviams ir Biržų parapijai, buvo pašventintas į kunigus. Po to Viešpats savo ištikimą tarną pasiėmė pas save. Sinodo telegrama jam dar išviliojo paskutinį šypsnį. Didelių trūkumų ir didelio dvasinio darbo nuvargintas kūnas nebegalėjo atsilaikyti ir 1930 m. birželio mėn. 26 d. jis buvo Viešpaties pašauktas. Nežiūrint ištikimo žmonos slaugymo, šis ištikimasis Dievo tarnas, kurio viso gyvenimo šūkis buvo "Soli Deo Gloria", mirė sulaukęs 59 m. amžiaus. Per jo laidotuves Kaune vienas jo draugų pasakė: "Tebūnie tau lengva Lietuvos žemė, kurią tu taip labai mylėjai".

Teilsisi ramybėje, o mes su dėkingumu prisimename jį.

Kun. St. NEIMANAS

KUNIGAS VYTAUTAS KURNATAUSKAS

Gimimas ir mirimas yra žmogaus gyvenimo kertiniai akmenys. Kūdikiui gimus, šeimos nariai džiaugiasi, spėlioja kuo naujasis pilietis bus,-ir tik jam amžių nugyvenus galima tiksliau jo būvį, vertę ir reikšmę nusakyti. Mirties galybei pasireiškus, įsigali tyla ir pradedame širdimi "galvoti".

Liūdna žinia pasiekė Lietuvos Ev.Reformatų Bažnyčios narius: 1970 m. liepos 14 d. Hain-Gründau, V. Vokietijoje, mirė ilgametis Lietuvos Ev.Reformatų Bažnyčios Kolegijos narys kunigas Vytautas Kurnatauskas, palikęs giliame nuliūdime žmoną Vilmą Dabolinytę ir dukras-Margaritą ir Renatę. Ši skaudi žinia mus kviečia pažvelgti atgal į mūsų draugbrolio gyvenimo eigą ir prisiminti, nors dalinai,ilgą Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios praeitį sąrišy su kunigų Kurnatauskų šeima.

Metrikų knygos rodo, kad šios šeimos nariai, kaip kunigai, gausiai tarnavo Ev. Reformatų Bažnyčiai, vieni Baltgudijoje, kiti Lietuvoje. Velionio Vytauto prosenelis Titas Kurnatauskas buvo Kėdainių ev. reformatų parapijos kunigu; senelis Oskaras Kurnatauskas - Mintaujos parapijos kunigu, prieš tai išbuvęs 18 metų Biržų p-jos kunigu; dėdė prof. dr. kun. Konstantinas Kurnatauskas-Kelmės parapijos ilgametis klebonas, vėliau-Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios generalinis superintendentas.

Vytautas gimė 1897 m. spalio 29 d. Rygoje, veterinarijos gydytojo Vlado Kurnatausko šeimoje,kaip pirmagimis ir vienintelis sūnus. Motinai anksti mirus, vaikystę praleido senelio klebonijoje Mintaujoje, vėliau, daugiausia, gyvendamas kartu su dėde Kelmėje. Lankė Mintaujos, Rygos, Slucko (Baltgudija), Werro (Estija), Kronštadto (prie Petrapilio) ir, pagaliau, Voronežo gimnazijas, visą laiką lyg traukdamasis iš I Pasaul. karo zonos. 1918 m. Voroneže, būnant gimnazijos direkt. dr. Jonui Yčui, įsigijo brandos atestatą. Į Voronežą pateko kun. Povilo Jakubėno dėka, kuris į čia iš Petrapilio perkėlė Lietuvių Šalpos Komiteto spaustuvę. 1918 m. Vytauto tėvas (veterinarijos gydytojas, generolo laipsnyje) atsisakė bolševikų režimui tarnauti ir buvo demobilizuotas. Tada kartu su tėvu grįžo į Petrapilį, o vėliau atvyko į Vilnių,kur Vytautas gavo tarnybą miesto savivaldybės elektros skyriuje. 1926 m. įstojo į Vytauto Didžiojo U-to Kaune Ev. Teologijos fakultetą, kurį baigė 1929 m. Tais pačiais metais Biržų Sinodo nutarimu buvo ordinuotas Biržuose diakonu ir paskirtas tarnauti Biržų parapijai ir kartu dėstyti tikybą pradžios mokyklose. Šiose pareigose išbuvęs 2 metus, per-

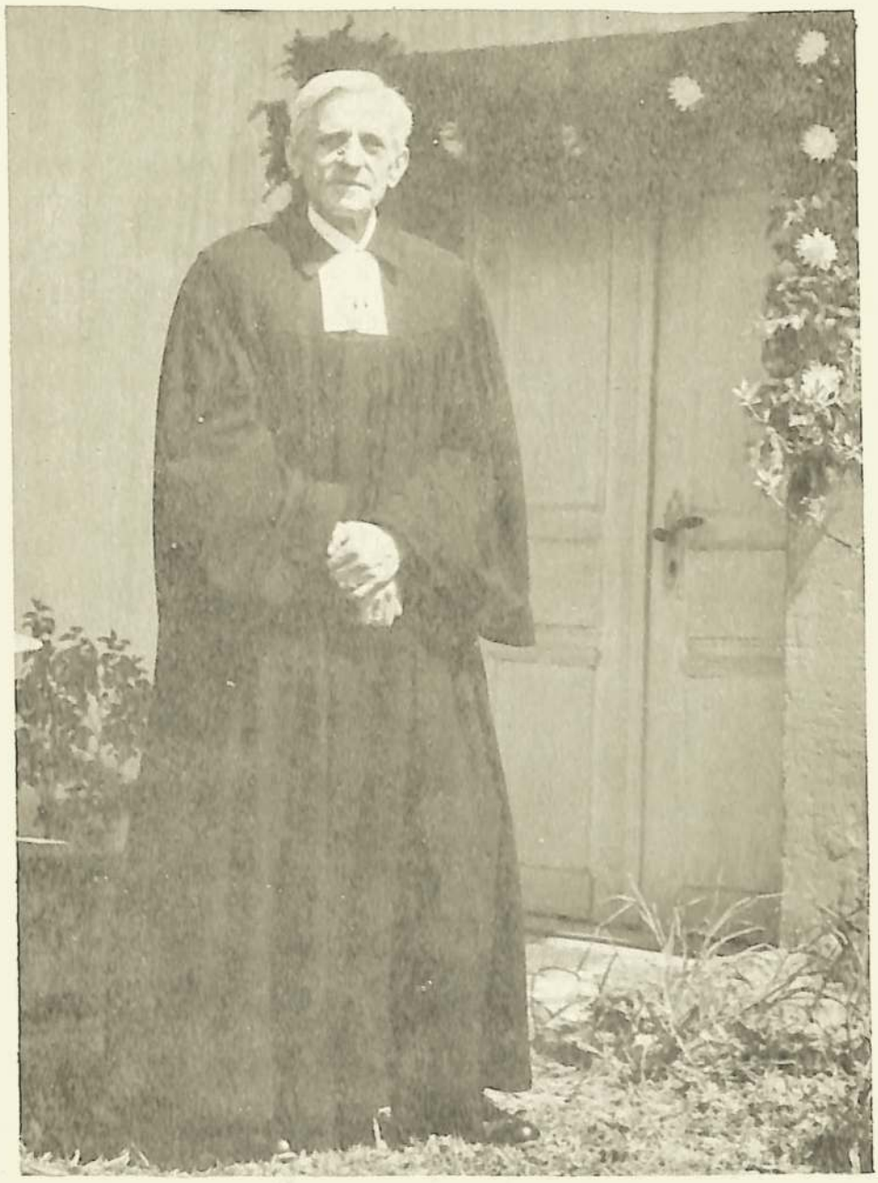

Kunigas Vytautas KURNATAUSKAS
Ryga, 1897.X.29 — Hain Gruendau, 1970.VII.14

sikėlė į Kauną ir įstojo tarnauti Lietuvos Banke, užsienio skyriuje, kaip kalbų žinovas. Greta teologijos studijų, turėjo palinkimą ir gabumų studijuoti svetimas kalbas. Laisvai kalbėjo 7 kalbomis, neskaitant lotynų, graikų, hebrajų, kaip pagalbinių mokantis. Domėjosi ir nemažai laiko skyrė filmų technikai (buvo parašęs ir išspausdinęs Kaune mažą vadovėlį iš šios srities) ir fotografijai. Tas gal ir paveikė jį, kad laikinai paliko Biržus ir bažnytinį darbą. Vienok Kaune tarnaudamas pasigedo bažnytinio darbo. Įsitikino, kad jo pašaukimas yra būti dvasiškiu. 1936-37 m. gavo teologams skirtą Škotijos Bažnyčios stipendiją "Kings" College Aberdeen universitete. Išklausęs 4 semestrus, sugrįžo ir Sinodo metu Biržuose buvo ordinuotas kunigu ir paskirtas antruoju kunigu į Papilio parapiją. Paskyrus 1939 m. prof. dr. K. Kurnatauską generaliniu superintendentu į Vilnių, jis buvo perkeltas į dėdės vietą - Kelmės parapijos kle-

Kelmės ev. reformatų bažnyčia 1958 m. Durys užremtos stambiu basliu

bono pareigoms, kur ištarnavo iki 1941 m. vasario 27 d. Sovietų Rusijai okupavus Lietuvą, išsikėlė tremtin į Vokietiją kartu su gera dalimi savo parapijiečių. Laike II Pasaul. karo, po įvairių pergyvenimų Vokietijoje, galop pateko į Pomeraniją, kur aptarnavo vokiečių parapijas prie Dramburgo. Nuo 1945 m. Bremeno apylinkėje aptarnavo lietuvius evangelikus Gross-Hessen stovykloje ir dėstė anglų kalbą lietuviams Lingeno stovykloje. 1948 m. gavo kapeliono vietą prie darbo kuopų (Civil Mixed Watchmen Service) Hamburge, kur išbuvo iki 1950 m. Lietuviams pamaldas laikė šiose stovyklose: Hamburg-Moorfleet, Pinneberg, Geesthacht-Spakenberg, Lübeck, Neustadt, Finkenwerder, Hannover, Fallingbostel ir Seedorf. Ypač gausus buvęs pamaldų lankymas Spakenbergo stovykloje, kuris palikęs velioniui neužmirštamus atsiminimus.

1950 m. spaudai paruošė knygą: "Tikybos vadovėlis lietuviams evangelikams tremtyje". Ją atspausdino Missionsdruckerei Breklum, Schleswig-Holstein, 149 psl. Rašinėjo straipsnius "Jaunimo Rateliui", "Mūsų Sparnams" ir kitiems lietuvių laikraščiams.

1951 m. Hessen Ev. Bažnyčios vyriausybės buvo priimtas ir paskirtas Hain-Gründau parapijos klebonu, kur ištarnavo iki 1967 m.

Sveikatai po sunkios operacijos neatsitaisius, prieš išeidamas į pensiją, savo vietininkui pastatė naują kleboniją su sale konfirmantams, butą kunigui ir atnaujino gražią seną bažnyčią iš lauko pusės. Išėjęs į pensiją gyveno ten pat privačiuose namuose, gražiame gamtos atžvilgiu bažnytkaimyje, kur baigė žemiškąją kelionę.

1953 m. Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios VI tremties Sinodo buvo išrinktas Kolegijos nariu (Kanonas III). Velionies noras buvo, kad paskutinį patarnavimą jam suteiktų studijų laikų draugas kun. Fr. Barnelis, tuo metu atostogavęs Austrijoje, kuris jo prašymą išpildė. Palaidotas kapinėse greta bažnyčios, kurią pamilo ir kur skelbė Dievo Žodį. Atsisveikinti su savo buvusiu dvasiškiu susirinko skaitlinga parapija, dalyvaujant bažnyčios ir vyrų chorams.

Bažnytiniame gyvenime besiskverbią nauji reiškiniai jaudino velionį. Viename iš paskutiniųjų laiškų nusiskundžia: "Visur demonstruojama, šūkaujama, streikuojama. Jaunimo mažai matome bažnyčioje. Siekiama iškart sukurti visai naują pasaulį. Kunigas turėtų būti be bažnytinių rūbų, pamaldas galima ir be kunigo laikyti, o pamokslą turi diskusijos pavaduoti. Tai padėtis, kurioje Bažnyčia šiuo metu atsidūrė. Kultūrinė raudona revoliucija pridengta demokratijos skraiste". Savo straipsnyje ("M. Sp." Nr. 4) rašo: "Brangintkime Šventąjį Raštą, o ypač Naują Testamentą, kurs buvo ir yra mūsų gyvenimo palydovas nuo jaunystės iki senatvės. Taip buvo gyvenant tėvynėje, taip tebūnie ir išsisklaidžius po platųjį pasaulį. Tegul ir dabar šviečia mums iš Šventraščio puslapių Dievo nemirtingosios meilės šviesa, kuri viena tėra galinga mus paguosti ir pažadėti, kad "Dievo mylintiems visi dalykai išeina į gerą" Rom. 8, 28.

Liūdime ir dėkojame Tau, mielas Drauge, už viską, kas mums buvai gerais ir sunkiais laikais. Tavo atminimas išliks gyvas mūsų tarpe, ryšium su Tėvynės ir Mūsų Bažnyčios istorija.

Ilsėkis Ramybėje!

ATSISVEIKINIMAS SU KUN. V. KURNATAUSKU

Kas mėnesį kun. V. Kurnatauskas, atvykęs iš vidurio Vokietijos, laikydavo Diepholzo lietuvių stovykloje pamaldas. Jos vykdavo mediniame barake. Pamaldose dalyvaudavo ne tik lietuviai evangelikai, bet ir kiti nekatalikų tikėjimo nariai, stovyklos gyventojai. Pamaldos dalyviais visuomet būdavo skaitlingos. Kun. V. Kurnatausko pamokslai buvo gyvenimiški, visiems suprantami ir mėgiami.

Kun. V. Kurnatauskas 1950 m. buvo paskirtas į vokiečių parapiją kunigu ir stovykloje pamaldų laikyti nebegalėjo.

Nuotraukoje yra paskutinių atsisveikinimo pamaldų dalyviai. Po

Diepholz lietuvių stovyklos pamaldų dalyviai. Centre nuo kun. V. KURNATAUSKO sėdi: Kairėje pusėje — kun. A. KELERIS, GINTAUTIENĖ, POZINGIS — bažnyčios administratorius ir K. KUBAITIS; dešinėje pusėje — pulk. M. KARAŠA, teis. maj. A. GINTAUTAS ir kt. *Diepholz, 1950 m.*

pamaldų buvo pravestas atsisveikinimo susirinkimas vaišės. Vaišių metu kalbėtojų buvo pareikšta daug šiltų minčių kun. V. Kurnatauskui. Reformatų vardu teko man trumpa kalba atsisveikinti. Tuomet visai nenujaučiau, kad tas atsisveikinimas taps amžinuoju.

M. Karaša

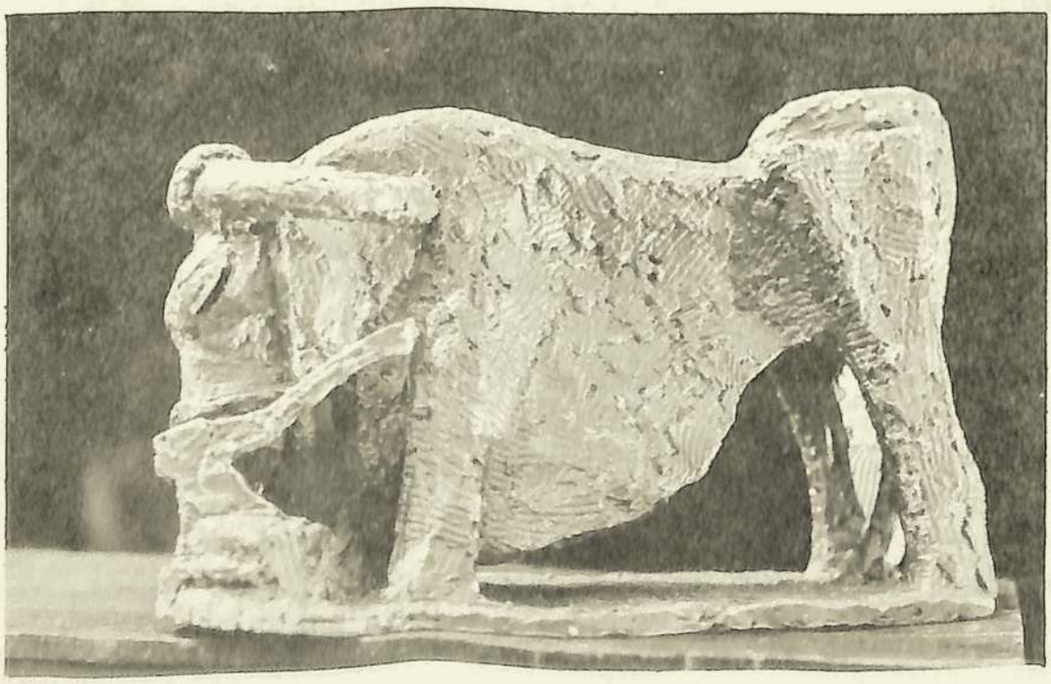

BUVAU GALINGAS (bronza) *DAGYS*

Halina DILIENĖ

PROF. KONSTANTINAS REGELIS

Prof. Konstantinas REGELIS
Petrapilys, 1890.VIII.10 — Zuerich, 1970.V.22

Mus pasiekė liūdna žinia, kad 1970 m. gegužės 22 d. Šveicarijoje, Zūriche, iš kur buvo kilusi jo motina, mirė žymus mokslininkas botanikas K. Regelis (Regel). Velionis buvo gimęs Petrapilyje 1890 m. rugpiūčio 10 d. 1912 m. baigė Petrapilio universitetą, o filosofijos dr. laipsnį įsigijo vėliau Würzburgo universitete. 1922 m. buvo paskirtas Lietuvos universiteto Kaune ordinariniu profesorium. Tas pareigas ėjo iki 1940 m. Sovietams okupavus Lietuvą, pasitraukė į Šveicariją.

1923 m. įkūrė Aukštojoje Fredoje botanikos sodą ir buvo jo vedėju. 1943-1944 m. vėl grįžo į Lietuvą ir dirbo mokslinį darbą. Antrą kartą pasitraukęs iš Lietuvos kartu su seseria Dorothea arba, kaip ji pati mėgdavo save vadinti, Darata Regelyte, apsigyveno Graze, Austrijoje, kur įsigijo nedidelį namelį. Čia profesorius vėl dirbo mokslinį darbą, protarpiais dėstydamas įvairiuose universitetuose: Bagdade, Izmire ir kitur, o Darata, buvusi Vyt. D. u-to anglų kalbos lektorė, vertėsi anglų ir rusų kalbos pamokomis.

Prof. Regelis labai daug keliaudavo, visuomet augalijos tyrinėjimo tikslu. Jis visą savo gyvenimą skyrė botanikai, beveik vien ja tesidomėdamas, nors mėgdavo svečiuotis ir pajuokauti su draugais. Būdamas ev. reformatų tikėjimo labai apsidžiaugė sužinojęs, kad Biržuose yra didelė reformatų parapija ir kasmet, per Jonines ten vyksta sinodai. Kelioms dienoms atvažiavęs į Biržus, dalyvaudavo sinode, bet daugiausia laiko praleisdavo laivelyje, tyrinėdamas Biržų ežero augaliją. Sakė suradęs kelias labai retas vandens žolių rūšis, o vieną jam net nežinomą. Prof. Regelis buvo šiek tiek savotiškos išvaizdos, labai sportiškai apsirengęs, ištisus metus vaikščiodavo be kepurės. Biržų policininkui naujas atvykėlis padarė įtartiną įspūdį ir tas paprašė parodyti dokumentus, kuriuos profesorius buvo užmiršęs pasiimti. Policininkas nusivedė jį į nuovadą, kur jau sėdėjo sinodo laikui Martyno Yčo pakviestas "pamokslininkauti"- Tamuliūnas. Apie tai išgirdęs kun. P. Jakubėnas atbėgo svečio gelbėti. Atsiprašant už tokį nesusipratimą, profesorius pasijuokęs pasakė: "Nieko tokio, tai man ne pirmas kartas. Ypatingai daug nemalonumų turėjau Balkanų kraštuose; kartą teko net kelias dienas išbūti daboklėje".

Abu Regeliai iš visos širdies pamilo Lietuvą; abu labai gerai išmoko lietuvių kalbą. Vis tikėjosi, kad Lietuva bus išlaisvinta dar jiems gyviems esant. Prenumeravo "Mūsų Sparnus" ir labai juos vertino. Paskutinį kartą profesorių teko matyti V. Vokietijoje. 1948 m., grįždamas iš Laplandijos, buvo užsukęs į Dragės kaimą aplankyti savo bičiulio prof. P. Jakubėno.

Prof. Regelis parašė labai daug straipsnių ir knygų apie įvairių kraštų augaliją įvairiomis kalbomis. Aprašė ir apibūdino žymų kiekį Lietuvos augalų. Lietuvoje jo buvo išleistas vadovėlis augalams rinkti, augalų sistematikos vadovėlis ir daug kitų raštų. Jo įsteigtas botanokos sodas buvo gražiai ir pavyzdingai tvarkomas. Jame buvo sutelkta daug įvairiausių svetimšalių augalų.

Prof. Regelio įnašas mokslui buvo labai didelis. Jo asmenyje netekta žymaus botaniko.

Kun. S. NEIMANAS

REMBRANDT

Olandų tapytojas Rembrandt Harmenszoon van Rijn yra žinomas, kaip vienas garsiausių Olandijos menininkų, grafikų, priklausantis visai žmonijai. Jo paveikslais galėjome ir mes praeitą rudenį gėrėtis, aplankę gausiai lankytą, Chicagos meno muziejuje suruoštą, parodą menininko 300 metų mirties sukakčiai atžymėti. Jo kūriniai šiandien brangenybė, o mirė beturčiu.

Prieš 300 metų spalio 4 d. vienas olandų notaras surašė sekančio turinio palikimo aktą: "Vienas apsiaustas, 8 nosinės, 10 skrybė-

REMBRANDT — autoportretas
Leyden, 1606.VII.5 — Amsterdam, 1669.X.8

lių, dėžė su pieštukais ir dažais ir Biblija". To, kuris šį kuklų žemišką turtą paliko, tikrasis palikimas-užsilikę paveikslai - šiandien pinigais neįkainuojami. Ne visuomet Rembrandt'as toks vargingas buvo, kaip kad jam mirštant. Savo laiku, jo kūrybingame gyvenime, jis turėjo vieną iš prabangiausių namų Amsterdame. Kaip jis mokėjo ant drobės dažais ir pieštuku žmogaus pergyvenimus, šviesą ir šešėlius atvaizduoti, taip lygiai jam pačiam klojosi gyvenime, - šviesa ir šešėliai jį lydėjo. Po didelio pasisekimo ir iškilimo, sekė nesėkmė, vargas ir slegianti nuotaika būti nesuprastam.

Šiandien Rembrandt'as laikomas žymiausiu tapytoju krikščioniškame mene. Jo paveiksluose suderintas menas ir religija. Turinio atžvilgiu randame gausiai paveikslų -ištraukų iš N. Testamento, pav. : Kristus gydo ligonį; Viešpats atsako fariziejui; Jėzus laimina kūdikius; Lozoriaus iš mirusių prikėlimas; Kristus Alyvų kalne ir kt. (Religion in Geschichte u. Gegenwart, 1930).

Rembrandt'as gimė 1606 m. liepos 15 d. Leydene, Olandijoj, kur tėvas turėjo malūną. Baigęs lotynų mokyklą ir įsiregistravęs į Leydeno universitetą, mokėsi meno pas tapytojus: Jacob Swanenburghą ir Pieter Lastmaną. Jau nuo 1626 m. yra užsilikę jo paveikslų, kurie rodo genijaus gabumus. 1632 m. persikėlė į Amsterdamą, kur 1634 m. vedė Saskia van Uylenburgh, turtingo teisininko našlio dukrą. Žmona mirė 1642 m. Iš turėtų 4 vaikų, gyvas išliko tik sūnus Titas.

Nuo 1649 m. Rembrandt'as gyveno su Hendrickje Stoffels, iš kurios sulaukė 1654 m. dukrą Cornelią.

Nevykęs šeimininkavimas, prabangus gyvenimas, silpnybė supirkinėti meno kūrinius ir nuo to patirti nuostoliai, 1656 m. buvo prieita prie oficialaus bankroto. Namas ir visa kas turėta-parduota iš varžytinių. Mirė beturčiu 1669 m. Palaidotas Amsterdame.

Rembrandt'as gana daug kartų nupiešė pats save su žmona Saskia ne tik savo žydėjimo ir iškilimo laikotarpyje, bet ir tuo laiku, kai jau pradėjo reikštis gyvenimo sunkumai. Paveiksle "Sūnaus palaidūno sugrįžimas", jis paklydusiam sūnui davė savo paties veido bruožus.

Rembrandt'as yra vienas didžiausių visų laikų tapytojų. Mirdamas paliko 700 paveikslų ir per 2000 piešinių bei raižinių.

NAUJAS MATEMATIKOS DAKTARAS IR PROFESORIUS

Martynas G. Buntinas, gim. 1941 m. rugsėjo mėn. Viliaus ir Trudės Juzaitytės-Buntinų šeimoje, Laistuose, Klaipėdos aps. 1950 m. atvyko Amerikon kartu su motina, seserimis Aldona ir Gilma ir broliais-Ramūnu ir Gervydu. Pradžioje gyvenimas buvo nelengvas. Jo tėvelis iš tremties buvo grįžęs į tėviškę ir tik žymiai vėliau atvyko pas savuosius. Martyno tvirtas ryžtas siekti mokslo buvo nepalaužiamas. Baigęs Harper High School 1959 m., įstojo į Chicagos u-tą. Kaip pavyzdingas studentas gavo iš u-to stipendiją ir 1964 m. įsigijo bakalauro laipsnį (A. B.) iš matematikos. Įstojęs į Illinois Technologijos Institutą, gavo asistento vietą ir čia studijuodamas ir kartu dirbdamas, 1967 m. įsigijo matematikos magistro laipsnį (M. S.). Be to, gavo stipendijas iš National Science Foundation Fellowship ir iš to paties-Traineeship. Nuo 1967-70 m. dirbo ten pat kaip matematikos instruktorius. Parašė disertacijų tema: "Convergent and Bounded Cesaro Sections in Sequence spaces" ir 1970 m. sausio 23 d., išlaikęs doktoranto egzaminus, įgijo filosofijos daktaro (PH. D.) diplomą iš matematikos mokslo disciplinos. Netrukus buvo pakviestas į Loyolos u-tą kaip Assistant Professor. Jau per trumpą laiką dr. M. Buntinas atsižymėjo savo rašiniais matematikos mokslo žurnaluose ir paskaitomis įvairiuose u-tuose. Pasėkoje to, jis gavo retą ir labai reikšmingą stipendiją, - Alexander von Huboldt Research Fellowship-nuo 1971 iki 1972 m. matematikos studijoms Tübingeno u-te, V. Vok.

Prof. dr. Martynas G. BUNTINAS su sūneliu Rimantu Martynu ir Rūta LAISVĖNAITĖ-BUNTINIENĖ su sūneliu Dariu Tomu

Ne tik aukštu mokslu, bet ir šeimos gyvenimu džiaugiasi mūsų naujasis matematikos daktaras ir profesorius. 1966 m. jis vedė mkt. Rūtą Laisvėnaitę. 1968 m. susilaukė pirmojo prieauglio - Rimanto Martyno, o 1970m. gimė antras sūnus Darius Tomas, kurio krikštu neseniai džiaugėsi ne tik jo laimingieji tėveliai, visa plačioji giminė, bet ir visa Tėviškės parapija.

Sveikiname dr. M. G. Buntiną ir jo šeimą su atsiektais kruopštaus darbo vaisiais ir šeimos džiaugsmais. Jūsų pasiekimai yra kartu mūsų visų laimėjimas ir džiaugsmas.

Kun. A. T.

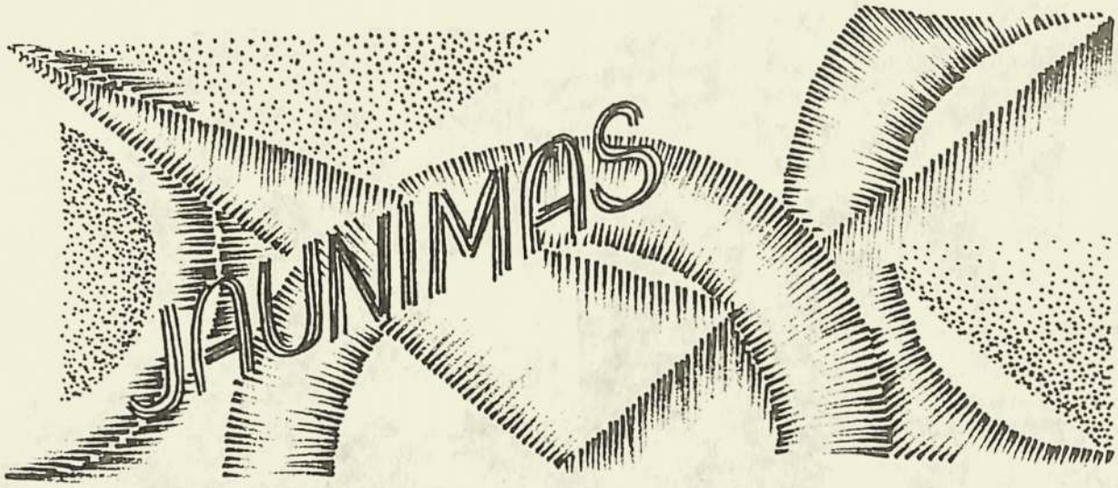

ŠVIESA ŠVIES IR RYTOJ

Jaunas talentingas akademikas Viktoras Jurkšaitis (atvaizdas telpa akademinio jaunimo skyriuje), per lietuvių ev. jaunimo suvažiavimą, įvykusį Darbo Dienos savaitgalyje, 1970.X.7-9 d. d., Williams Bay, Wisc., įspūdingai pasireiškė su savo sukurtu religinio turinio sceniniu veikaliuku.

Prieš vaidinimą savo modernaus stiliaus sukurtą sceninę išraišką pristatė šiais žodžiais: "Šių dienų jaunimas labai nepatenkintas aplinka: žemė skęsta varge, ašarose ir kraujuje... Taigi, kur Dievas, kuris žmonėms padeda? Ir taip atsiranda, ypatingai jaunų žmonių, kurie mėgina gyventi be Dievo. Bet pažiūrėkime į saulę. Be saulės ne tik žmonijos, bet ir visų gyvulių ir augalų gyvybė išnyktų. Taip ir su Dievu. Be Jo pasaulis būtų tamsus ir tuščias. Žmonės, kurie paneigia Dievą, paneigimu nesitenkina, bet savo įsitikinimus skelbia ir kitų nekaltų žmonių tarpe. Argi teisinga skriausti kitus žmones? Lygiai, kaip mūsų veikale žmogus mėgintų savanaudiškai pagal savo būdą naikinti saulę, kad nekalti gyviai, augalai išnyktų.

Bet, kad tokiam žmogui ir pavyktų taip padaryti, tuomet jis vis vien atsistoja prieš savo sąžinę, kuri jam stato ir stato įvairių klausimų. Jis mėgina savo įsitikinimą pateisinti. Pagaliau jis praregi, nežiūrint to, kad jam ir kiek pavyksta, bet ta pati saulė, kuri šiame veikale simbolizuoja Dievą, rytą vėl šviečia, nuo kurios negalima pasislėpti.

Kaip žmogus begalvotų, jis be Dievo paklysta, nes amžina teisybė šviečia Dievo rankose".

Veikaliuką įscenizavo ir surežisavo pats autorius. Vaidinimas buvo pakartotas Tėviškės parapijos salėje. Kaip jaunimo suvažiavime, taip ir parapijos salėje vaidinimas su atitinkama dekoracija, muzikos garsais, žiūrovams padarė gilų įspūdį ir autorius susilaukė entuziastingo įvertinimo. Šiuo veikaliuku susidomėjo ir amerikiečių televizija ir jis anglų kalba bus transliuojamas kanale 2 šeštadieniais 1:30 val. dienos metu. Sponsorius - Church Federation of Greater Chicago.

Jaunam kūrėjui linkėtina ištvermingai tobulinti savo talentą ir sėkmingai žygiuoti kūrybos keliu.

P. L.

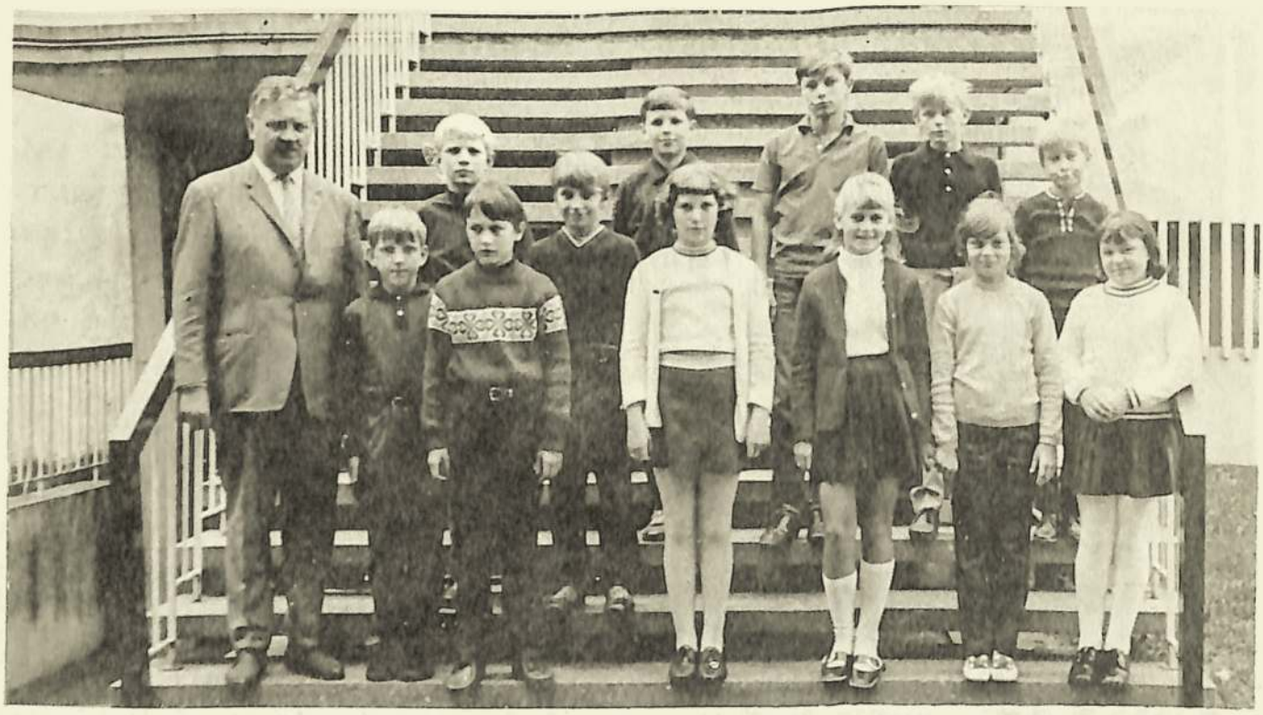

Po vasaros atostogų naujai įstojusieji į Vasario 16 gimnaziją mokiniai (iš k. į d.): pirmoje eilėje — I klasės auklėtojas mkt. Fr. SKĖRYS, Viktoras Dapkus, Andrejas Bylaitis, Regina Navickaitė, Danguolė Jurgauskaitė, Brigita Sadauskaitė, Anja Edita Grigaliūnaitė; antroje eilėje — Manfredas Andrijaitis, Vilhelmas Šmitas, Romeo Gintaras, Albertas Grovas, Bruno Pupkys ir Petras Ramanauskas

KONFIRMACIJOS

Tėviškės ev. liuteronų parapijos konfirmantai (viduryje — iš k. į d.): Viktoras Algirdas Babarskis, Viktoras Juozas Kleinaitis, Reinholdas Šrėderis, Milita Lilija Preikšaitytė, Silvia Margareta Upniekaitė ir Kornelija Loreta Vencelytė su senj. kun. A. TRAKIU, tėvais ir giminėmis. Chicago, 1970.V.31 Nuotrauka — M. Nagio

Senjoras kun. Povilas JAŠINSKAS su konfirmantėmis. Papilys, 1970.VIII.16

Ziono ev. liuteronų parapijos, kun. J. PAUPERO konfirmuoti per Sekmines, lietuviai konfirmantai (iš k. į d.): Audrė Perkūnas, Klaudija Sėdaitis, Elena Pečiulis, Judita Sėdaitis, Violeta Murauskas, David Rose, Robertas Sėdaitis, Edvardas Kėdaitis. Chicago, 1970.V.17

AKADEMINIS JAUNIMAS

Laimą PLAČAITĖ, g. 1952.XI.II Chicagoje. Harper gimn. baigė 1970 m. Studijuoja Illinois u-te. Priklauso „Grandies" tautinių šokių ansambliui ir Kernavės skaučių tuntui

Laima GERULYTĖ, g. 1951.I.29 Chicagoje. „M. Sp." Nr. 29 viršelio autorė. Kr. Donelaičio aukšt. m-los baigė 6 kl. ir Harper gimn. 1968 m., būdama National Honor Society ir Legion of Honor ir 3 m. gimn. laikraščio ir Yearbook redakcijos narė bei spaudos iliustratorė ir reporterė. Nuo 1968 m. studijuoja University of Ill. Chicago Circle istoriją, gaudama Ill. Teachers stipendiją. Yra Dean's List garbės sąraše. Mėgsta deklamavimą, vaidybą, paišybą ir muziką. kurios mokėsi pas muz. B. Variakojienę. Buvo liet. jūrų skautė. 1966 m. konfirmuota. 1970 m. vasarą, būdama V. ir R. Europoje, aplankė Vilnių, Kauną, Trakus ir Druskininkus

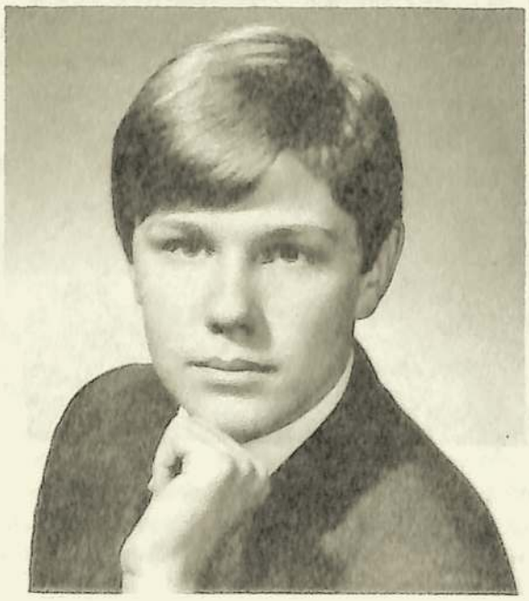

Rimas GERULIS, g. 1952.V.23 Chicagoje. Kr. Donelaičio aukšt. m-los baigė 5 kl. ir Harper gimn., kurioj už veiklumą užsitarnavo Civic Letter, už gabumą — Legion of Honor narystę. Priklausė Computer ir Math klubams ir buvo laikraščio redakcijos narys bei krepšinio rinktinės manadžeris. 1970 m. baigė Morgan Park Academy, būdamas Honor Roll sąraše. Dalyvavo Rho Kappa Gamma korp. ir Lettermen's klube. Žaidė krepšinio, leng. atletikos ir šachmatininkų reprezent. rinktinėse. Buvo liet. jūrų skautas. 1966 m. konfirmuotas. Liet. klube Liths žaidžia futbolą, o Lituanicos klube — krepšinį ir leng. atletiką. 1969-70 m. Š. Amerikos liet. ev. jaunimo būrelio pirmininkas. Nuo 1970 m. University of Ill. Chicago Circle studijuoja Business Administration. Stud. Korp! „Vytis" kandidatas

Irena TIMPAITĖ, g. 1952.VII.14 V. Vokietijoje. Gage Park High School baigė 1970 m. Buvo GYM Leader ir GYM Athletic Assn. narė. Dalyvavo Tėviškės p-jos chore ir priklausė jaunimo rateliui. Studijuoja University of Urbana kūno kultūrą

Algis JUŠKĖNAS, g. 1952.IX.24 Chicagoje. Lankė Kr. Donelaičio m-lą ir baigė Kelly aukšt. m-lą. Priklausė m-los dūdų orkestrui kaip trompetistas, Tėviškės p-jos chorui ir vadovavo orkestrui. Studijuoja Washingtone baudžiamąją teisę

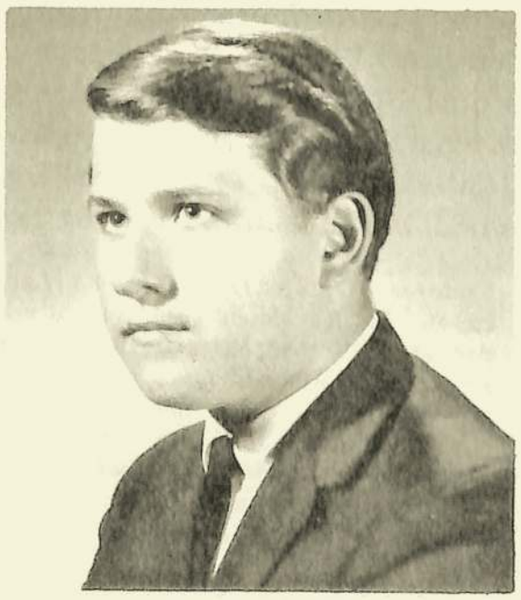

Elmeris GALINAITIS, g. 1952.III.3 East St. Loius, Ill. Kelly High School baigė 1969 m. Priklausė Kiwanis klubui. Lankė Kr. Donelaičio m-lą ir priklausė Tėviškės jaunimo rateliui. Studijuoja Derry Institute of Technology

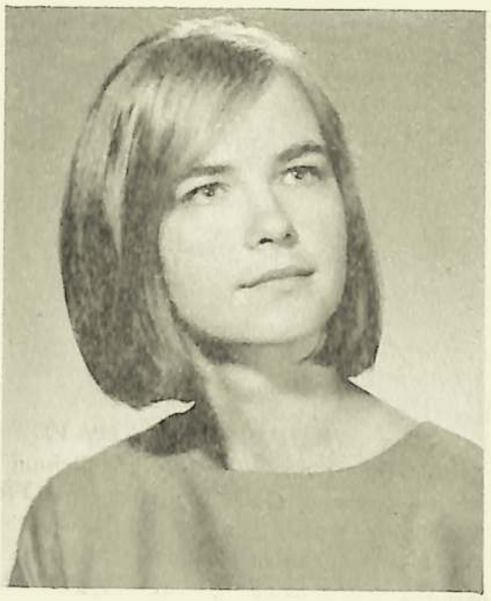

Jūratė Gražina LAUČIŪTĖ, g. 1951 m. Chicagoje. Kelly High School baigė 1969 m. Dalyvavo Girls Athletic Assn., Teachers Aid ir buvo National Honor Society narė. Gavo stipendiją iš Illinois State ir Chicago Use Week Civic Award iš U-to. Studijuoja University of Ill. Chicago Circle. Mokosi prof. V. Jakubėno studijoje muzikos 4-tus metus

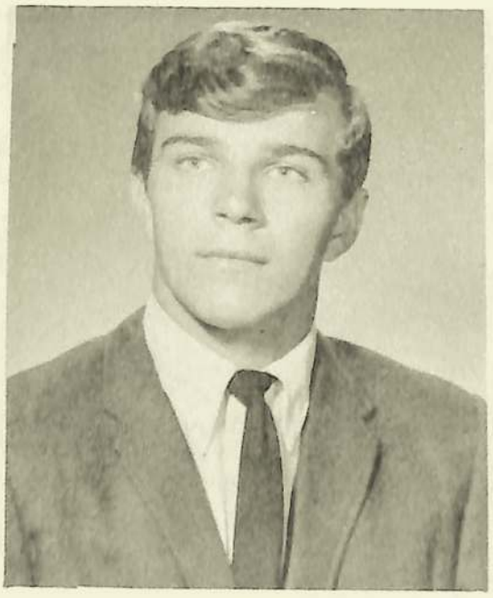

Jurgis NAUJOKAS, g. 1950 : VIII . 22 Prancūzijoje. Kelly High School baigė 1969 m. ir studijuoja Wright Junior College. Priklauso Tėviškės jaunimo rateliui ir Lituanikos krepšinio komandai

Viktoras JURKŠAITIS, g. 1953.II.26 Chicagoje. Kr. Konelaičio m-lą lankė 8 m. Harper High School baigė 1970 m. Laimėjo Principal's Award, Outstanding Student of the Year in Art ir priklausė Legion of Honor. Prof. V. Jakubėno muzikos studiją lanko 12 metus. Tėviškės p-jos vargonininkas, choro akompanuotojas ir vaikų choro vedėjas. Studijuoja University of Ill. Chicago Circle Campus

IŠKELIAVUSIEJI AMŽINYBĖN

KURATORĖ KATRĖ MIKELĖNAITĖ

Kurt. Katrė Mikelėnaitė buvo gimusi Mažutiškių km., Biržų aps., 1897 m. vasario 26 d., pasiturinčio, susipratusio ūkininko šeimoje. Nuo pat mažens mėgo kaimą, ūkį ir visus su juo surištus darbus. "Kaime saulutė skaisčiau šviečia ir viskas gražiau atrodo", -mėgdavo sakyti Katrytė; taip ją artimieji vadindavo.

Užėjus I Pasaul. karui ji kartu su giminėmis pasitraukė į Rusiją. Voroneže lankė, daugiausia M. Yčo pastangomis įsteigtą, lietuvių gimnaziją. Grįžusi po karo Lietuvon, dirbo Kaune Prekybos ir Pramonės Banke, gyvendama pusbrolio M. Yčo šeimoje. 1927 m. rudenį, atvykusi iš Gruzdžių Žemės Ūkio m-los, lankė Belvederio aukštesniąją pienininkystės mokyklą, kurią baigė 1929 m. ir gavo pienininkės vardą.

Mokslo metu pažinojęs V. Noreika ją prisimena kaip inteligentišką, pavyzdingą, stropią mokinę ir labai malonaus būdo mergaitę.

Kuratorė Katrė MIKELĖNAITĖ
Mažutiškis, 1897.II.26 — Chicago, 1970.IX.6

Mokykloje draugavosi labiau su reformatėmis, jų tarpe su Palmyra Krisiukėnaite ir Ona Žemaitytė. Po mokyklos užbaigimo buvo Medeikių, paskui Klausučių pienių vedėja. Savo specialybės darbą mėgo ir pavyzdingai jį atlikdavo. Visuomeninė veikla jai mažiau rūpėjo. Dirbdama Klausučiuose

dažnai dviračiu, prie kurio buvo imontavusi motoriuką, atvykdavo į Biržus pas brolį dr. J. Mikelėną.

Buvo veikli Reformatų Moterų D-jos narė. O. Mikelėnienei vadovaujant, kartu su kitomis d-jos narėmis, padėdavo ruošti loterijas ir namų ruošos kursus.

Užėjus II Pasaul. karui dr. J. Mikelėnas su šeima pasitraukė į vakarus. Katrytė apsisprendė liktis tėvynėje. Vokiečių okupacijos metu, gavusi žinią apie O. Mikelėnienės mirtį, tuojau išvyko į Vokietiją auginti tuomet dar visai mažo Jonuko, kuriam tapo tikra motina.

Emigravusi į JAV greit susirado darbą. Dirbo ir augino Jonuką ir globojo brolį. Susirgus dr. J. Mikelėnui, su dideliu pasiaukojimu ir retu kantrumu, slaugė jį iki pat mirties. Jonui vedus, padėjo auginti anūkus.

Kurt. K. Mikelėnaitė buvo tvirta, susipratusi reformatė. Bažnyčia buvo jai iš tikrųjų brangi. Nors paskutiniu laiku gyveno toli nuo bažnyčios, nebodama kelionės traukiniu ir autobusais, atvykdavo į pamaldas. Kasmet dalyvaudavo Sinode ir didžiavosi esanti kuratorė. Chicagoje taipgi buvo veikli Mot. D-jos narė, neatsisakydama prisidėti darbu ar auka prie bet kurios bažnytinės veiklos.

Po sunkios, skausmingos ligos, parodžiusi retai pasitaikantį kantrumą, kurt. K. Mikelėnaitė mirė 1970 m. rugsėjo 6 d. Rugsėjo 9 d. įvyko atsisveikinimas laidojimo koplyčioje. Pamaldas atlaikė gener. suprt. kun. St. Neimanas. Rugsėjo 10 d. prieš lydint į kapines, Moterų D-jos vardu atsisveikinimo žodį tarė kurt. H. Dilienė; parapijos ir Kolegijos vardu-kurt. P. Bružas, pabrėždamas, kad kuratorės K. Mikelėnaitės asmenyje reformatai neteko tikrai pavyzdingos kuratorės ir parapijietės.

Į paskutinę poilsio vietą-Tautines kapines-velionę palydėjo genr. suprt. kun. St. Neimanas su dideliu būriu parapijiečių ir draugų. Ilsėkis ramybėje šalia brolio Jokūbo, mieloji Katryte! H. D.

OLGA PLEPIENĖ

Detroito lietuvių bendruomenė neteko atsidavusios narės. Širdžiai sunegalavus ir ilgesnį laiką tuo varginama, tik vieną naktį praleidusi Providence ligoninėje, 1970 m. rugsėjo 19 d. rytą mirė Olga Plepienė-Petkevičiūtė, mirusio Dotnuvos Žemės Ūkio akademijos gydyt. Jokūbo Plepio žmona.

Pašarvota buvo Dill Bros. laidojimo namuose. Velionės atsisveikinti, kur kartu buvo atlaikytos ir gedulingos pamaldos, susirinko nemažas skaičius ne tik iš Detroito, bet ir iš Canados pažįstamų ir artimųjų, kurie velionę pažino kaip ištikimą ir tėvynės pasiilgusią dukrą, uolią Balfui aukų rinkėją ir rėmėją. Jos prašymas buvo, kad mirties atveju gėlėms skirtieji pinigai būtų paskirti Balfui, kas ir buvo ištesėta. Bet netrūko ir gėlių, kurios pridengė karstą, kas dalinai švelnino jausmus mirties akivaizdoje. Velionės mirtis giliai sujaudino teis. Vinco Šarkos šei-

Farmaceutė Olga PLEPIENĖ
Kražiai, 1886,XII.6 — Detroit, 1970.IX.19

mą, su kuria visą laiką kartu gyveno ir kuriai ji buvo ne tik teta, bet ir vadovė, vertėja, patarėja bekeliaujant į JAV. Lygiai liūdi ir K. Černių bei dr. W. Rice šeimos, netekę bobutės ir probobutės. Būdama iš profesijos vaistininkė, velionė iki mirties stengdavosi kuo nors ligoniams padėti. Išgirdusi apie sergantį, skubėdavo pas jį. Paklausta-į kur rengies teta eiti, -kukliai atsakydavo:"Reikia pažiūrėti, o gal aš galėsiu kuom padėti". Mirties išvakarėse, išvežant į ligoninę, prašė neužmiršti palaistyti jos gėles. Palaidota Holy Sepulchre kapinėse. Karstą pridengė trys saujos tėvynės žemių. Gedulingas pamaldas koplyčioje ir kapinėse atlaikė kun. S. Neimanas. Visi lydėjusieji buvo pakviesti pietums į Country Home Topinka's, kur skaitlingai susirinkusius jungė bendri pergyvenimai, troškimai ir prisiminimai į vieną liūdesio paveiktą šeimą.

Ilsėkis ramybėje!"Čia mes neturime pasiliekančios vietos, bet ieškome būsimos". Kun. S. N.

ANELĖS IR JUOZO MOTIEJŪNŲ ATMINIMUI

Kaip ir visiems naujiems ateiviams, pro Laisvės statulą įplaukusiems į New Yorko uostą, taip ir Motiejūnų šeimai iškilo tas pats nerimą keliantis klausimas: "Kaip gi mums seksis, kaip pavyks įsikurti šiame didžiuliame, galingame ir turtingame krašte, žymiai skirtingame nuo paliktos Europos?"

Tą nerimą didino dar ir tas faktas, kad Motiejūnai vežėsi ir dvi jaunametes dukreles, kurioms dar reikėjo toliau mokytis ir rengtis gyvenimui. O visas su savimi vežamas turtelis tilpo tik keliuose lagaminuose. Tiesa, dr. J. Motiejūnas turėjo gerą ir praktišką profesiją, buvo prityręs veterinarijos gydytojas ir kartu mokslo vyras, savo srityje pasiekęs viršūnę, nes keletą metų buvo Lietuvos Veterinarijos Akademijos rektoriumi. Tačiau prieš akis stovėjo naujo pasaulio, naujos sąlygos ir reikalavimai, norint dirbti savo profesinį darbą. Labai svarbi kliūtis buvo ir anglų kalbos nemokėjimas. O svetimą kalbą išmokti senesniems žmonėms nėra toks lengvas dalykas.

Naujame pasaulyje Motiejūnai nepražuvo, bet metai iš metų jų gyvenimas gerėjo ir viltis sulaukti gražesnio, ramaus ir sotaus gyvenimo saulėlydžio vis didėjo. Deja, tas saulėlydis abiems buvo tik-

Anelė SNARSKYTĖ-MOTIEJŪNIENĖ
Latveliai, 1899.VII.19–Highland, Ind., 1970.IV.23

rai labai trumpas. Vos tik keletą metų velionis dr. Juozas galėjo pasidžiaugti ramiu pensininko gyvenimu. Jis mirė 1969 m. vasarą, o metams nepraslinkus 1970 m. pavasarį, balandžio 23 d., pas jį nuėjo ir jo ištikimoji gyvenimo palydovė Anelė.

Kiekvienais metais daugelį kartų svečiuodamasis jų vaišingoje, svetingoje šeimoje, iš arti stebėdamas patyriau, kokia tai buvo puiki ir pavyzdinga šeima. Gražus sugyvenimas, abipusė niekuomet neišblėstanti meilė, lydėjo jų visus žingsnius. Jie buvo visur kur vieningi. Abu vienodai pergyveno tėvynės ilgesį ir turėjo tą patį troškimą, kad kuo greičiau lietuvių tautai tėvynėje išauštų laisvės rytas. Lietuvių laisvės kovą jie abu realiai rėmė tiek savo veikla, tiek ir gausia materialine parama.

Biržietė savo kilme ir nuolatinė "M. Sp." skaitytoja, Anelė Snarskytė-Motiejūnienė buvo tikra savo šeimos židinio vaidilutė. Ji ne tik pavyzdingai išauklėjo ir išmokslino savo dvi dukreles, bet ir susilaukus keleto anūkų, dar spėjo juose įžiebti vieną kitą lietuviškumo kibirkštėlę. Tačiau staigus ir netikėtas jos brangiojo Juozo netekimas, jai buvo tiesiog nepakeliamas smūgis. Nuolatinis skausmas ir liūdesys buvo jos nuolatiniai palydovai. Ką beveikė, ką bedirbo, jos mintys visą laiką sukėsi tik apie velionį Juozą. Ir tas palaužė jos paskutines jėgas.

Daugelį kartų vežiojau ją į Lietuvių Tautines kapines, kur amžinai ilsisi jos Juozas. Tikrai, niekuomet anksčiau nebuvau matęs tokio susikaupimo ir tokio maldingumo, kokį ji parodydavo prie velionio kapo. Kartais net atrodydavo, kad ji tiesiog kalbasi su Juozu šaltame kape. Nenorėdamas trukdyti jų "pokalbio", vaikščiodavau po kapines, kol ji, pagaliau, paprašydavo vežti namo.

Velionės Anelės dukrelės ir kiti artimieji bandė ją visaip guosti ir raminti, tačiau tai tik iš dalies retkarčiais pavykdavo, kai jos gražų veidą nušviesdavo šypsena ir tada atrodydavo, kad jos mintys grįžta realybėn. Tačiau šauksmas į anapus netrukus vėl ją užvaldydavo, kol Aukščiausias pasiėmė ją į savo globą.

Tegu ramybės angelas saugo jų kapą ir amžinoji palaimos šviesa tegu jiems šviečia per amžius.

St. DAGYS

PALAIDOTA ĖMILIJA KUTRIENĖ

1970 m. rugsėjo 6 d. atsiskyrė su šiuo pasauliu Ėmilija Smukaitė-Kutrienė, sulaukusi 85 m. amžiaus. Buvo gimusi 1885. VI. 24.

Į Ameriką atvyko prieš I Pasaulinį karą. Ištekėjo už Krisiaus Kutros, vieno iš keturių brolių iš Mikeliškių km. Kurį laiką gyveno Philadelphijoj, vėliau įsigijo gražų ūkį prie Limerick, netoli Philadelphijos. Buvo nepaprastai darbšti, sumani, religinga. Ištikta smūgių-nepalūžo, bet priėmė kantriai, kaip Dievo valią. Priklausė vietos ev. reformatų parapijai. Sužinojusi, kad liet. ev. reformatai Chicagoje ruošiasi įsigyti nuosavą bažnyčią, prie kurios būtų ir centras po visą pasaulį išsklaidytiems Lietuvos ev. reformatams, - prisidėjo pagal išgales ir ji su savo auka, nors žinojo, kad į tą bažnyčią per toli atvykti pasimelsti, bet jautėsi esanti Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios narė.

Jos dukterys, žinodamos kaip labai ji brangino tą sodybą, kurioje praleido penkiasdešimt savo gyvenimo metų, pašarvojo ją ne

Emilija KUTRIENĖ
Lietuva, 1885.VI.24 — Limerick, 1970.IX.6

laidojimo koplyčioj, kaip čia įprasta, bet savo namuose, iš kur buvo palaidota Schwenksville kapinėse, šalia vyro Krisiaus ir sūnaus Jurgio.

Ėmilijos Smukaitės-Kutrienės liūdi: dukros Amelia ir Matilda, sesuo Mary Kutrienė, mir. Jurgio Kutros žmona. Lietuvoje liko sesuo Andorija, broliai Robertas ir Jurgis ir jų šeimos.

M. B.

* * *

JONAS PETRAT, kilęs iš Grinaičių km., Sudargo p-jos, Šakių aps., Amerikoje išgyvenęs 69 m., mirė 1970. X. 25, sekmadienio rytą, sulaukęs 86 m. amžiaus. Palaidotas Concordia kapinėse, kur prieš 35 metus buvo palaidota jo mylima žmona Elzbieta Bendikikė-Petraitienė.

Velionis buvo uolus mūsų bažnyčios pamaldų lankytojas. Jį globojo S. A. Macaičiai. Tėvynės Lietuvos mylėtojui, uoliam Bažnyčios nariui, mirusiam Viešpatyje, tebūna palaimintas poilsis. J. Kr.

PETRAS MATULIONIS, 1928 m. emigrantas nuo Biržų, pastoviai gyvenęs su savo šeima Langdon, Alberta, Canada, mirė 1970 m. spalio 29 d. Gimė Biržuose 1895. VI. 14. Liko žmona, sūnus ir duktė ir jų šeimų 6 anūkai, Canadoje; du broliai ir sesuo Buenos Aires, Argentinoje. Jis staiga susirgo širdimi ir nuvežtas į ligoninę Calga-

ry, Alberta, už poros valandų pasimirė.

P. Matulionis buvo susipratęs lietuvis, tolerantas ir priklausė prie Canados Liet. Bendruomenės. Jis taipgi buvo narys Canados geležinkelių darbininkų brolijos, nes per 42 m. gyvenimo Canadoje, ligi išėjimo į pensiją, dirbo prie geležinkelio.

Velionis buvo rimtas ir rūpestingas vyras ir tėvas. Pasirūpino savo vaikų tinkamu išauklėjimu ir išmokslinimu. Sūnus išėjo inžinerijos mokslus, o duktė yra baigusi college. Gyvendamas Langdone, įsigijo didelę sodybą ir gyvenamą namą.

Likusi žmona Ona Grynaitė-Matulionienė, kilusi iš Zizonių km., yra "M. Sp." žurnalo skaitytoja ir tvirta reformatė. Jos rūpesčiu sūnaus ir dukters šeimos yra protestantiškos.

Liūdesio skraiste apgaubtiems, mūsų gili užuojauta. Stasys Palšis

MŪSŲ MIRUSIEJI ARGENTINOJE

Mykolas TUNKŪNAS

Adomas Kuginys, kilęs iš Spalviškių km., Biržų vls., mirė 1968 m. pradžioje.

Jurgis Tunkūnas, kilęs iš Štakyrių km., Biržų vls., mirė 1968 m. vasario 14 d. salose Ibicuy. Paliko žmona Zetė Ramanauskaitė-Tunkūnienė, kilusi nuo Salamiesčio.

Mykolas Tunkūnas, mirusio Jurgio Tunkūno brolis, tragiškai žuvo 1970 m. gegužės 10 d. M. Tunkūnas buvo pensininkas. Jam važiuojant dviračiu ant jo užvažiavo sunkvežimis ir jį vietoje užmušė. Iš nelaimės vietos vairuotojas su sunkvežimiu pabėgo ir iki šiol nesurastas. M. Tunkūnas buvo lankęs Biržų gimnaziją ir kurį laiką dirbęs Biržų spaustuvėje. Emigravo į Argentiną 1928 m. Dirbo audėju. Skaitė A. L. Balsą. Palaidotas Lanus kapinėse. Buenos Aires jis bandė įsteigti evangelikų draugiją, bet Argentinos valdžiai netoleruojant evangelikų, jo sumanymas nebuvo įgyvendintas. Liko liūdinti žmona Adelė Mikštaitė-Tunkūnienė.

Jurgio ir Mykolo Tunkūnų broliai Petras ir Povilas ir sesuo našlė Anielė Burbulienė gyvena Lietuvoje.

Jurgis Jašinskas, kilęs iš Štakyrių km., Biržų vls., mirė 1970 m. gegužės 14 d.

Jo žmona Kazė Aukštikalnytė-Jašinskienė, kilusi iš Daunorių km., Vabalninko vls., ir duktė Janė, gim. Argentinoje, mirė vienais metais anksčiau už jį.

Dr. Petras Tunkūnas, gyv. Chicagoje, visus paminėtus gimines prieš porą metų aplankė Argentinoje.

Visiems draugbroliams, iškeliavusiems amžinybėn, tebūnie lengva svetimos padangės žemelė. Ilsėkitės ramybėje! J. T.

Lietuvos ev. liuteronų ir reformatų delegacija Zagorsko konferencijoje, iš kairės į dešinę: vyr. kun. G. Rauskinas, senjoras P. Jašinskas ir lic. kun. J. Kalvanas. Fone: Marijos dangun žengimo (Uspenskij) katedralė (1559—1585)

1969 m. liepos 1-4 d. d. Zagorske (70 km nuo Maskvos) sename (XV a.)ir istoriniame Šv. Trejybės-Sergijevo vienuolyne (lauroje) vyko TSR visų religijų atstovų konferencija už taiką ir bendradarbiavimą tarp tautų. Konferenciją atidarė Maskvos ir visos Rusijos patriarchas Aleksijus, jai vadovavo Leningrado ir Novgorodo metropolitas Nikodimas, kuris atsiuntė kvietimus ir Lietuvos ev. liuteronų ir reformatų Bažnyčioms siųsti savo atstovus į šią konferenciją. Mūsų delegaciją sudarė kunigai: P. Jašinskas, G. Rauskinas ir J. Kalvanas. Iš viso konferencijoje dalyvavo 176 delegatai iš 44 šalių, 26 religijų ir visų rasių atstovai, taip pat ir 122 svečiai bei žurnalistai iš 33 šalių. Konferencija priėmė atatinkamą kreipimąsi į viso pasaulio tikinčiuosius, į visus geros valios žmones.

* * *

1969. I. 26 atšventė savo amžiaus 80 metų jubiliejų Konsistorijos pirmininkas Konstantinas Burbulis, kuris sėkmingai vadovauja K-jai jau 12 metų, beveik jau 50 metų yra nuolatiniu ev. reformatų Bažnyčios Sinodo dalyviu,

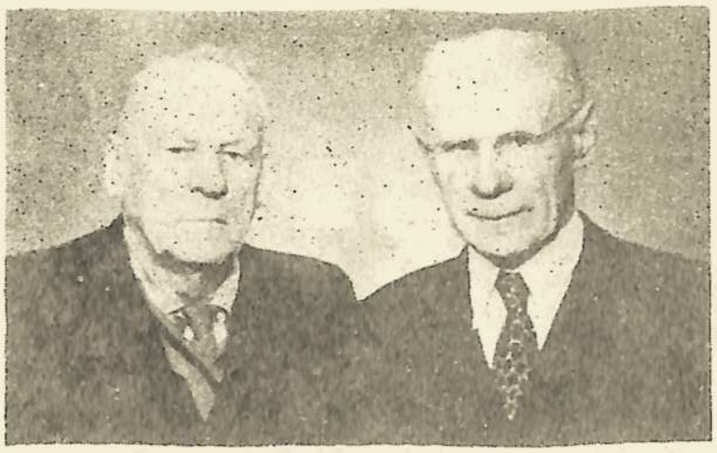

Ev. reformatų Konsistorijos Pirmininkas K. Burbulis (iš kairės) ir jos Vicepirmininkas Senjoras P. Jašinskas (iš dešinės)

taip pat ir Biržų ev. ref. parapijos tarybos narys.

* 1969. VIII. 19 savo amžiaus 80 metų sukaktį kukliai pažymėjo K-jos vicepirmininkas kun. Povilas Jašinskas. Jis, kunigavęs 12 metų Švobiškio ev. ref. parapijoje, nuo 1940. IV. 1 klebonauja Biržų parapijoje ir eina Ev. Reformatų Bažnyčios senjoro pareigas.

* * *

1969 m. ev. reformatai susilaukė dvasininkų skaičiaus papildymo- Biržų parapijai kartu su N. Radviliškiu, diakono pareigoms skirtas ir jas sėkmingai eina Petras Čepas iš Medeikių km. Biržų rajono.

(Iš-Evangelikų Bažnyčios Kalendorius, 1970-išleistas Vilniuje).

Po pamaldų prie bažnyčios priekyje sėdi (iš k. į d.): Petras KREGŽDĖ, diakonas Petras ČĘPAS, senjoras kun. Povilas JAŠINSKAS, Emilija JAŠINSKIENĖ, nuo jos į dešinę stovi ČEPIENĖ su sūnumi ir dukrele. N. Radviliškis, 1969.VIII.31

PASAULIO REFORMATŲ S-GOS SUVAŽIAVIMAS

Kenijos valstybės sostinėje Nairobi, R. Afrika, 1970 m. rugpiūčio 20-30 d. d. Pasaulio Reformatų Sąjunga atlaikė savo 70 visuotinį suvažiavimą. Iškilmingas atidarymas įvyko universiteto Taifa salėje. Suvažiavimas buvo surištas su Pasaulio Reformatų S-gos ir Tarptautinės Kongregacionalistų Tarybos iškilmingu susivienijimu.

Reformatai ir kongregacionalistai daugiausia skyrėsi savo bažnytine santvarka. Kongregacionalistai tvarkosi pagal savo vietinės parapijos santvarką, reformatai gi-pagal savo krašto Sinodus. Šis susivienijimas,kuris buvo vienbalsiai priimtas, reikia daleisti, žymiai sustiprins reformatus.

Po šio akto patvirtinimo visi-500 delegatų, korespondentai ir svečiai-iškilminga eisena nužygiavo į Šv. Andriejaus presbiterijonų bažnyčią, kur buvo atlaikytos pamaldos su Šv. Vakariene. Ekumeninės Tarybos gener. sekretorius dr. Eugenius Carson Blake savo pamoksle išryškino senos ir naujos sandoros reikšmę, pabrėždamas ir tą mintį, kad tas susijungimas rišasi su tarpusavyje ištikimybės įsipareigojimu ir įsipareigojimu prieš Dievą.

Suvažiavimo metu nemažai laiko buvo pašvęsta prof. dr. Eduardo Schweicerio, Zürich,vadovaujamai studijų valandai tema:"Dievas sutaiko ir išvaduoja", kurioje gyvai ir su susidomėjimu skaitlingai delegatai dalyvavo. Šiame suvažiavime dalyvauti buvo kviesta ir okup. Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia, bet. . . atstovai neatvyko.

S. N.

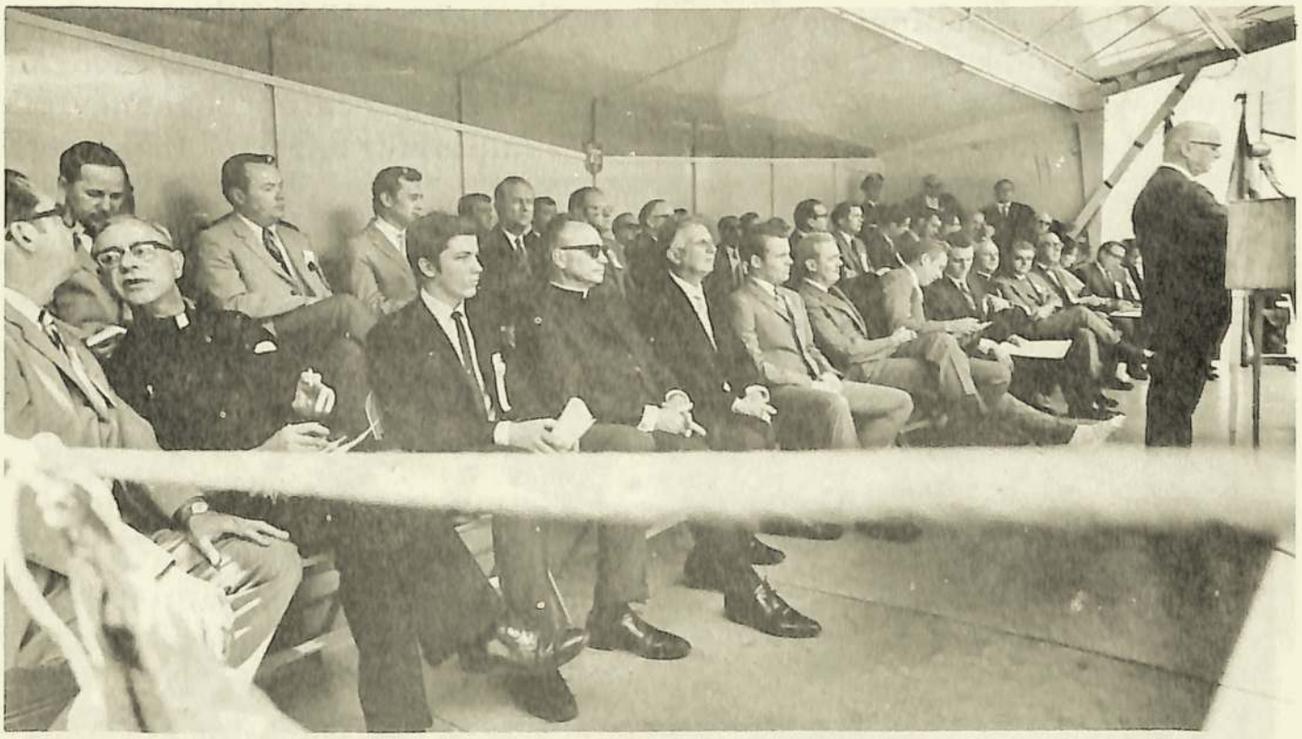

LITHUANIAN PLAZA dedikacija Marquette Parke. Kalba Lietuvos gener. kons. dr. P. DAUŽVARDIS. Pirmoj eilėj trečias iš kairės — Marius KASNIŪNAS iškovojęs pavadinimą. Chicago, 1970.VI.7 *Nuotrauka — M. Nagio*

BIRŽŲ GIMNAZIJAI 50 METŲ

Biržėnų klubo pastangomis Chicagoje 1970 m. spalio 3 d. įvyko platesnio mąsto Biržų gimnazijos 50 metų sukakties minėjimas. Buvo susirinkę nemažai josios auklėtinių. Ta proga, sekmadienį - spalio 4 d., Lietuvos Ev. Reformatų bažnyčioje kun. Stasio Neimano buvo atlaikytos pamaldos, pasakytas minėjimui pritaikintas pamokslas, paminėti mirusieji ir ištremti Biržų gimnazijos mokytojai ir mokiniai. Po pamaldų parapijos salėje įvyko Moterų D-jos suruošta kavutė, kad iš toliau atvykę mūsų artimieji turėtų progą kartu pabendrauti ir arčiau susipažinti su mūsų bažnytiniu veikimu Chicagoje.

Biržėnų Klubo Biržų gimnazijos 50-ties metų jubiliejaus paminėjimui rengimo komisija, surengusi Biržų gimnazijos auklėtinių suvažiavimą 1970.X.3 (iš k. į d.): klubo pirm. Angelas MATUZAS, Kazys MAČIUKAS, dr. Daina VARIAKOJYTĖ-FRICKE, Jokūbas KREGŽDĖ, Petras BRUŽAS, Jonas JOKUBONIS.

Nuotrauka — A. Matuzo

Dėka mūsų mecenatės kurt. dr. A. Šabanienės stambios finansinės paramos, gražiai atremontuotoje salėje, kurios sienas puošia josios dovanoti trys įspūdingi paveikslai (Michelangelo kūrinių kopijos iš Siksto koplyčios Romoje esančių paveikslų), dalyvavo beveik visi pamaldų dalyviai. Svečius pasveikino ir pabendravimą pravedė Kolegijos prezid. kurt. Motiejus Tamulėnas, jr. atvykęs su žmona Ida iš Racine, Wis.

Iš toliau atvykusių dalyvavo: Antanas ir Ona Yčaitė-Beresnevičiai ir skulptorius kurt. Jokūbas Dagys

Biržų gimnazijos 50-ties metų jubiliejaus minėjime suvažiavusių dalyvių bendras vaizdas.

Nuotrauka — A. Matuzo

iš Toronto, Canada; kurt. Petras ir Emilija Klybaitė-Čigai ir Povilas, Magdelena Motiejūnai iš Cleveland, Ohio; kurt. Danutė Yčaitė-Kregždienė iš Cincinnati, Ohio, kuri atvežė savo dukters dailininkės Aldonos Kregždaitės-Cytrus dovaną mūsų bažnyčiai - plastikos skulptūrą; Marija Krisiukėnaitė-Pesienė iš Fairfield, Conn.; kurt. Ona Dūbraitė ir kurt. Adomas Šernas su žmona Edita iš Rockfordo, Illinois.

Svečių tarpe turėjome biržietį, lietuvių visuomenei gerai žinomą, Kazį Mačiuką su ponia, kuris susirinkusius pasveikino ir pasidžiaugė, kad nors ir mažas lietuvių reformatų skaičius, bet gausiai ir darniai prisideda prie visos tautos pastangų lietuvybę išlaikyti ir prie kovos už Lietuvos laisvę.

Šiame pobūvyje Bronė Variakojienė perskaitė jos pačios parašytą humoristinį kūrinėlį.

Nuotaiką kėlė ne tik giedri diena, saulės apšviesta jauki salė, senų gerų pažįstamų susitikimas, bet ir darbščių Moterų D-jos narių skoningai paruošti užkandžiai, už ką visų susirinkusiųjų buvo pareikšta nuoširdi padėka.

Šis susitikimas glaudžiau suartino išsklaidytai gyvenančius, visus tuos, kurie gyvena vienodu troškimu ir viena viltimi.

S. N.

* * *

CHICAGO. 1970 m. rugpiūčio 16 d. Marquette parke, ties kurt. Viliaus Variakojo sodyba, Chicagos Liet. Ev. Reformatų parapijos Moterų D-ja suruošė pikniką su loterija. Geram orui pasitaikius, susirinkusieji neskubėjo namo, gėrėjosi gamta, ilsėjosi ir vaišinosi.

Aldonai Dagienei ir kurt. Jokūbui Kregždei energingai vadovaujant, loterija iš surinktų fantų sėkmingai buvo pravesta ir tuo paremta Moterų D-jos veikla.

Šis, kad ir neskaitlingas, subuvimas parodė, kad ne būtinai reikia toli į užmiestį važiuoti, kad pakvėpuoti grynesniu oru ir būti arčiau gamtos, bet kad tą ir vidurmiestyje galima užtikti.

CHICAGO. 1970. IV. 26 įvyko Reformatų Moterų D-jos susirinkimas ir išrinko metams šią valdybą: pirm. kurt. Kaz. Neimanienę, vicepirm. kurt. Hal. Dilienę, iždin. Ald. Dagienę ir nare dr. Paul. Vaitaitienę.

S. N.

Nuotrauka — Kurt. L. Knopfmilerio

ĮSPŪDINGOS KRIKŠTYNOS

Krikštynų vaišių metu (iš k. į d.): V. TRUMPJONAS, V. KREGŽDIENĖ, gen. suprt. kun. St. NEIMANAS, M. TRUMPJONIENĖ, dr. V. ŠERNAS, J. KREGŽDĖ, J. ŠERNIENĖ, L. KELERTIENĖ su krikštasūniu Tomu Jokūbu ŠERNU, I. PETRAVIČIŪTĖ, dr. J. KELERTAS su dukrele KRISTINA KELERTAITE.

Nuotrauka — R. Dagio

1970 m. rugpiūčio 9 d. naujai įgytoje bažnyčioje buvo pakrikštytas pirmas kūdikis Tomas Jokūbas Šernas, kurt. dr. Valentino ir Jonės Kregždaitės Šernų sūnus, senelių kilme pagal tėvą iš Brigiškių km., pagal motiną-iš Lyglaukių vk., Biržų parap., atvykusių iš Somerville, New Jersey.

Po pamaldų ir krikšto apeigų visi pamaldų dalyviai tėvų ir senelių-kurt. Jokūbo ir Viktorijos Kregždžių pakviesti, susirinko parapijos salėje vaišėms. Kurt. Vilius Variakojis naujagimio krikšto dienai prisiminti, dovanojo savo paties kruopščiai ir gražiai padarytą vytį, kurios antroje pusėje visi dalyviai pasirašė.

Prisiminta, kad naujasis parapijietis Tomas Jokūbas gimė lietuviams reikšmingą istorinę Vasario 16 dieną. Taip pat prisiminta, kad ir Lietuvos Nepriklausomybės akto signatarų tarpe buvo kurt. Jokūbas Šernas. Palinkėta ilgiausių, geriausių metų ir kad Tomas Jokūbas sulauktų laisvos Lietuvos ir to siektų.

Našlė Barbora Gelažnikienė, neseniai dar palaidojusi savo vyrą, vaišių metu įteikė bažnyčios remonto reikalams auką 100 dol., už ką parapijos valdyba jai širdingai padėkojo.

Vaišes ir pobūvį pravedė parapijos valdybos pirmininkas kurt. inž. H. Pavilonis. Gerai nusiteikusiems dalyviams greit prabėgo popietė, bet malonūs subuvimo prisiminimai juos dar ilgai lydės.

Kun. S. N.

Kun. FRIDRKAS BARNELIS, jnr.

1970 m. lapkričio 1 d. kun. Fr. Barnelis atlaikė paskutines pamaldas Frankfurto a. M. (V. Vok.) ev. reformatų parapijos bažnyčioje, kurią aptarnavo nuo 1948 m. spalio 15 d.

Kun. Fr. Barnelis gimė 1905 m. rugpiūčio 21 d. Dorpate (Tartu, Estija). Po užbaigimo Vytauto Didž. univ-to ev. teologijos fakulteto Kaune, Biržų Sinodo pasiųstas, dar išklausė Wuppertahl pamokslininkų seminarą "Elberfeld- Barmen Prediger Seminar".

Biržuose Sinodo metu 1931 m. birželio 26 d. buvo ordinuotas ir paskirtas Seirijų parapijos kunigu, o vėliau perkeltas į Biržus antruoju kunigu ir išrinktas į Kolegiją.

Mūsų kartos žmonėms jau ne kartą teko apleisti tėvynę arba būti ištremtiems. Kai vieni buvo prievarta vežami į Rytus, kiti pasitraukė į Vakarus. Ne savo laisva valia, bet sąlygų diktuojamas. Kun. Barneliui teko pasilikti V. Vokietijoje ir aptarnauti savo tikėjimo brolius reformatus, kurie dar prieš 400 metų, dėl tikėjimo persekiojimo, dauguma iš Prancūzijos, į čia atvyko. Šiuo metu reformatai Frankfurte turi virš 12,000 narių ir yra pasiskirstę į tris parapijas. Parapijiečiai naujai pastatė per karą sugriautas visas tris bažnyčias su mokyklomis, bendrabučiais ir poilsio namu užmiestyje.

Esant labai daug darbo parapijose ir jausdamasis pervargusiu, sveikatos sumetimais, sulaukęs 65 m. kun. Fr. Barnelis išėjo į pensiją. Pastoviam gyvenimui pasirinko gražią apylinkę Taunus prie Frankfurto, netoli nuo ten gyvenančių dukrų su šeimomis.

Kolegijos nariai linkime kun. F. Barneliui su šeima geros sveikatos, nuotaikos ir dar ilgus metus būti mūsų Kolegijos narių tarpe.

S. N.

CHICAGO. 1970 m. spalio 25 d. Reformacijos šventės minėjimas pradėtas pamaldomis mūsų bažnyčioje, kurias atlaikė suprt. kun. P. Dilys. Pamaldas paįvairino solo giedojimu Ida Tamulėnienė iš Racine, Wis.

Parapijos salėje Moterų D-jos buvo paruošta kava su užkandžiais, kur visi pamaldų dalyviai turėjo progos išgirsti suprt. kun. P. Dilio atostoginės kelionės įspūdžius ir išklausyti turiningą pranešimą apie reformatų religinį gyvenimą Lenkijoje ir Čekoslovakijoje. Čekoslovakai per kun. Dilį įteikė mūsų parapijai dovaną, -jų įgiedotą giesmių plokštelę, pavad. "Džiaugsmas" (Evangelija giesmėje) su pastaba, kad nors kalba skiriamės, bet giesmė mus gali jungti. Po pranešimo prelegentas atsakinėjo į paklausimus. Parapijos vald. pirm. kurt. H. Pavilonis už platų reformatų Bažnyčios padėties Čekoslovakijoje ir Lenkijoje apibūdinimą kun. P. Diliui visų dalyvių vardu padėkojo.

Pasiųstas visų pasirašytas laiškas sergančiai dr. Paulinai Vaitaitienei, po operacijos gulinčiai ligoninėje, su gražiais linkėjimais.

Prieš išsiskirstant, Kolegijos prezid. kurt. M. Tamulėnui kviečiant, Kolegijos nariai kartu su parapijos valdybos atstovais pasitarė einamaisiais reikalais. S. N.

KURT. H. PETKIENĖ ATSAKINGOSE PAREIGOSE

Kurt. Hipatija Petkienė (Yčaitė) jau daugelį metų dirba Los Angeles Apygardos(County) centr. bibliotekoje. Šiuo metu ji tikrina ir vertina socialinio turinio naujai pasirodančius veikalus. Be šių eilinių pareigų, praeitais metais ji buvo išrinkta Los Angeles Viešųjų Bibliotekų S-gos prezidente. Ši sąjunga jungia 120 paskirų bibliotekų. Tai yra profesinė bibliotekininkų sąjunga, bet jai gali priklausyti ir visi kiti bibliotekų darbuotojai, kurie įdomaujasi knygomis. Kas mėnesį sąjunga turi narių susirinkimus, kuriuose autoriai skaito savo veikalus, yra rodomi kultūriniai filmai ir pan. Gaila, kad L. A. Apygardos bibliotekoje maža tėra lietuvių autorių veikalų. Bet pagal H. Petkienę, tai esanti pačių lietuvių kaltė, kad jie neskaito ir nereikalauja lietuvių autorių knygų.

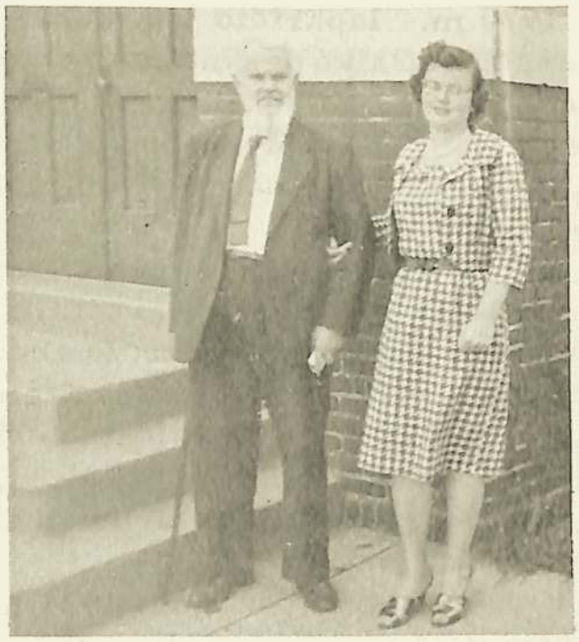

Dr. Jokūbas MIKELENAS su savo krikšto dukra kurt. Hipatija YČAITE-PETKUS. Chicago, 1963 m.

j. k.

* * *

ROCKFORD. Dorothy Macytė-Evans yra "M. Sp. "uoli skaitytoja ir nuolatinė rėmėja. Pinigine ir kitokia auka taipgi yra parėmusi Ev. Ref. Moterų D-ją Chicagoje. Pensininkės dienas leidžia Rockforde, Ill. Priklauso organizacijoms: Rockfordo Liet. Klubo auxiliary, Lietuvių Darbininkų Susivienijimui, American Red Cross, Jenny Lind D-jai (ligoninių pagalba). Savo laiku mėgo vaidinti. Mėgiamiausi veikalai buvo: "Blinda-svieto lygintojas" ir "Karolio teta". Šie vaidinimai buvo pastatyti ne tik Rockforde, bet ir apylinkės miesteliuose (Waukegan ir Kenosha). Iš Lietuvos išvažiavo jaunutė, dar prieš I Pasaul. karą. Dabar mėgsta daug skaityti apie Lietuvą. Šį kraštą laiko antrąja savo tėvyne, gražiai suderindama lietuvišką sentimentą su šio krašto tradicijomis.

D. MACYTĖ-EVANS

Mielą "M. Sp. "skaitytoją ir rėmėją, sulaukusią gražios 80 m. sukakties, nuoširdžiai sveikiname ir linkime ir toliau džiaugtis gera sveikata ir gyvenimu.

M. B.

PADĖKOS VIETOJE

Atenuose, ant pilies kalno, iš senovės yra išlikusi maža šventykla, kurios stogą remia ne sienos ir ne stulpai, bet moterų marmurinės stovylos. Jos palaiko ne eilinį stogą, bet šventyklos. Tos moterų stovylos vaizduoja, kad jos yra Dievo tarnės ir turi padėti ir prisidėti, kad jų ir jų šeimos namai, būtų Dievo namai.

Lietuviai reformatai tremtyje esame lyg iš senovės išlikusi saujelė bendratikių savo šventykloje-įsigytoje bažnyčioje, kurios stogas ir sienos palaikomos ir sutvirtinamos pačių parapijiečių meile ir atsidavimu savajai Bažnyčiai. Pasidalinę darbu, sunkesnį atliko pajėgesni vyrai, moką ir daugiau laiko turintieji ir prisirišimą Bažnyčiai reiškiantieji, gi moterys padailino ir papuošė vyrų atliktą darbą.

Persikėlimas iš buvusios, šiaur. Chicagoje turėtos, bažnyčios buvo surištas ne tik vien su darbu, bet, dalinai, ir su susijaudinimu, nes ir ten gi savo laiku nemažai mūsų parapijos narių darbo įdėta. Dabar, Dievui padedant, gera dalimi visi reikalingesni ir neatidėliotini darbai atlikti. Bendra gera valia ir talka atliktas darbas ne tik sustiprino pastatą, bet kartu atnaujino ir sutvirtino parapijiečių tarpe ryšius, nes bendras darbas, bendras rūpestis suteikia ir bendrą pasitenkinimą ir džiaugsmą. Tokiais atvejais dažniausiai esti, kaip patarlė sako, -kas veža, tam ir kraunа. Taip ir šiuo atveju, -didžiausį ir sunkiausį darbą atliko tik keli asmenys, kuriems sunku būtų atsilyginti, jei būtų buvę samdomi.

Kun. St. Neimanas

REMONTAS IR RĖMĖJAI

Ne šneka, bet darbas neša vaisius. Ne visiems mūsų broliams-sesėms, net Chicagoje gyvenantiems, yra žinoma, kiek darbo ir triūso įdėta, kas savo našiomis aukomis parėmė, kad mūsų naujai įgyta buveinė-bažnyčia pasidarė tokia, į kurią miela ir malonu lankytis. Pietinėje Chicagos dalyje (5230 So. Artesian Av.), kur didžioji dauguma mūsiškių gyvena, nusipirktoji bažnyčia, sunykusi dėl buv. savininkų išsikėlimo kitur, pasak kaimynų, virš 10 m. neturėjo priežiūros. Ji buvo gerokai apleista.

Nupirkus, buvo pradėtas jos tvarkymas. Šiam reikalui Kolegija sudarė remonto komisiją iš kurt. :inž. Hermano Pavilonio, inž. Jokūbo Kregždės ir Petro Bružo. Jie buvo tie pagrindiniai juodadarbiai, kurie vieton darbų priežiūros, patys juos su savo įrankiais ir savo turėta smulkesne medžiaga darbus dirbo ir juos vykdė!

Turėta šiaur. Chicagos dalyje bažnyčia, mūsų Bažnyčios narių pastangų dėka, per eilę metų jau buvo privesta prie padoraus ir jaukaus stovio. Tačiau, pablogėjus rajonui, prasidėjus sienų teplioji-mui, langų stiklų daužymui, palaikyti ir toliau gerame stovyje pasidarė finansiniai sunkiai pakeliama. Antra, ypač gyvenantiems pietinėje Chicagos dalyje, pasidarė baugi kelionė į bažnyčią.

Remonto komisija, vykdydama darbus, dėjo visas įmanomas pa-

Tėviškės parapijos Moterų Draugijos Valdybos narės prie paruošto piūties šventei stalo (iš k. į d.): Marija IDZELIENĖ — nuolatinė šventėms bažnyčios patalpų puošėja, BUROKIENĖ, SIMAITIENĖ, BARMIENĖ, Ida KASPARAITIENĖ — pirmininkė, Olga PAULIKIENĖ — buv.pirmininkė, Anelė ALBRECHTIENĖ — kasmet aukojanti derliaus šventei pietus — šiupinį ir dr. Adelė TRAKIENĖ. Tėviškės p-jos Moterų Draugija kasmet aukoja „Mūsų Sparnams" $15

stangas, kad darbas būtų atliktas savomis jėgomis, nedarant išlaidų. Persikraustymui keliolika kartų važinėta su savomis priemonėmis. Parduodant turėtą bažnyčią kitiems, kad padoriau atrodytų, ten irgi buvo padarytas bėgamasis remontas.

Iš turėtos bažnyčios į įsigytąją buvo perkelti vargonai, rojalis, spintos su knygomis-žurnalais, dalis virtuvės indų ir kitų reikmenų.

Pirmoje eilėje imtasi paruošti pačią bažnyčią, kad joje būtų galima laikyti pamaldas. Čia buvo padaryti šie stambesni darbai: perkelti groteliai, kad būtų galima atitraukti nuo sienos Dievo stalą; įmontuoti vargonai; pritvirtintos palaidos lonkos prie grindų; lubose, prie išorinio įėjimo durų, sutvirtintas ir sutaisytas atšokęs tinkas ir užlopyta atšokusi klijonkė; sienoje už Dievo stalo, iš dovanotos ir parūpintos H. Pavilonio medžiagos, padaryta dekoratyvinė arka su kolonomis, kurioje jis padarė įrašą: "Soli Deo Gloria".

Priestato, kur randasi salė, kunigo kabinetas, virtuvė ir koridorius su patogumais, stogas buvo kiauras ir vanduo varvėjo į patalpas. Dėl to, per eilę metų stogo konstrukcija virš koridoriaus su patogumais ir salės gegnių galai buvo supūdyti ir toje vietoje salės lubos įlinkusios į vidų. Prieš dengiant naują stogą reikėjo atlikti konstrukcijos pataisymo darbus.

Konstruktyvinius ir panašius darbus per tris mėnesius, beveik kasdien nuo ryto iki vėlaus vakaro dirbdami ir pasistiprindami atsineštais buterbrotais, o ne retai ir mielų šeimininkių: E. Tato-

rienės, V. Kregždienės, A. Dagienės, E. Palšienės užfundytais skaniais užkandžiais pasigardžiuodami, -padarė trijulė: P. Bružas, J. Kregždė, V. Variakojis, -grįždami poilsiui purvini ir suodini.

Paminėtos trijulės buvo atlikti šie svarbesni darbai: nukirsti ir sudoroti taip, kad pinigo nekainuotų, trys gana stambūs medžiai, augę iš kiemo pusės prie koridoriaus sienos ir gadinę stogą. Šių medžių lapais, stagarais rynos buvo visiškai užkimštos; nugriautas "su virvele" prie užpakalinės salės sienos stovėjęs nevartojamas aukštas kaminas, pritvirtintas prie stogo su štanga, talkininkaujant St. Dagiui; nugriautas virš koridoriaus su patogumais supuvęs stogas ir padarytas naujas, sudedant gegnes, užkalant lentomis ir toliu iš paliktos rūsyje medžiagos; užlopytas nugriauto kamino vietoje stogo karnyzas, o siena-su saidingu. Šie darbai atlikti nepadarant išlaidų. Pats stogo uždengimas buvo atiduotas kontraktoriui.

Patalpų viduje atlikti šie svarbesni darbai: išvalytos pastogės ir dalinai rūsys nuo visokių griozdų, šiukšlių; nupuvę gegnių galai, prieš tai kiek buvo įmanoma damkratu pakelti lubų išlyginimui, sutvirtinti; išlygintas salėje lubų karnyzas; panaikintos salės lubose pastogės durelės ir naujai padarytos virtuvės lubose; patvarkytas virtuvės barjeras ir sudėtos naujos durelės; gaziniam kavininkui pritaikytas (J. Palšio dovanotas) staliukas, kad vietos būtų (J. A. Dagių dovanotam) šaldytuvui pastatyti; sutvirtintos ir perkabintos durys, kurios neužsidarinėjo; perstatyta supuvusi patogumuose pertvara ir pakeistas supuvęs langelis ir kt.

Atliekant špakliavimo ir dažymo darbus buvo susilaukta gražaus būrio talkininkų: J. Pelanio, P. Variakojo, kun. St. Neimano, St. Dagio, J. Palšio ir J. Dagio.

Prie švarinimo ir valymo darbų dirbo: V. Kregždienė, O. Kregždienė, E. Tatorienė, E. Palšienė ir A. Dagienė.

Visą remontui reikalingą medžiagą supirkinėjo ir su savo priemone tiekė P. Bružas. "Varpus" salėje įmontavo R. Pipynė. Salėje elektros instaliaciją su savo medžiaga ir vyrų artele padarė ir nupirktas penkias liustras pakabino (už darbą ir medžiagą nieko neimdamas) Vytas Uznys.

Po Sinodo iki šiol įvykdyti šie darbai: pasamdyta darbo jėga iškaltos salės ir virtuvės lubos; sutvarkytas sprogęs pagrindinis vandentiekio vamzdis.

Tenka džiaugtis ir dėkoti Visagaliui, kad atsirado nuoširdžių rėmėjų, remontuotojams ėjusių į pagalbą su finansine parama. Vienas pirmųjų su stambia auka, skirta kalbamos bažnyčios užpirkimui, atėjo dabartinis parapijos pirm. kurt. inž. Hermanas Pavilonis, paaukojęs šiam reikalui 500 dol. Mūsų Bažnyčios nuolatinė rėmėja - mecenatė dr. Alvina O. Šabanienė, kuri kasmet aukoja Kolegijai po 250 dol. ir "M. Sp. "po 50 dol., salės įrengimui paaukojo pačią stambiausią sumą - 1000 dol., dėl ko ir turime šiandien švarią, jaukią salę, kurioje galima daryti ne tik krikštynas, šeimynines šventes, bet gali būti panaudota ir organi-

Tėviškės p-jos Moterų Draugijos narės suruoštoje arbatėlėje viešnių pagerbimui. Stalo priekyje: kairėje pusėje prie pirm. Olgos PAULIKIENĖS sėdi Ziono p-jos atstovė ORENTIENĖ; dešinėje pusėje prie senj. kun. A. TRAKIO — Canados Vilties p-jos Moterų D-jos vicepirmininkė DAUGINIENĖ.
Chicago, 1969 m. liepos mėn.

zacijų susirinkimams.

Be aukščiau paminėtų, aukas sudėjo: Jonas Pelanis - 108 dol.; dr. Marija Jankienė, Jonas Dagys, Barbora Gelažnikienė, Jokūbas Kregždė, E.O. Tunkūnas (Gardner, Mass.) - visi po 100 dol.; Vytas Uznys - 50 dol.; kurt. dr. D. Variakojytė - Fricke - 40 dol.; Olga Kregždienė - 25 dol. ir Mr. A. R. - 20 dol.

Jonė Kregždaitė - Šernienė paaukojo salės langams gražias užuolaidas. Virtuvės patalpos atskyrimui nuo salės, užuolaidas paaukojo Elena Tatorienė. Virtuvei dalį indų paaukojo Amelija Pavilonienė. Senjorų fotografijoms tris rėmus su stiklais savo lėšomis padarė dr. Paulina Vaitaitienė.

Dar daug remonto darbų tebėra prieš akis. Bažnyčios lubos ir sienos murzinos. Nesutvarkytas kunigo kabinetas ir virtuvės sienos. Patogumai neturi praustuvių. Neįrengtos rūbinės. Išorinės sienos reikalingos patvarkymo, sklypas - aptvėrimo ir pagerinimo. Reikalingas įvairus inventorius, ypač spintos "M. Sp. "laikyti. Šiuo metu remonto darbai, dėl pinigų stokos, sustabdyti.

Dėl taupumo, bažnyčios patalpų valymą kol kas atlieka arti gyvenančios šeimos ir asmenys (Kregždė, J. Dagys, J. Palšis, Tatorienė ir Bružas, kuris ir bažnyčią administruoja).

Už suminėtų mūsų Bažnyčios narių nuoširdų pasidarbavimą ir paramą, priklauso ne tik Sinodo ar Kolegijos gili padėka, bet taipgi ir mūsų visų, kur begyventume, nes jie yra padirbėję ir už tuos, kurie nors ir galėdami, niekuo neprisidėjo.

J. Kr.

VATIKANAS SKATINA EKUMENIZMĄ

Vatikanas neperseniai išleido naują atsišaukimą dėl sustiprinimo ekumeninio dialogo didesnei krikščionių vienybei siekti.

Šituose tarptikybiniuose pasikalbėjimuose Vatikanas sako, kad R.katalikai "turi parodyti nusižeminimo ir gailestingumo padėtį" ir vengti "konfesinio pranašumo" ar net jo tendencijos. Prie dabartinės ekumeninės padėties triumfalizmas reikštų pasigyrimą ir pranašumą vienos denominacijos prieš kitas. R. Katalikų Bažnyčia, kaip iš vidaus, taip ir iš išorės, buvo kritikų kaltinama dėl trukdymų tarptikybiniame bendravime su pranašumo tendencija. M.T-nas

PARODOS

CHICAGO. 1970 m. suėjo 400 m., kai Karaliaučiuje buvo atspausdintas gotiškomis raidėmis pirmas lietuvių kalba evangelikų giesmynas: "Gesmes Chriksczoniskas gedomas baszniczosu per Welikas ir Sekminias ik Aduenta. Ischspaustas Karalauczui nuog Jono Daubmana. Metu Dieva MDLXX Soli Deo Gloria".

Ta proga Liet. Ev. Taryba suruošė St. Balzeko muziejuje, Chicago, lietuvių ev. giesmynų parodą.

Parodos atidarymas su atitinkama programa įvyko I Advente, lapkričio 29 d. ir tęsėsi iki Kalėdų švenčių. S. N.

TORONTO. Skulp. Dagio darbų paroda surengta Toronte, Canada, Church of the Resurrection Hall, 1011 College St., tęsėsi nuo 1970 m. lapkričio 28 d. iki gruodžio 6 d. Šioje parodoje buvo išstatyti ir naujasni medžio skulptūros darbai.

Skulp. Dagys 1967 m. išleido savo darbų puošnų, gausiai skulptūros darbais iliustruotą, albumą. J.K.

SKAITYTOJŲ ŽODIS

TORONTO. Lietuvių Ev. Moterų D-jos vardu siunčiu jums nuoširdžius linkėjimus 1970 m., įdėdama mažą 10 dol. auką. Tikimės, kad "M.Sp." dar daug metų klestės ir aplankys mūsų visų namus.

Geros sėkmės linki
Elena Delkunienė
Liet. Moterų D-jos kasin.

BREMEN. Nuoširdžiai dėkoju Jums už gautus "M. Sp." Kiekvienu numeriu galima tikrai pasidžiaugti. Linkiu Jums ir Jūsų bendradarbiams ir toliau sėkmingai šį darbą vystyti. Fr. Šlenteris

EGANVILLE. Dėkoju už labai įdomų ir gražų lietuvišką žodį.

F. Jurewitsch

FRAMINGHAM. Siunčiame Tamstoms Jūsų administruojamam žurnalui auką a. a. Jokūbo TUNKUNO 3-jų metų mirties sukakčiai atminti. J. Vaškelis

MELBOURNE. "Mūsų Sparnai" man yra labai mylimi ir laukiami. Mano linkėjimas, kad ponas Dievas jiems leistų mus dar ilgai lankyti. Nors jau esu gana senas - 75 metų, bet kol esu gyvas norėčiau juos vis sulaukti. Jurgis Šeštokas

NEW YORK. "M. Sp." labai puikus leidinys ir tikrai yra vertas visų paramos. Jie yra mūsų visų pasididžiavimas. P. Dagys.

W. GERMANY. Esu kiekvieną kartą sužavėtas šitu Jūsų žurnalu ir laukiu jo su nekantrumu, kad galėčiau skaityti. Perskaitau jį nuo pradžios iki galo. Atskirus straips-

nius skaitome per tikybos pamokas ir gilinamės religijos tiesoje. Visi mūsų gimnazijos evangelikai yra irgi sužavėti žurnalu. Išeivijoje, tai geriausias evangelikų žurnalas, kurį išleidžia Lietuvos Ev. Reformatų Kolegija. Už tai sveikinu Jus ir visą Redakcinę Komisiją.

Fr. Skėrys

KELIAUJA. Kun. P. Palches su žmona Lois išvyko kelionėn aplink pasaulį. Numato aplankyti Havajus, Japoniją, Formozą, Filipinus, Indiją, Šventąją Žemę, Graikiją ir kitus Europos kraštus, įskaitant Angliją. Namuose žada atsirasti tik 1971 m. spalio mėn. J. P.

LIETUVOS EV. REFORMATŲ KOLEGIJOS NARIŲ ADRESAI

Prezidento: M. Tamulėnas, 1703 Boyd Ave, Racine, Wis., 53405.

Gener. Superintendento-Viceprezidento: Rev. S. Neimanas, 810 Hamlin Ave, Evanston, Ill., 60201.

Superintendento: Rev. P. Dilys, 2213 N. Monticello Ave, Chicago, Ill., 60647.

Nario: Rev. F. Barnelis, 6238 Hofheim b. Taunus, Am Forsthaus 5, Gartenhaus, West Germany.

Reikalų Vedėjas: Erika M. Dilys, 7333 N. Ridge Blvd. #506, Chicago, Ill., 60645.

Kasininko: J. Dagys, 5710 S. Washtenaw Ave, Chicago, Ill., 60629.

Nario- "M. Sp." Redaktoriaus: J. Kregždė, 2439 W. 51st. St., Chicago, Ill., 60632.

NUO 1970 M. BIRŽELIO 1 D. IKI 1970 M. GRUODŽIO 1 D. GAUTOS "MŪSŲ SPARNAMS" AUKOS

Dr. M. & A. Deveniai, S. Monica-50 dol.; dr. P. Šepetys, Detroit-25 dol.; Alf. Plepys, Warren-20 dol.; Liet. Ev. Parapija, N. York-20 dol.; dr. V. & J. Šernai, Sommerville-20 dol.; E. Jasiūnas, Chicago-20 dol.; Tėviškės Parap. Moterų D-ja-15 dol.; N. Baueris, Australia-16.50 d.

Po 10 dol.:

J. Trečiokas, kun. P. ir H. Diliai, Mrs. G. Jasuweith, J. Tatoris, B. Noreikis, E. Tatorienė-visi iš Chicagos; P. Mekas, O. Šlepavičienė, Rev. P. Palches-visi iš Cape Code; dr. J. Yčas, V. Subatninkaitė-visi iš Canados; V. Nastopka, Baltimore; K. Burbulis, Arkansas; M. Tamulėnas, Racine; E. O. Tunkūnas, Gardner.

Po 8 dol.:

M. Tamulėnas, W. Palm Beach; Mrs. H. Petkus, Los Angeles.

Po 5 dol.:

Bronė Srugienė, Eva Panavienė, Petras Kiaupa, M. Stanaitienė, Marė Vidrienė, E. Gudaitienė, Aldona Buntinaitė, Palmyra Lampsatienė, Paulina Vaitaitienė, Karolis Bertulis, Zelma Jablonskienė, A. Ramonis, V. ir B. Variakojai, A. Kuras, A. Pilmonienė, E. Šleiterienė, A. Hofmanas, O. Lepertienė-visi iš Chicagos; J. Kutra, S. Monica; M. Karaša, Baltimore; O. Lisauskienė, Brooklyn; J. ir D. Kregždės, Cincinnati; K. Plepys, Arkansas; P. Jaunius, Canada; P. Kutra, Cheltenham, Pa.; P. Kezelis, Australia; kun. M. Preikšaitis, Los Angeles;

Phone: PR 6-3140

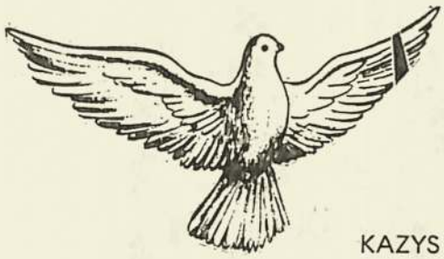

K. J. MACKE REALTY CO.
Established in 1924

Complete Insurance Services

KAZYS J. MACKE

2549 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60629

Mrs. D. Evans, Rockford; J. Gilys, Waterbury; M. Hofmanienė, Beverly Shores; J. Šilimas, Dorchester, Mass.; J. Pipynė, Anglija-2 svar.

Po 4 dol.:

P. Kiaupa, Chicago; K. Vileišis, Michigan St.; M. Sabas, Leeds, Engl.; P. Jokubėnas, Bradford, Engl.

Po 3 dol.:

Vl. J. Mieželis, Arizona-3.50 dol.; K. Grintalis, Baltimore; M. Šnapštys, Dearborn; kun. J. Pauperas, A. Šilgalienė, Ida Butzbacher, M. Naujokienė, J. Bakšas-visi iš Chicago.

Po 2 dol.:

Mrs. M. Neuman, Nebraska; A. Džiuvienė ir E. Railienė, Baltimore; P. Devenis, Calgary, Canada; M. M. Stonie, Lawrence; E. Mikelaitienė, Adelė Pumputis, Alg. Kleinaitis, Jurgis Padagas, M. Žvilienė, H. Sinickienė, E. Vaišvilaitė, H. Vencelienė, E. Kaminskienė, Mėta Meyer, Herta Upenieks, Olga Paulikienė, Anna Vėlienė-Schwager, A. Laučius, L. Plačaitė, O. Kregždienė, V. Girdauskas, J. A. Urbonas, Heskienė, A. Nakas, G. Bražinskienė,-visi iš Chicagos.

Po 1 dol.:

Adelė Lindberg, Racine; P. Narvydas; Elena Varneckienė, Jurgis Petraitis, Lydija Liubertienė, Vilius Trumpjonas, Anelė Albrechtienė, Marta Orintienė, Algis Jonušaitis, Irena Bakšienė, Jonas Skvirblys, Ilga Bliksonaitė, J. Galinaitis, Berta Hoyer, Marija Preikšaitienė, Aleksas Jakowitz, M. Jurgaitienė, M. Partridge-visi iš Chicagos.

Įvairios:

E. Simaitis, M. Kleinaitis ir N. Zibas po 1.50 dol.; M. Jankuvienė-1.25 dol.; U. Jankutė ir V. Noreika po 0.50 dol.

REMKIME EVANGELIŠKĄJĄ SPAUDĄ

Aukotojas, kuris nerastų savo pavardės aukų sąraše, prašomas susisiekti su administracija.

Aukas siųskite ir kitais administraciniais reikalais kreipkitės šiuo adresu:

"Mūsų Sparnai"
5718 So. Richmond Ave
Chicago, Ill. 60629

Mielas skaitytojau, tik Tavo duosnios aukos dėka ir bendradarbių pasišventimo žurnalas pajėgia tobulėti. Tikimės ir ateityje mus nepamiršite, leisite ir toliau su viltimi žvelgti į ateitį. Nuoširdus ačiū Jums.

Nuo 1914 metų

Midland Savings aptar nauja taupymo ir namų paskolų reikalus visos mūsų apylinkės. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki $20.000

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

5%
Passbook Savings
All accounts compounded daily — paid quarterly

6%
2 Years Savings Certificate
(Minimum $5,000)

Gužauskas Beverly Hills Floral Co.

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų

2443 West 63rd Street

PRospect 8-0833 — 8-0834

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
(Licensed by VNESHPOSYLTORG)
MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE
2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. — Tel. WA 5-2737
3333 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608. — Tel. 254-3320
Įvairių prekių pasirinkimas, motociklai, šaldytuvai, automobiliai, maistas, doleriniai Certifikatai.
Vedėjas E. ŽUKAUSKAS

Chicago Savings
and Loan Association

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION
SAFETY OF YOUR SAVINGS
INSURED
UP TO $20,000

5¼% CERTIFICATES
6% SĄSKAITOMS

5% Ant visų knygelių sąskaitų

Mrs. Philomena Pakel, Prezidentė
Mr. John Pakel, Sr.,
Direktorių Tarybos Pirmininkas

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6 - 7575

LIETUVIŲ PREKYBA TERRA

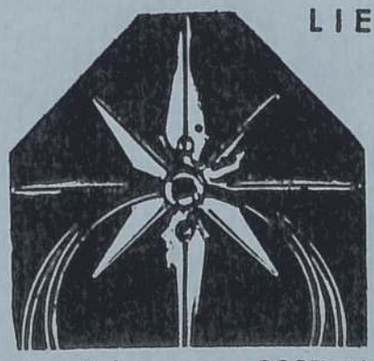

Kristalas — Porcelanas — Stalo sidabras — lietuviškos tautodailės dirbiniai — Lietuviškos knygos ir plokštelės. Taip pat — Gintaras — Šveicarų laikrodžiai — Aukso ir sidabro papuošalai — Kultūriniai perlai — Žiedai su visokiais brangiausiais akmenimis ir d. kt.

Adresas — 3237 West 63rd Street, Chicago, Illinois. Tel.: 434-4660

PETKUS

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS